

cutting through complexity™

Rapport – Granskning av Uni-K med datterselskaper

Haugesund kommune

10. mars 2014

Sammendrag

KPMG AS (KPMG) ble ved engasjementsbrev av 24. januar 2014 gitt i oppdrag av Haugesund kommune ved Kontrollutvalget å gjennomføre en granskning av Uni-K og deres datterselskaper. Vårt arbeid og denne rapporten er utført i henhold til dette engasjementsbrevet.

Under presenteres utvalgte funn og observasjoner i forbindelse med våre undersøkelser. Nærmere beskrivelser finnes i rapportens hoveddel. KPMG anbefaler at dette sammendraget leses i den utdypende kontekst som rapportens hoveddel tilbyr. Hoveddelen inneholder også viktige spesifikasjoner av mandat og forutsetninger for gjennomføringen av oppdraget.

Uni-Ks investeringer i IKT-selskaper

- Det fremstår for KPMG som at styret i forkant av investeringene ikke har gjort tilstrekkelige vurderinger av om investeringer i IKT-selskap var i tråd med lovverk og vedtekter, og i den sammenheng heller ikke søkt tilstrekkelig godkjenning fra NAV som tilskuddforvalter.
- Investeringene i Adell Group og Fastline fremstår ikke å være i tråd med § 11 "Forskrift om arbeidsrettede tiltak mv" som påpeker at *"Virksomheten kan ikke eie eller kontrollere annen forretningsvirksomhet"*.
- Investering i Adell Group og Fastline fremstår ikke å være i tråd med Uni-Ks vedtekter, § 6 som sier at *"Selskapets virksomhet skal ikke ta sikte på overskudd for utdeling av utbytte"*
- Det er KPMGs inntrykk at intensjonene om å skape vedtaks plasser var den reelle drivkraften bak investeringene i IKT-selskaper, men at det ikke ble gjort tilstrekkelige vurderinger om dette var innenfor en VTA-bedrifts juridiske rammer.
- Det foreligger ikke formelle avtaler mellom Uni-K og Adell Group i forhold til tiltaks plasser. Foreliggende dokumentasjon viser dog planer og intensjoner. Uni-Ks eierandel i Adell Group gir dog ikke direkte kontroll eller innflytelse til å sikre realisering av tiltaks plassene.
- KPMG ser ikke at relasjonen mellom Jansen og Kolstø i forbindelse med emisjonen er kritikkverdig, da det har vært åpenhet rundt relasjonen, og at Jansen har holdt avstand til forhandlingene.

Basert på dokumentasjonsgjennomgang og intervjuer fremkommer det at saksforberedelsen for styret vedrørende investering i Adell Group og oppkjøp av Fastline har vært mangelfull:

- Det fremstår som at daglig leder og styreformann ikke har sikret styret et tilfredsstillende behandlingsgrunnlag, herunder verdifastsettelse og risikovurderinger, for styrevedtak om emisjon i Adell Group og oppkjøp av Fastline.
- Det fremstår som at styret i Uni-K ikke har vurdert ulike alternative tilknytningsformer, inkludert de risikoelementer som alternativene medfører, før endelig beslutning om kjøp av aksjer ble vedtatt.
- Det fremstår som at styret ikke har stilt tilstrekkelig kritiske spørsmål i saksbehandlingen for emisjon og oppkjøp i Adell Group og Fastline.
- KPMG vurderer at nedskrivningen av verdien på aksjeposten i Adell Group i regnskapet til Uni-K er basert på et tilstrekkelig grunnlag i dialog med revisor.
- Beslutningen om å gi et lån på NOK 100 000,- til Adell Group er etter KPMGs vurdering etter Uni-Ks forhold både av usedvanlig art og av stor betydning. En slik sak kan ikke behandles av daglig leder alene. Saken skulle ha vært styrebehandlet, og styret skulle ha tatt en avgjørelse. At Uni-K har innkjøpsfullmakter der daglig leder har fullmakt til å gjøre innkjøp inntil NOK 250 000,- endrer ikke denne konklusjonen, idet saken gjelder et lån og ikke innkjøp.
- Daglig leder burde ha informert styret om manglende innbetaling av leie fra Adell Group tilsvarende NOK 515 000,- da dette i realiteten kan anses å være et usikret og rentefritt lån fra Uni-K til Adell.

- Det er kritikkverdig at Uni-K ikke har gjennomgått og kontrollert detaljert regnskap for Fastline i forkant av oppkjøpet.
- Det fremstår som kritikkverdig at Uni-K ikke har hatt rutiner for kontroll og godkjenning av utlegg og kostnader i Fastline etter oppkjøp av selskapet.
- Det fremstår som kritikkverdig at generalforsamlingen ikke har gjennomført tilstrekkelig kontroll av årsregnskapet til Uni-K og eier hadde mulighet til å identifisere disse investeringene på et tidligere tidspunkt.

Uni-X

- KPMG betrakter etableringen av Uni-X å være i strid med Uni-Ks vedtekter og relevant forskrift. Sett i lys av at Haugesund Kommune hadde bedt Uni-K om å bygge omsorgsboliger på Kvalamarka, og ved at NAV skal ha gitt sin uformelle tilslutning til at Uni-K gjennomførte dette prosjektet, kan det synes noe forståelig at Uni-K oppfattet at de hadde de nødvendige tillatelser til å gjennomføre ytterligere byggeprosjekter knyttet til omsorgsboliger. Dette fritar likevel ikke Uni-Ks styre deres selvstendige ansvar når det gjelder å gjennomføre nødvendige juridiske avklaringer i forbindelse med opprettelse av Uni-X og deres planer om å gjennomføre byggeprosjekter i større skala.
- KPMG finner det underlig at styret vedtok endring av Uni-Ks vedtekter i 2013, da dette er en oppgave som tilfaller selskapets generalforsamling.
- KPMG finner det kritikkverdig at Wilhelmsen ikke vurderte seg selv inhabil i forbindelse med direkteansettelses av , som er en barndomsvenn, og videre i forbindelse med lønnsfastsettelsen.
- Basert på informasjon fremkommet i intervjuer med og Wilhelmsen, samt verifiserende underdokumentasjon, ser ikke KPMG grunn til å betvile at arbeidsomfang innebærer en fulltidsstilling for perioden.
- KPMG finner det kritikkverdig at kjøp av Høgsveien i Oslo har blitt gjennomført før formell styrebehandling. Basert på intervjuer med KPMG fremstår det som om styremedlemmene i Uni-K ikke har besittet tilstrekkelig informasjon til å foreta en kvalifisert avgjørelse, spesielt med hensyn til hvilken pris tomten burde ha.
- Det fremstår i saken som at det er foretatt beslutninger basert på uformell styringsdialog mellom administrasjon og styret i Uni-K/Uni-X på den ene siden, og administrasjon/ordfører i Haugesund kommune på den annen side. KPMG finner det kritikkverdig at generalforsamlingen ikke har innkalt til ekstraordinær generalforsamling for å foreta en formell instruksjon av Uni-K vedrørende etableringen av Uni-X, kjøp av tomt i Oslo og deres planer om å bygge omsorgsboliger.
- KPMG finner det kritikkverdig at salg av Uni-X inkludert tomt i Oslo ikke ble lagt ut på det åpne markedet slik at Uni-K kunne dokumentere markedspris
- I sammenheng med ovennevnte punkt finner KPMG det videre kritikkverdig at det ikke ble foretatt en objektiv verdivurdering av Uni-X og tomt

Goder og ytelser til styret og ledelsen

- KPMG ser at kommunaleide selskaper opererer med ulik praksis knyttet til utforming av styrehonorar, og noterer også at det er en pågående diskusjon om slike verv skal være betalt. Alternativet kunne være å betale per møte slik som er praksis i andre politiske utvalg. Styrehonoraret i Uni-K beskrives av flere intervjuobjekter som høyt og attraktivt. KPMG ser ikke grunnlag for å vurdere honorarnivået til styret og enkelte styremedlemmer i Uni-K spesielt, men vil henstille til at det behandles i bystyret for å sikre bred forankring for den praksis som blir benyttet. KPMG finner på generelt grunnlag en praksis med styrehonorar rimelig og korrekt, forutsatt at styret bemannes av medlemmer med høy og relevant kompetanse innen forvaltning og forretningsvirksomhet.

- Uni-K avholder et årlig styreseminar med en budsjetttramme på NOK 80 000 – 90 000,-. KPMG ser at det kan fremstå som uheldig at det brukes et relativt betydelig beløp på et arrangement som av offentligheten kan bli betraktet som mer sosialt enn faglig orientert. Dette inntrykket forsterkes av at ledsagere inviteres med. Det er allerede beskrevet over at enkelte beskriver styregodtgjørelsen som "romslig". KPMG vil anbefale at slike tiltak har en klar nøktern karakter og er primært faglig forankret, og at det gjennomføres med størst mulig grad av åpenhet og forutgående aksept fra eier.
- Daglig leder er bevilget en tilleggslønn på NOK 500 000,- fordelt over fem år. Det fremstår som kritikkverdig at det i styrereferatet er oppgitt en annen begrunnelse for vedtaket om tilleggslønn enn det som reelt var tilfellet. Dersom den reelle begrunnelsen ikke ble ansett som god nok, fremstår den tilpassede begrunnelsen som villedelse.
- Det er brudd på styrevedtak om at tilleggslønn forutsetter opprettholdt overskudd i utbetalingsåret, da daglig leder fikk utbetalt tilleggslønn for 2011 til tross for at Uni-K gikk med underskudd det året. Det foreligger motstridende utsagn i forhold til hvorvidt styreformann godkjente utbetalingen for 2011.
- KPMG reagerer på at styret vedtar å gi daglig leder en betydelig bonus, øyensynlig basert på omsorgsboligprosjektets overskudd, sett i lys av Uni-Ks vedtekter § 6 hvor det står følgende *"Eventuelt overskudd skal benyttes til fremme av selskapets formål"*. Det fremstår som underlig at styret i en "non-profit" bedrift legger til grunn overskudd som vilkår for bonusutbetaling. Utgangspunktet er at Uni-K som en skattefri institusjon ikke skal ha virksomhet som genererer betydelige inntekter.
- Det fremstår som om det ikke har vært en omforent forståelse av daglig leders lønnsbetingelser vedrørende overtidsbetaling. KPMG finner det også unaturlig at en daglig leder innrømmes en overtidsbetaling da en stilling som daglig leder normalt er å anse som "særskilt uavhengig stilling" i henhold til Arbeidsmiljølovens kapittel 10, og lønnsnivået fremstår å være justert deretter.
- Det fremstår kritikkverdig at Uni-K ikke har hatt rutiner for godkjenning av utbetalinger av tilleggslønn av en overordnet til daglig leder, herunder tilleggslønn/bonus, timelønn eller tilleggslønn for Bømlo Industrier.
- Daglig leder har fått utbetalt ansiennitetstillegg, selv om det etter KPMGs tolkning ikke følger av hans kontrakt.
- Daglig leder har levert tjenester til Uni-K gjennom KAWs brøyteservice. KPMG finner det kritikkverdig at det tilsynelatende ikke foreligger noen avtale eller kontrakt for leverte tjenester fra KAWs brøyteservice og at daglig leder selv har utarbeidet prisbetingelser for egne leveranser til Uni-K. Videre fremkommer det som alvorlig at det kan innebære unndragelse av skatt, sosiale avgifter og/eller merverdiavgift all den tid KAWs brøyteservice ikke er oppført i selskapsregisteret.
- Ved et omfang på ca NOK 200 000,- mener KPMG at det burde foreligget en skriftlig avtale for tjenestene daglig leder har kjøpt av Uni-K for byggearbeider på privat bolig. Dette må sees uavhengig av angitte motivasjonsgrunner i forhold til å sikre aktivitet for tiltaksdeltakere.
- Det foreligger ikke en reell og objektiv verdi for arbeidet som er utført på Wilhelmsens hus. KPMG vil først og fremst henvise til at prosessen rundt prisfastsettelsen, både timepris og timeomfang, fremstår som mangelfull og mangler nødvendig armlengdes avstand. Fakturagrunnlaget består av håndskrevne notater fra Wilhelmsen selv. Antall fakturerte timer skal være basert på et overslag fra arbeidsleder.
- KPMG finner det kritikkverdig at daglig leder har tildelt betalt arbeid til en forening hvor han selv er ett av fem medlemmer, uavhengig av at inntekten var tiltenkt et veldedig formål.

Innhold

1	Introduksjon	3
1.1	Bakgrunn	3
1.2	Mandat	3
1.3	Begrensninger og forbehold	4
1.4	Rapportens struktur	4
2	Utført arbeid og metode	6
2.1	Nettverksanalyser	6
2.2	Intervjuer og kontradiksjon	6
2.3	Dokumentasjon	7
2.4	Vurderinger	8
3	Oversikt over investeringer og eiendommer	9
3.1	Investeringer	9
3.2	Eiendommer	9
3.3	Utvalg for videre analyse	10
4	Styrende lovverk og dokumentasjon	11
4.1	Innledning	11
4.2	Lover og regler som kontrollkriterier	11
5	Uni-Ks investeringer i IKT-selskaper	15
5.1	Adell Group	15
5.2	Fastline	22
5.3	Vurdering av investeringer i IKT-selskaper	27
6	Uni-X	33
6.2	Vurdering av etablering og forvaltning av Uni-X	44
7	Goder og ytelser til styret og ledelsen	48
7.1	Honorar til styret	48

7.2	Andre styreverv for ledelse og styret	49
7.3	Lønn til ledelsen	50
7.4	Andre transaksjoner	54
7.5	Vurderinger av goder og ytelser	57
8	Vurderinger og anbefalinger	62
8.1	Innledning	62
8.2	Anbefalinger	62
8.3	Videre undersøkelser	63
9	Sluttbemerkninger	64

1 Introduksjon

1.1 Bakgrunn

Granskningen er initiert av Haugesund bystyre ved følgende vedtak på møte 11. desember 2013, i sak 97/13:

1. "Haugesund bystyre har merket seg det som kom frem i rapporten etter selskapskontroll av «arbeidsmarkedsbedriftene» og tar dette til foreløpig orientering.
2. Bystyret viser til punkt 7 i revisjonens anbefaling til Uni-K: «Revisjonen anbefaler at Uni-K gjør en vurdering av om drift av omsorgsboliger, formålet med Uni-X og utvikling av tomt i Oslo er i samsvar med vedtektene og bestemmelsene i §11-4 og §11-5 i forskrift om arbeidsrettede tiltak, og setter i verk nødvendige tiltak ved behov». Bystyret pålegger styret å gi dette topp prioritet, slik at tilbakemelding om nødvendige tiltak gis eier innen en måned.
3. Bystyret viser til opplysninger som har fremkommet om investeringer i bedrifter innenfor IKT-bransjen og som ikke er omtalt i selskapskontrollen.

Bystyret ber Kontrollutvalget om å umiddelbart iverksette gransking av Uni-K inkludert datterselskaper for blant annet å få klarhet i omstendighetene rundt disse investeringene, formålet med dem, finansieringen av dem og forvaltningen av dem. Bystyret ber om å få seg forelagt sak om hele driften av UniK med datterselskaper på grunnlag av både rapport fra selskapskontroll utført av Deloitte AS og ny granskings-rapport så snart som mulig."

1.2 Mandat

KPMG AS (KPMG) ble ved engasjementsbrev av 24. januar 2014 gitt i oppdrag av Haugesund kommune ved Kontrollutvalget å gjennomføre en granskning av Uni-K og deres datterselskaper. Vårt arbeid og denne rapporten er utført i henhold til dette engasjementsbrevet.

KPMGs mandat har vært følgende:

Bystyret i Haugesund kommune besluttet at det skulle gjennomføres en granskning av Uni-K med datterselskaper. Med bakgrunn i dette vedtaket har Haugesund kontrollutvalg i gitt KPMG i oppdrag å gjennomføre en granskning av Uni-K sine investeringer, formålet med investeringene, finansiering og forvaltningen av investeringene. Oppdraget skulle munne ut en rapport som skal omhandle de funn som er gjort, samt i anbefalinger til kommunen dersom det er gjort funn som tilsier dette. Undersøkelsene skal omfatte perioden fra 2010 til 2013.

I konkurransegrunnlaget var det spesifisert et utvalg problemstillinger for nærmere analyse:

- 1) Kontrollutvalget ønsker å få belyst og vurdert Uni-K sin opprettelse av datterselskaper og kjøp av aksjer i perioden 2010-2013 og omstendighetene rundt dette.
- 2) Kontrollutvalget ønsker å få belyst og vurdert Uni-K sine investeringer inkludert datterselskaper, formålet med dem, finansiering av dem og forvaltningen av dem.

3) Kontrollutvalget ønsker å få belyst om Uni-K sine finansielle investeringer og opprettelse av datterskap er i tråd med selskapsavtalen og selskapets formål.

4) Kontrollutvalget ønsker å få belyst og vurdert Uni-K sine regnskaper og økonomiske disposisjoner i perioden 2010-2013.

1.3 Begrensninger og forbehold

- Funnene er basert på mandatet fastsatt i engasjementsbrevet og som beskrevet i dette dokumentet, og den dokumentasjon oppdragsgiver og involverte selskaper har stilt til disposisjon. Hadde vi gjennomført ytterligere eller alternative undersøkelser, ville dette kunne hatt innvirkning på resultatene av vårt arbeid. Vi understreker samtidig at vi ikke er kjent med restanser i forhold til informasjon og dokumenter vi har anmodet om å få utlevert.
- Rapporten er utarbeidet på grunnlag av de opplysninger som er gitt og den dokumentasjon som har vært gjort tilgjengelig for KPMG. KPMG fraskriver seg ethvert ansvar for mulige feil eller utelatelser som følge av at KPMG har mottatt uriktige eller ufullstendige opplysninger eller dokumentasjon.
- KPMGs gjennomgang representerer ikke en bekreftelse i henhold til lovfestet revisjon eller internkontroll. Resultatene av vårt arbeid inngår som en presentasjon av faktiske forhold innen de tjenester som er skissert i vårt engasjementsbrev.
- KPMGs anbefalinger er utarbeidet med bakgrunn i KPMGs erfaringsbase og på grunnlag av de forhold som har fremkommet i undersøkelsene. Anbefalingene er ikke å anse som uttømmende. Det presiseres at det er ledelsens ansvar å beslutte hvilke anbefalinger virksomheten ønsker å implementere.
- Denne rapporten er konfidensiell og dens innhold kan i utgangspunktet ikke bli utlevert til tredjepart uten uttrykkelig skriftlig forhåndssamtykke fra KPMG. KPMG er inneforstått med at Haugesund kommune som oppdragsgiver vil foreta en selvstendig vurdering ut fra offentlighetsloven og at rapporten eller deler av den kan bli gjort offentlig tilgjengelig.

1.4 Rapportens struktur

Rapportens struktur er som følger:

Kapittel 2 - Utført arbeid og metode. Innledningvis vil vi gi en kort beskrivelse av hvilke kilder og metoder som ligger til grunn for rapporten, herunder nettverksanalyser, intervjuer, dokumentanalyser og vurderinger.

Kapittel 3 – Uni-Ks investeringer og eiendommer. Kapitlet gir en oversikt over Uni-Ks investeringer og eiendommer som fremkommer i perioden 2010-2013. Det gis en kort begrunnelse for utvalg av investeringer som blir gjenstand for nærmere analyse.

Kapittel 4 – Styrende lovverk og dokumentasjon. Kapitlet presenterer de lovverk og styrende dokumenter som vil danne grunnlaget for de kontrollkriterier som Uni-K investeringer vil vurderes opp mot videre i rapporten.

Kapittel 5 – Investering i IKT-selskap. Kapitlet tar for seg investeringene 1) Adell Group og 2) Fastline. Følgende elementer blir gjenstand for vurdering for de to selskapene:

- Dokumentert prosess
- Nettverksanalyse
- Formålet med investering og tilknytningsform
- Saksbehandling, herunder verdifastsettelse

- Forvaltning
- Informasjon til generalforsamlingen

Avslutningsvis i kapittelet gis en samlet vurdering av Uni-Ks investering i IKT-selskapene.

Kapittel 6 – Opprettelse av datterselskapet Uni-X. Kapittelet tar for seg opprettelsen, investeringer og forvaltning av selskapet, herunder:

- Dokumentert prosess
- Kostnader og inntekter
- Nettverk og relasjoner
- Bakgrunn for satsning på omsorgsboliger
- Vurdering av formål og tilknytningsform
- Saksbehandling
- Verdifastsettelse ved kjøp og salg av tomter og kontrakter
- Forvaltning etter oppkjøp
- Prosjektleders rolle
- Informasjon til generalforsamlingen

Avslutningsvis i kapittelet gis en vurdering av Uni-Ks opprettelse av Uni-X og virker forvaltning av selskapet.

Kapittel 7 - Goder og ytelser til styret og ledelsen. Kapittelet vurderer forhold vedrørende om ledelsen og styret har mottatt goder eller ytelser som kan sies å være utilbørlige. Følgende områder blir gjennomgått:

- Honorar til styret
- Andre styreverv for ledelse og styret
- Lønn til ledelsen
- Transaksjoner med styret og ledelsen

Avslutningsvis i kapittelet gis en vurdering vedrørende goder og ytelser til ledelse og styret.

Kapittel 8 – Vurderinger og anbefalinger. Kapittelet presenterer generelle vurderinger basert på KPMGs undersøkelser, samt KPMGs anbefalinger til mulig videre arbeid.

2 Utført arbeid og metode

2.1 Nettverksanalyser

KPMG har innledningsvis gjennomført nettverkssøk for å kartlegge:

- Uni-Ks investeringer
- Eventuelle andre relasjoner mellom sentrale personer i Uni-K, og deres datterselskap og andre selskaper Uni-K har investert i.

Følgende kilder har blitt benyttet i søkene:

- Ravninfo (selskapsregister)
- Brønnøysundregisteret
- LinkedIn
- Retriever (pressesøk)
- Facebook
- Google

Ravninfo har blitt benyttet til å innhente selskapsinformasjon for å kartlegge sentrale personers roller i de aktuelle selskapene, og/eller om vedkommende er tilknyttet andre aktuelle personer gjennom ett eller flere selskaper. Det har blitt gjennomført søk på selskaps- og personnavn. Det er blitt innhentet kunngjøringer fra Brønnøysundregisteret.

Mediesøk har blitt gjennomført i Retriever for å undersøke om det har forekommet relevante medieoppslag om de aktuelle personene og/eller selskapene. Mediesøket er begrenset til perioden 2004 til januar 2014. Søk har blitt gjennomført for sentrale personer i de aktuelle selskapene. Det er også gjort søk på LinkedIn, Facebook og Google etter annen informasjon som kan belyse personenes eventuelle tilknytning til hverandre. Det har blitt gjennomført søk med ulike stavemåter på personnavn.

Funn fra nettverksanalysene har lagt blitt lagt til grunn for både intervjuer og dokumentanalyser.

2.2 Intervjuer og kontradiksjon

KPMG har basert på innledende nettverksanalyser gjort et kvalifisert utvalg av informanter for å sikre bredde og relevans for å belyse Uni-Ks investeringer i 2010-2013.

Intervjuene baserer seg på følgende prinsipper:

- De intervjuede ble gjort kjent med mandatet
- Intervjuet var basert på frivillighet
- De intervjuede ble informert om selvinkrimineringsprinsippet
- De intervjuede ble informert om behandling av personopplysninger
- De intervjuede fikk adgang til å la seg bistå av tillitsperson under intervjuet

Figur 1 – Oversikt over personer som er intervjuet

Navn	Funksjon/Stilling	Dato for intervju
Kjell Arne Wilhelmsen	Daglig leder Uni-K	13. februar 2014, 17. februar 2014 og 27. februar 2014
Steinar David Jansen	Tidligere styreleder i Uni-K	5. februar 2014
Svein Inge Huseby	Tidligere nestleder for styret i Uni-K	5. februar 2014
Bent Johan Lyngholm	Ansatterepresentant for styret i Uni-K	5. februar 2014
Kari Louise Mæland	Tidligere styremedlem i Uni-K	7. februar 2014
Petter Steen jr.	Generalforsamling i Uni-K og ordfører i Haugesund kommune	7. februar 2014
Heidi Kolstø	Daglig leder og medeier i Adell Group	10. februar 2014
		11. februar 2014
		11. februar 2014
Odd Henry Dahle	Rådmann i Haugesund kommune	10. februar 2014

Det er i tillegg blitt utført kortere avklaringer via telefon og email.

Kontradiksjon er blitt ivarettatt ved at den som blir intervjuet er gjort kjent med saken og faktiske opplysninger som er av betydning for eget forhold, samt at vedkommende gis anledning til å kommentere og imøtekomme eventuelle fremsatte påstander som berører seg selv. Intervjuer er dokumentert i referat og de intervjuede er gitt anledning til gjennomlesning og til å komme med rettelser og tilføyelser i referatet. Rettelser og tilføyelser er innarbeidet i endelig referat som ligger til grunn for rapporten.

I tillegg til ovennevnte intervjuer er det gjennomført korte telefonsamtaler med _____ og Nils Helge Tveisme. Disse fikk også notater fra intervjuet oversendt til kontradiksjon.

Til tross for gjentatte oppfordringer har ikke KPMG lyktes å motta tilbakemelding på kontradiksjon fra _____

2.3 Dokumentasjon

Etter avtale med Oppdragsgiver på oppstartsmøte 27. januar 2014 ble det avtalt at KPMG skulle innhente nødvendig dokumentasjon direkte fra Uni-Ks styreleder. KPMG fikk deretter tilsendt dokumentasjon fra Uni-Ks daglig leder på instruksjon fra styreleder. Regnskapsdata er innhentet med bistand fra Uni-Ks eksterne regnskapsførere. KPMG har også mottatt dokumentasjon fra flere av de intervjuede underveis i prosessen. KPMG har dessuten innhentet bilagsdokumentasjon for utvalgte transaksjoner for videre analyse.

All dokumentasjon som er mottatt og benyttet som grunnlag i rapporten, er digitalisert og arkivert i et eget elektronisk arkiv. All mottatt dokumentasjon er gjennomgått av KPMG. Det er arkivert 178 filer med dokumenter mottatt i forbindelse med våre undersøkelser. Alle dokumenter i det elektroniske arkivet vil følge denne rapporten som vedlegg. Det er henvisning til dokumentasjonen med løpenummer som er referert til i denne rapport i fotnoter. Oppdragsgiver har et selvstendig ansvar for å ivareta enkeltpersoner og selskapers interesser ved eventuelle innsynsbegjæringer eller offentliggjøring av denne dokumentasjonen.

2.4 Vurderinger

KPMG har på bakgrunn av mandatet fra Oppdragsgiver foretatt vurderinger av Uni-Ks investeringer og opprettelsen av datterselskap med kjøp av tomt i Oslo. Våre vurderinger er foretatt på bakgrunn av den dokumentasjon vi har mottatt fra oppdragsgiver og intervjuobjekter, samt på bakgrunn av informasjon mottatt gjennom intervjuer. I den grad rapporten inneholder juridiske vurderinger, er disse foretatt med bistand fra KPMG Law (Advokatfirmaet).

3 Oversikt over investeringer og eiendommer

3.1 Investeringer

I hovedbok for Uni-K fremkommer at følgende aksjeposter ligger inne fra før 2010:

- Aksjer i Bømlo Industri AS, pålydende NOK 10 000,-
- Aksjer i Rogaland Tresenter AS, pålydende NOK 5 000,-

KPMG har ikke gjort ytterligere undersøkelser knyttet til disse ettersom de ligger utenfor granskingens omfang, men har gjennom intervju forstått at det dreier seg om gamle aksjeposter etter deltakelse i etablering av selskapene.

Videre har KPMG identifisert følgende selskapsinvesteringer i perioden 2010-2013 ved gjennomgang av hovedbok og i intervju:

- Investering i Adell Group AS gjennom emisjonsdeltakelse på NOK 1 504 000,- betalt 23. februar 2011, og som gav 12,6 % eierskap¹
- Innskutt aksjekapital for opprettelse av Uni-X, NOK 100 000,- 15. desember 2010 og NOK 15 000,- 31. desember 2010, totalt NOK 115 000,-²
- Investering i Fastline AS gjennom oppkjøp 8. februar 2013 mot en kjøpesum av NOK 900 000,- for 100 % av aksjene³

3.2 Eiendommer

KPMG har ved gjennomgang av regnskap og i intervju blitt informert om at Uni-K besitter følgende eiendommer kjøpt før 2010:

- Kvalamarka 12
- Kvalamarka 16
- Kvalamarka 20 (Nåværende hovedbygg til Uni-K)
- Kvalamarka 33 (tomt)
- Kvalamarka 35 (tomt)
- Bedriftshytte på Bøgrend

I perioden 2010-2013 har investering i følgende eiendommer og boliger blitt identifisert:

- Kvalamarka 33 – Investering i servicebygg 2010-2011, totalt ca NOK 15 millioner
- Kvalamarka 35 – Investering i omsorgsboliger ferdigstilt i 2010, totalt ca NOK 16,2 millioner

¹ Til konto 3240.17.62964 – se Lnr 171 - Bilag Adell Group as

² Hovedbok: 100 000 kr motpostert konto 2000 "Aksjekapital", og 15 000 kr motpostert konto 1919 "Bank 3240.07.13218-Uni-X AS"

³ Overføring til privat (kontonummer fremkommer ikke av bankbilag), se Lnr 172 - Bilag Fastline

- Kvalamarka 31 – overtatt 30. oktober 2012 gjennom fusjon med Abø Eiendom for totalt ca NOK 9,3 millioner⁴
- Høgåsveien 48 – tomt i Oslo kjøpt 24. mai 2011 for ca NOK 3,7 millioner⁵ av OBOS

3.3 Utvalg for videre analyse

3.3.1 Eiendommer og investeringer før 2010

KPMG vil i denne rapporten ikke undersøke selskapsinvesteringer og eiendomskjøp fra før 2010 nærmere, da dette ligger utenfor perioden definert i KPMGs mandat (2010-2013). Noen av investeringene og eiendommene vil likevel bli omtalt i rapporten i den grad de er relevante for å gi bakgrunnsforståelse for andre investeringer og forhold som ligger innenfor KPMGs mandat.

3.3.2 Andre bygg på Kvalamarka

Tomter og eiendommer på Kvalamarka har i en tidlig fase av granskingen blitt oppfattet å være godt kjent og mindre problematisk. Investeringene har i all hovedsak fremstått å være benyttet til driftsformål. KPMG har gjennom intervjuer forstått at utleie av enkelte flater og bygg er som resultat av en løpende endring av arealbehov for Uni-K hvorpå overflødig areal har blitt gjort tilgjengelig for utleie. Ordfører har i intervju kommentert at han *"har forstått det som en grei strategi å la overskuddet [til Uni-K] ligge i eiendommene."*⁶

KPMG vil på generelt grunnlag anbefale Haugesund Kommune å utarbeide en tydeligere og begrunnet eierskapsstrategi for Uni-K da også tomter og eiendom er gjenstand for finansiell risiko, men vi vil utover det ikke kommentere disse investeringene ytterligere. Unntaket er omsorgsboligene i Kvalamarka 35 som må kommenteres i noen grad for å belyse bakteppet for senere strategi om satsning innenfor omsorgsboliger, men investeringen i omsorgsboligene på Kvalamarka er i seg selv ikke gjenstand for gransking da det faller utenfor både mandat og mandatets periode.

3.3.3 Investeringer og selskaper for videre undersøkelse

Basert på beskrivelsene overfor og innledende analyser, står det igjen tre investeringer som omhandles nærmere i denne rapporten.

Adell Group AS: Adell Group AS ble etablert i 2006⁷ i Haugesund, og selskapet fokuserer på skytjenester på norsk jord og under norske personvernbestemmelser⁸.

Fastline AS: Fastline ble opprettet i 1999, og er en hostingleverandør som leverer delt og dedikert hosting⁹.

Uni-X AS: Uni-X ble opprettet i 2010 som et datterselskap av Uni-K, og har som formål å etablere omsorgsboliger, med nedslagsfelt over hele landet. Selskapet har et ikke-økonomisk formål for driften¹⁰. Inkludert i gjennomgangen av Uni-X er kjøp av tomten i Høgåsveien i Oslo.

⁴ 8 779 091 NOK til Abø Eiendom AS ved kontonr 8530.12.00892 pluss innfrielse av lån pålydende 508 720,79 NOK tilhørende Abø Eiendom AS i DNB ved kontonr 1212.16.51635, se Lnr 170 - Bilag Abø Eiendom AS

⁵ 3 691 548 NOK til OBOS ved konto 8200.01.12042 – se Lnr 169 - bilag Høgåsveien Oslo

⁶ Intervjureferat 07. februar 2014 med Petter Steen jr

⁷ Registrert i Brønnøysundsregisteret 08.11.2006

⁸ <http://www.adell.no/about/>

⁹ <http://www.fastline.no/fastline.php>

¹⁰ <http://www.uni-x.no/omoss>

4 Styrende lovverk og dokumentasjon

4.1 Innledning

I Deloitte's rapport fra oktober 2013 om selskapskontroll av Arbeidsmarkedsbedrifter for Haugesund kommune¹¹ er det redegjort i detalj for lovverk og styrende dokumenter som er gjeldende for vurderingen av Uni-K. KPMGs mandat begrenser seg til å vurdere nærmere Uni-Ks investeringer og datterselskaper. Nedenfor beskrives de lovverk og styrende dokumenter som danner grunnlaget for de kontrollkriterier som Uni-K investeringer vurderes opp imot videre i rapporten.

I mandatet for granskningsoppdraget vedrørende Uni-K AS er det bedt om granskning av flere forhold som vil bli vurdert ut fra reglene i "*Lov om aksjeselskaper*" av 13.6.1997 nr 44 samt selskapets vedtekter. Videre er "*Lov om arbeidsmarkedstjenester*" av 10.12.2004 nr 76 og "*Forskrift om arbeidsrettede tiltak mv.*" av 11.12.2008 nr 1320 sentrale ettersom rammene for arbeidsmarkedsbedrifter er regulert her.

Kommunesektorens organisasjon (KS) sine anbefalinger om at styremedlemmer bør ha kunnskap om blant annet aksjeloven og andre relevante lover, forskrifter og avtaler som har betydning for selskapets drift kommer også til anvendelse. Det samme er Eierskapsmeldingen utarbeidet av Haugesund kommune, vedtatt i bystyret 8.2.2012.

4.2 Lover og regler som kontrollkriterier

I det følgende beskrives de rettslige rammene for Uni-K sin virksomhet.

4.2.1 Forskrift om arbeidsrettede tiltak

Uni-K AS er en arbeidsmarkedsbedrift, underlagt kravene i lov om arbeidsmarkedstjenester og forskrift om arbeidsrettede tiltak mv¹². En arbeidsmarkedsbedrift skal bidra til å oppfylle nevnte lovs formål som jf § 1 er å "*bidra til å oppnå et inkluderende arbeidsliv gjennom et velfungerende arbeidsmarked med høy yrkesdeltakelse og lav arbeidsledighet*".

I nevnte forskrift er formålet jf § 1-1 "*å styrke tiltaksdeltakernes muligheter for å få eller beholde arbeid ved å fastsette hvordan ulike arbeidsrettede tiltak eller andre tjenester skal være utformet*". Uni-K tilbyr det som heter "*Varig tilrettelagt arbeid*" i Forskrift om arbeidsrettede tiltak mv § 11-1. Godkjenner og kontrollør av tiltaket er Arbeids- og velferdsetaten, jf § 1-10 og § 1-12 i forskriften. I forskriftens § 11-4 er det stilt krav til tiltaksarrangør for varig tilrettelagt arbeid (VTA). Denne bestemmelsen er svært sentral og gjengis i sin helhet nedenfor:

"§ 11-4 Krav til virksomheten.

Tiltaksarrangør skal organiseres som aksjeselskap med kommunal/fylkeskommunal aksjemajoritet. Arbeids- og velferdsetaten kan godta annen organisering dersom det anses hensiktsmessig ut fra hensynet til gjennomføringen av tiltaket i det enkelte tilfellet. For å bli godkjent som tiltaksarrangør for varig tilrettelagt arbeid må virksomheten i tillegg oppfylle følgende krav:

- 1. Varig tilrettelagt arbeid skal være tiltaksarrangørens primære virksomhet.*
- 2. Overskudd skal forbli i virksomheten og komme formålet og deltakerne til gode.*

¹¹ 6 - Rapport Deloitte - Arbeidsmarkedsbedriftene

¹² <http://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2008-12-11-1320>

3. *Det skal ikke utbetales utbytte.*

4. *Virksomheten kan ikke eie eller kontrollere annen forretningsvirksomhet. Begrensningen gjelder ikke etablering og drift av salgsvirksomhet for å fremme omsetning av bedriftens produkter.*

Kravene i foregående ledd gjelder ikke for enkeltplasser i ordinære virksomheter”.

4.2.2 Uni-Ks vedtekter

Uni-K AS sine vedtekter lyder slik jf § 3: *”Selskapets formål er gjennom produksjon, handel og tjenesteytende virksomhet å skape varige arbeidsplasser for yrkesvalghemmede med lav arbeidsevne”.*

Videre er det jf § 6 i vedtektene stadfestet at *”Selskapets virksomhet skal ikke ta sikte på overskudd for utdeling av utbytte. Eventuelt overskudd skal benyttes til å fremme selskapets formål”.*

Av § 7 fremgår det hvilke saker som skal behandles av den ordinære generalforsamlingen:

- *Fastsetting av resultatregnskap og balanse, herunder anvendelse av årsoverskott eller dekning av årsunderskudd*
- *Fastsetting av evt. konsernresultatregnskap og konsernbalanse*
- *Valg av styre og styreleder*
- Andre saker som i henhold til lov eller vedtekter hører inn under generalforsamlingen.

I § 8 står det videre at:

”Forøvrig henvises det til enhver tid gjeldende aksjelovgivning”

4.2.3 Aksjeloven

For å svare på spørsmålene i mandatet vedrørende Uni-K AS, gis en kort beskrivelse av ansvarsforholdene i et aksjeselskap.

Generalforsamlingen

Det følger av aksjeloven § 5-1 *”Gjennom generalforsamlingen utøver aksjeeierne den øverste myndighet i selskapet”.* Generalforsamlingen kan som øverste myndighet instruere de øvrige selskapsorganer, men det må i tilfelle skje i generalforsamlingen. Utenfor generalforsamlingen har ingen aksjeeier en slik instruksjonsrett. En aksjonær kan gi uttrykk for hva de ville gjort dersom det hadde vært generalforsamling. Slike signaler kan det være anledning til å etterleve for ledelsen i selskapet, men de er ikke rettslig forpliktende. For at det skal foreligge en generalforsamling i lovens forstand, må aksjeeierne være innkalt etter reglene i § 5-8 fl.

Styret i Uni-K

Et styre har i følge aksjeloven § 6-12 ansvar for forvaltningen av selskapet. Styret skal sørge for forsvarlig organisering av virksomheten, og i nødvendig utstrekning fastsette planer og budsjetter. Styret kan også fastsette retningslinjer for virksomheten.

Styret skal holde seg orientert om selskapets økonomiske stilling og plikter å påse at dets virksomhet, regnskap og formuesforvaltning er gjenstand for betryggende kontroll. Styret iverksetter de undersøkelser det finner nødvendig for å kunne utføre sine oppgaver.

En sentral del av styrets oppgaver er å forvalte selskapet, herunder å føre løpende tilsyn med selskapets daglige ledelse og virksomhet for øvrig. Styret har rett til, og bør forlange, å holdes løpende orientert om selskapets virksomhet. Selv om styrets aktivitetsnivå må tilpasses det enkelte

selskap, er det et krav om at styret aktivt følger opp virksomheten slik at en har oversikt over og har et godt grunnlag for å kunne vurdere om selskapet driver innenfor gjeldende regler. Styret er underlagt og rapporterer til generalforsamlingen, som er selskapets øverste organ.

Skal et styre kunne håndtere kravene i aksjeloven på en god måte må det være klar sammenheng mellom styrets krav til ledelsen om å etablere og gjennomføre en strukturert prosess for risikovurdering, samt styrets vurdering av hensiktsmessigheten og etterlevelsen av en slik prosess. Styrets krav til ledelsen om å rapportere selskapets sentrale risikoer og ledelsen tiltak for å håndtere dette risikobildet til styret er generelt sett viktig i alle virksomheter.

Styreleder

Styreleder skal sammen med daglig leder forberede saker for styret, jf aksjeloven § 6-20. Styreleder skal også sørge for behandling av aktuelle saker som hører inn under styret. Det er et krav at styret får til behandling saker som er av en slik viktighet at de hører under styret, og det må skje så raskt at styrebehandlingen ikke fremstår som en sandpåstrøing av beslutninger som allerede er truffet av administrasjonen.

Daglig leder

Daglig leders ansvar er i følge aksjeloven § 6-14 å stå for den daglige ledelse av selskapets virksomhet, og følge de retningslinjer og pålegg styret har gitt. Daglig leder skal utøve de strategier styret har lagt. Daglig ledelse omfatter ikke saker som etter selskapets forhold er av uvanlig art eller stor betydning. Daglig leder skal sørge for at selskapets regnskap er i samsvar med lov og forskrifter, og at formuesforvaltningen er ordnet på en betryggende måte. Daglig leder skal forholde seg til styret, ikke til eierne.

4.2.4 Styreinstruks for Uni-K

I styreinstruks for Uni-K står det presisert at:

”Styrelederen skal sørge for behandling av aktuelle saker som hører inn under styret. Styret skal få til behandling saker som er av en slik viktighet at de hører inn under styret. Videre må styret få saken til behandling så raskt at styrebehandlingen ikke blir en etterhåndsbehandling av saker som i realiteten er avgjort av administrasjonen.

I beskrivelsen av daglig leders arbeidsoppgaver og plikter overfor styret fremkommer det blant annet at;

”Daglig leder står for den daglige ledelse av selskapets virksomhet og skal følge de retningslinjer og pålegg som styret har gitt. Den daglige ledelse omfatter ikke saker som etter selskapets forhold er av uvanlig art eller stor betydning.

Daglig leder i aksjeselskaper skal minst hver tredje måned gi styret underretning om selskapets virksomhet, stilling og resultatutvikling. Daglig leders underretning skal gi styret økonomisk informasjon som styret kan bygge sine vurderinger på.

Daglig leder skal i samråd med styrets leder forberede saker som skal behandles av styret. En sak skal forberedes slik at styret får et tilfredsstillende behandlingsgrunnlag.”

4.2.5 Eierskapsmeldingen

I eierskapsmeldingen er det av særlig relevans punktet om at:

"Det er eiers ansvar å sikre et styre med nødvendig kompetanse til å lede selskapet i tråd med eiers formål. Sammensetning av styre bør gjøres ut i fra at styret er et kollegialt organ og bør velges ut fra formelle krev til kompetanse og selskapets egenart".

I eierskapsmeldingen henvises det også til KS' "Anbefaling om eierskap, selskapsledelse og kontroll av kommunalt/fylkeskommunalt eide selskaper og foretak" fra 2012. I dokumentet blir styrets kompetanse adressert i anbefalinger om eiers krav til profesjonelle styrer i kommunal sektor. Det står videre at det er eiers ansvar å gi informasjon om rammene for og innholdet i det å sitte i et styre, og at et profesjonelt styre som kollegium består av personer med egnede personlige egenskaper som utfyller hverandre kompetansemessig. Et styre skal ha generalist- og fagspesifikk kompetanse, og må sees i lys av selskapets formål.

5 Uni-Ks investeringer i IKT-selskaper

5.1 Adell Group

5.1.1 Dokumentert prosess

Basert på mottatt og innhentet dokumentasjon vedrørende Uni-Ks investering i Adell Group, har KPMG utarbeidet en tidslinje som beskriver hvilken dokumentasjon, både formell og uformell, som ligger til grunn for saksbehandlingen i forbindelse med investeringen, og videre forvaltning etter emisjonen.

18. oktober - 15. november 2010: E-postutveksling mellom Kolstø og Wilhelmsen vedrørende potensielt samarbeid mellom Uni-K og Adell Group AS¹³. Kolstø henviser til at formidlet at Uni-K kan være interessert i en fisjon for deres driftavdeling. Det henvises til et innledende møte som skal ha funnet sted, samt enighet fra begge parter om videre samtaler.

9. november 2010: Strategiplan for Adell Group på et strategiseminar for styret i Adell Group¹⁴. Følgende står omtalt vedrørende Uni-K: *"Styret synes Uni-K virker som en spennende partner som medeier i driftsselskapet, og gir daglig leder føringer på i første omgang å klare ut om disse er interessert. Man ser for seg at et slikt samarbeid kan gi synergier mht. kunder/kontakter, egnede lokaler og gode muligheter for tilrettelagt arbeid. Dette kan i neste omgang også gi selskapet en markedsmessig god sosial profil."*

6. januar 2011: Notat om strategivalg utarbeidet av Adell Group. Beskrivelse av målsettinger og bakgrunn for emisjon, beskrivelse av prosjekter med budsjetter og nytt forslag til organisering. Det er også oppsett av nåværende eiersituasjon og forslag til eiersituasjon etter emisjon med pris per aksje¹⁵.

6. januar 2011: E-post fra Kolstø til Wilhelmsen der det spørres om Uni-K vil ha en plass i styret til Adell Group ved en emisjon¹⁶.

3. februar 2011: Styrevedtak i Uni-K om deltakelse i emisjon i Adell Group AS enstemmig vedtatt¹⁷. Vedlagt som saksdokumenter var følgende:

- Notat om strategivalg utarbeidet av Adell Group 06. januar 2011¹⁸
- Power Point-presentasjon av Adell Group¹⁹

8. februar 2011: Emisjonspapirer signert av Wilhelmsen. Uni-K tegner 32 000 aksjer à NOK 47,- til sammen NOK 1 504 000,-²⁰.

14. februar 2011: Lån nr 3240.81.78753 tilknyttet kjøp av Adell-aksjer opprettet til pålydende NOK 1 500 000,-²¹

¹³ 151 - Uni-K - Adell - mailer - 45

¹⁴ 150 - Uni-K - 22 13 - Adell - 37

¹⁵ 147 - Uni-K - 04 11 - Adell - 36

¹⁶ 151 - Uni-K - Adell - mailer - 45

¹⁷ 19 - 1-030211

¹⁸ 147 - Uni-K - 04 11 - Adell - 36

¹⁹ 147 - Uni-K - 04 11 - Adell - 36

²⁰ 147 - Uni-K - 04 11 - Adell - 36

23. februar 2011: NOK 1 504 000,- overført fra Uni-K til Adell Group AS²²

1. juni 2011: Referat fra generalforsamling i Adell Group. I referatet henvises det til forslag om at det skal utbetales NOK 29 500,- i honorar til styremedlemmer.

18. august 2011: Adells første forskuddsinnbetaling for månedlig leie hos Uni-K²³

10. mai 2012: Oppfølgingsmøte mellom NAV og Uni-K. I referatet står det at *"Uni-K har kjøpt seg inn i et datafirma med tanke på at de med diagnosen Autisme/Asberger som ønsker å jobbe med data, kan få prøve seg ut her. De disponerer 1-2 plasser, og firmaet leier hos Uni-K. De ønsker å søke om prosjektmidler til en veilederstilling her."*

20. juni 2012: Låneavtale mellom Uni-K og Adell Group. Adell låner NOK 100 000,- av Uni-K, mot 5 % rente. I avtalen står det at *"Lånebeløpet er et ansvarlig lån og skal betales tilbake så raskt som mulig"*. Avtalen er signert av Kolstø og Wilhelmsen.

1. juli 2012: Adells første ubetalte faktura for leie hos Uni-K²⁴

20. september 2013: Styrevedtak vedrørende overtakelse av Adell Group AS. Vedtak ble at saken utsettes inntil Adell Group AS har avklart egen situasjon²⁵.

2. desember 2013: Intensjonsavtale mellom Adell Group AS og Uni-K signert av Kolstø og Wilhelmsen om at Adell Group skal flytte inn i K-20 og benytte disse lokasjoner vederlagsfritt og at Kolstø forestår tre tiltaksdeltakere, samt oppfølgingsplan ovenfor tre lærlinger i 2014. Det står videre at *"Avtales forutsettes godkjent i Uni-K' styre"*²⁶.

15. desember 2013: Leieavtale mellom Uni-K og Adell Group AS om utleie av lokaler i K-20 til årlig leie på NOK 60 000,-²⁷.

16. desember 2013: Kort resymé fra administrasjonen i Uni-K til styret i Uni-K om situasjon i Adell Group, med informasjon om økonomiske investeringer og lån, effekt av investering for tiltaksplasser, samt at Adell skal bytte lokaler.²⁸

2. januar 2014: Samarbeidsavtale mellom Adell Group AS og Uni-K signert av Kolstø og Wilhelmsen om at Adell Group v/Kolstø skal forestå oppfølging av tre tiltaksdeltakere og en lærling²⁹. Lønnsutgifter til lærling faktureres Uni-K og det faktureres NOK 5 000,- per deltaker pr.mnd for oppfølging.

²¹ Hovedbok 2011

²² 55 - 2010 uni-k as hovedbok

²³ Hovedbok 2011

²⁴ 173 - Åpne poster Adell Group AS

²⁵ 43 - 6-Referat-200913-unik

²⁶ 150 - Uni-K - 22 13 - Adell - 37

²⁷ 150 - Uni-K - 22 13 - Adell - 37

²⁸ 150 - Uni-K - 22 13 - Adell - 37

²⁹ 150 - Uni-K - 22 13 - Adell - 37

3. januar 2014: Avtale mellom Adell og Uni-K om tilbakebetaling av utestående leie pålydende NOK 520 000,-³⁰

5.1.2 Nettverksanalyse

Innledningsvis i KPMGs undersøkelser ble det gjennomført nettverksanalyser mellom sentrale personer i Uni-K og Adell Group. For en detaljert beskrivelse av gjennomførte søk, se vedlegg 1. For nærmere beskrivelse av metode for søkene, se kapittel 2.1.

Det er gjort søk på følgende personer i Uni-K:

- Kjell Arne Wilhelmsen
- Steinar Jansen
- Svein Inge Huseby

Det er gjort søk på følgende personer i Adell Group:

- Heidi Kolstø
-
- Ingar Hjartåker
- Per Morten Velde

Basert på de kilder som ligger til grunn for søkene, fant KPMG kun én relasjon mellom de ovennevnte personene; Søkene avdekket at det var en forbindelse mellom Jansen og Kolstø, med treff på felles valglistor for Haugesund Høyre.

I intervjuet med Jansen bekreftet han kjennskap til Kolstø gjennom partiet, men at de ikke kjente hverandre privat. Han ønsket likevel å opptre ryddig i prosessen med Adell Group, og sa derfor fra til styret i Uni-K at han ikke ønsket å delta i forhandlingene med Adell Group. Han lot også være å ta del i diskusjonene under selve styrebehandlingen. Dette blir bekreftet av andre intervjuobjekter. Wilhelmsen peker på at dette ble gjort "uformelt" i den forstand at Jansen forholdt seg taus under presentasjonen og den korte diskusjonen som fulgte, og at det ikke var noen formalitet i at nestleder tok plass som styreleder, eller ved at vararepresentant ble tilkalt.

Utover dette avdekket KPMGs nettverksanalyser ingen ytterligere formelle forbindelser mellom ovennevnte parter. Samtlige styremedlemmer bekreftet også i intervjuene at de ikke hadde kjennskap eller en personlig relasjon til ledelse og styremedlemmer i Adell Group

5.1.3 Formålet med investering i Adell Group

Samtlige styremedlemmer i Uni-K var enstemmige i sin forklaring om at bakgrunnen for å investere i IKT-selskap var å skape arbeidsplasser for tiltaksdeltakere, særskilt for tiltaksdeltakere med Asperger syndrom. Tanken var at IKT-relaterte arbeidsoppgaver betraktes som egnet for denne gruppen.

Wilhelmsen og Jansen forklarte at Uni-Ks drift baserer seg på at selskapet skulle finne oppgaver til tiltaksdeltakere som var tilpasset deres evner og behov. De vurderte derfor alltid muligheter for nye oppgaver og områder som passet tiltaksdeltakerne. Jansen fortalte videre at bakgrunnen for å gå inn i IKT-bransjen ble nevnt som et potensielt satsingsområde av , fylkesleder NAV Rogaland. I tillegg skal et dansk IKT-selskap, Specialisterne, ha hatt god erfaring med tiltaksplasser innen IKT-selskap, noe som forsterket ideen om at dette kunne være en mulighet for Uni-K.

³⁰ 174 - Sak-17-14-betalingsplan-Adell

Jansen presiserte i intervjuet at hovedformålet med investeringen i Adell Group var å få tiltaksplasser og læringsplasser, og at dette var en forutsetning for investeringen. Han forklarte at investeringen også ble vurdert av styret som en gunstig avtale siden avtalen innebar at Adell Group skulle leie lokaler av Uni-K på Kvalamarka 16. Samlokalisering var også en viktig forutsetning i avtalen slik at tiltaksdeltakerne fikk fysisk nærhet til Uni-K. Dette var føringer Wilhelmsen fikk fra det faglige utvalget. I tillegg henviste Wilhelmsen til føringer fra NAV om at en tiltaksplass enten må ha fysisk nærhet til basen eller en arbeidsleder tilstede.

Kolstø bekreftet Jansens forklaring i sitt intervju; hennes forståelse var at hovedformålet for Uni-Ks investering var å kunne etablere arbeidsplasser for tiltaksdeltakere med Asperger syndrom i Adell. Formålet med investeringen ble også formidlet i møte med NAV i mai 2012³¹.

Det er ikke presentert noen avtale med Adell Group som formaliserer samarbeidet vedrørende tiltaksplasser. Det foreligger planer og intensjoner om dette, men er ikke skriftlig nedbundet før avtale underskrevet 2. januar 2014.

Mulighet for alternative tilknytningsformer

På spørsmål fra KPMG svarte styremedlemmene at det ikke ble diskutert i styret hvorvidt Uni-K skulle ha alternative tilknytningsformer til IKT-selskapene enn oppkjøp eller investering i selskapet, siden formålet hovedsakelig var i få tilgang på tiltaksplasser og kompetanse. Wilhelmsen informerte at det kan ha vært han som lanserte oppkjøpsstrategien. Han bekreftet også at det ikke har vært styrebehandlet eksplisitt om de skal drive med oppkjøp sammenliknet med andre organiseringsformer.

Jansen og Wilhelmsen forklarte at det tidligere har vært vurdert å samarbeide med andre IKT-selskaper som De opplevde derimot at disse selskapene hadde liten forståelse for hvordan Uni-Ks tiltaksdeltakere kunne arbeide hos dem, og at det kun var fokus på hva de kunne fakturere Uni-K. Det ble derfor vurdert slik at det var best å ha tiltaksplasser internt i Uni-Ks bedrift. Ved overtakelse/investering ville også Uni-K kunne ha en tettere oppfølging til tiltaksdeltakerne.

5.1.4 Saksbehandling før emisjon

Innledende kontakt

På spørsmål om hvilke analyser som ble foretatt av de identifiserte IKT-selskaper som det ble vurdert å investere i, forklarte Wilhelmsen at de gikk gjennom regnskap uthentet fra Proff, samt at de hadde samtaler med dem. Gjennom samtalen fant han da fort ut at verken var interessert, og heller ikke Fastline på det tidspunktet. viste seg ikke å ha de riktige oppgavene for deltakerne til Uni-K.

Kolstø fortalte at den innledende kontakten mellom Uni-K og Adell Group oppstod i forbindelse med at Uni-K kjøpte tjenester av Adell Group. i Adell Group hadde kundekontakten mot Uni-K. Han fortalte Kolstø at Uni-K var interessert i å investere i et IKT-selskap med sikte på å utvikle tiltaksplasser. Kolstø informerte videre at Adell Group hadde planer om en emisjon uavhengig av kontakt med Uni-K. Kolstø luftet derfor for styret i Adell Group om et samarbeid med Uni-K kunne være av interesse. Forslaget ble diskutert i styret for Adell og det ble påpekt at det kunne være bra for selskapet å ha en slik sosial profil. Det ble vist til en IKT-bedrift i Danmark som hadde gjort dette og fått mye positiv oppmerksomhet i forbindelse med et slikt engasjement.

Mottatt e-postkorrespondanse mellom Kolstø og Wilhelmsen understøtter Kolstøs beskrivelse av innledende kontakt med Uni-K der begge parter viste interesse for et samarbeid. Dette bekreftes også i intervju med Wilhelmsen. Han bekreftet videre at de konkrete samtalen med Adell Group var

³¹ 100 - Referat-NAV-Uni-K-100512

på eget initiativ, men at han holdt styret informert om sonderingene i styremøter under punktet "Annet/Siden". Dette er ikke dokumentert i styremøtereferatene.

Styrevedtak om emisjon i Uni-K

KPMG har på forespørsel fått oversendt saksvedlegg til styrevedtaket vedrørende emisjon i Adell Group som ble vedlagt sak til styrebehandling hos Uni-K. Saksdokumentasjonen består av to dokumenter utarbeidet av Adell Group; et notat om strategivalg og en Power Point-presentasjon utarbeidet av Adell Group. Wilhelmsen bekreftet at det ikke ble laget ytterligere materiale for fremleggelse til styret; det ble ikke utarbeidet en samlet business case, som for eksempel en oppstilling av kostnader og investeringsbeløp opp mot forventede leieinntekter og anslått nytte/verdi av tiltaksplasser.

Styremedlemmene i Uni-K fortalte at de ikke var involvert saksforberedelsene. Slik de husket det var det daglig leder, eventuelt sammen med styreleder, som hadde ansvar for saksforberedelsene. De kunne heller ikke referere til hvordan saken ble lagt frem eller hvilke spørsmål og diskusjoner som fulgte. Wilhelmsen forklarte at selve styrebehandlingen av saken tok ca fem minutter og innebar svært lite diskusjon da alle var enige.

Verdifastsettelse av aksjer

Kolstø forklarte at Adell Groups forslag til verdifastsettelse av aksjer i forbindelse med emisjonen ble utarbeidet av henne selv og styreformann i Adell Group. Denne prisen ble senere vedtatt i Adell Group sitt styre. De baserte sin vurdering på potensialet i planlagt utvidelse, oppnådde resultater hittil og prisen på siste emisjon. I den sammenheng utarbeidet de et notat som sa noe om forventningene og om planlagte prosjekter. I notatet fremkommer en konklusjon på hvilken pris nye aksjer skulle kjøpes for, men det foreligger ingen fremstilling av hva denne verdifastsettelsen var basert på³². Verdifastsettelsen av nye aksjer ble deretter lagt frem for Uni-K og de andre potensielle investorene som ga sin aksept til foreslått pris.

KPMG understreker at det ikke ligger innenfor vårt mandat å foreta en verdivurdering av Adell Group, og derfor heller ikke å utfordre resultatet Adell Group kom til. Dette tas i første rekke med for å gi en bakgrunn til grunnlaget som Uni-K baserte sine videre vurderinger på.

Wilhelmsen bekreftet at Uni-K mottok prospekt på emisjon fra Adell Group, og at han ikke stilte spørsmål til Adell Group om hvordan de var kommet frem til verdifastsettelsen. Både Wilhelmsen og Jansen pekte på at det også var eksisterende aksjeeiere som gikk inn til foreslått pris, og at det for dem utgjorde en betryggelse på at dette var korrekt verdisetting av aksjene.

Wilhelmsen forklarte i intervju at han i forkant av styremøtet vurderte Adell ved å hente ut regnskapsinformasjon fra Proff og så se overordnet på omsetningstallene. Han fremhever at han opplevde en viss trygghet på grunn av leieinntektene, og generelt opplevde hele "pakken" med deleierskap, tiltaksplasser og leieinntekter som attraktiv. På spørsmål fra KPMG om hvorfor han vurderte prisen som rimelig, forklarte Wilhelmsen at han selv vurderte det til at det virket rimelig å betale omtrent det samme som et års omsetning i selskapet. I tillegg ville de "få tilbake" det investerte beløpet i løpet av en fem års tid gjennom leieavtalen, ved en lineær beregning – samt at det lå inne en opsjon på ytterligere fem år leie. Uni-K lånefinansierte derfor også kjøpet med fem års nedbetaling. Wilhelmsen bekreftet overfor KPMG at han ikke hadde foretatt en vurdering av eiendeler eller forpliktelser i selskapet – det var primært inntektssiden som ble vurdert.

Videre presiserte Wilhelmsen at de ikke egentlig betraktet Adell som en investering, men som en akseptert kostnad for å få tilgang til tiltaksplasser for deres deltakere. Avtalen var at Uni-K skulle få

³² 147 - Uni-K - 04 11 - Adell - 36

inntil tre tiltaksplasser. Det ble dog ikke gjort en skriftlig avtale om denne forutsetningen for investering.

På spørsmål til styremedlemmene i Uni-K om hvilke vurderinger som lå til grunn for verdifastsettelsen av aksjene i Adell Group, kunne styremedlemmene ikke huske hvordan verdifastsettelsen av aksjene for Adell Group ble håndtert i styret, eller forklare hvordan denne verdifastsettelsen ble gjort. Styremedlemmene ga uttrykk for at de stolte på at det hadde vært en grundig gjennomgang av styreformann og daglig leder.

Både styreleder og styrenestleder forklarte at de hadde inntrykk av at det hadde vært sonderinger med revisor vedrørende prisvurderingen av aksjene ved emisjonen, men kan ikke huske om de så noe skriftlig på dette. Wilhelmsen forklarte at han hadde dialog med revisor i Interrevisjon (senere oppkjøpt av Deloitte) og diskuterte oppkjøpet. KPMG har etterspurt om Wilhelmsen kan oversende eventuelle e-postkorrespondanse som viser til denne korrespondansen, men har ikke mottatt dette. KPMG har kontaktet Deloittes ansvarlig partner for revisjon av Uni-K³³. Han avkrefter at Deloitte har vært involvert i forkant av investeringen i Adell Group.

5.1.5 Forvaltning av investering etter oppkjøp

Nedgang for Adell Group

Kolstø gav en nærmere forklaring på Adell Groups sin situasjon etter emisjonen våren 2011. Kolstø fortalte at etter emisjonen opplevde Adell at kostnadene gikk over budsjett, grunnet en større andel arbeidstimer og kompetanse som måtte leies inn. ArcIT, en kunde som hadde inngått en avtale om videosupport til forhandlere i hele Europa og som Adell hadde brukt masse tid på opplæring av ansatte, gikk konkurs. Adell hadde også et utviklingsprosjekt hvor de hadde fått støtte fra Innovasjon Norge, der de samarbeidet med selskapet . I løpet av prosessen ble kjøpt opp av et amerikansk selskap som kom under konkursbeskyttelse. Da måtte Adell ut og finne en ny samarbeidspartner for å få kjørt planlagt pilot, Haugaland Industri. Dette førte til at mye av kostnadene falt på Adell. I den sammenheng gikk flere av aksjonærene i 2011 og 2012 inn med lån i selskapet for at Adell skulle klare å overleve (til sammen NOK 1,150 mill). Kolstø bekreftet at Uni-K i 2011 og 2012 ikke gav lån til Adell Group. Som et resultat av nedgangen måtte Adell avvikle flere av de planlagte forretningsområdene.

Det er ingen saker i referatene fra styremøtene som omhandler Adell Group i perioden fra februar 2011 til oktober 2013. Wilhelmsen var involvert som styremedlem i Adell Group på vegne av Uni-K. Jansen påpekte at Wilhelmsen gjorde en stor innsats for å ivareta Uni-Ks interesser i denne tiden. De andre styremedlemmene fortalte at daglig leder informerte om situasjonen i Adell Group muntlig etter emisjonen i styremøter.

Nedskrivning på NOK 850 000,- i 2012

Med unntak av styreformann var det ingen av styremedlemmene som husket at nedskrivning på Adell Group i 2012 ble særskilt diskutert i styret. Wilhelmsen forklarte at nedskrivningen på Adell var en anbefaling fra revisor basert på en årsrapport fra Adell. Dette ble bekreftet av ansvarlig partner i Deloitte for revisjon av Uni-K som fortalte at i forbindelse med årsoppgjøret ble verdien på Uni-Ks investering i Adell gjenstand for vurdering³⁴. Revisor la til grunn et foreløpig, urevidert regnskap for Adell Group AS som viste et underskudd på ca NOK 2 000 000,-. Aksjeposten i Uni-Ks regnskap ble i forbindelse med utarbeidelsen av årsregnskapet nedskrevet fra kostpris NOK 1 504 000,- med NOK 850 000,- til NOK 654 000,-. Revisor forklarte at denne bokførte verdien på aksjene var en verdi som de som revisor - hensyntatt deres vesentlighetsgrenser - følte seg komfortabel med.

³³ 158 - FW Granskning Uni-K AS

³⁴ 158 - FW Granskning Uni-K AS

Lån til Adell Group på NOK 100 000,- i 2013

I juni 2012 gav Uni-K ved Wilhelmsen et lån på NOK 100 000,- til Adell Group. Kolstø forklarte at bakgrunnen for lånet var at Adell Group sommeren i 2013 slet med nedbetaling til leverandører. Styret fant derfor ut at de skulle be om ekstra lån av aksjonærene. Delantero gikk inn med NOK 120 000,-, gikk inn med NOK 150 000,- og Uni-K med NOK 100 000,- i 2013. Kolstø presiserte at aksjonærer hadde lånt NOK 1,15 million i 2011 og 2012 til Adell uten at Uni-K bidro i den runden. Wilhelmsen poengterte at Uni-Ks utlånsandel, totalt sett, var langt mindre enn deres eierandel i Adell.

Wilhelmsen forklarte at han ikke ønsket å være den som ikke bidro. Han så samtidig at omsetningen på serversenteret hadde vokst hver måned i 2013, noe som beroliget ham med hensyn til finansiell utvikling. I opprinnelig låneavtale var det ikke spesifisert en tilbakebetalingsplan, men dette ble inngått i januar 2014. Wilhelmsen forklarte at saken ikke ble forelagt styret for beslutning ettersom han mener dette faller inn under hans fullmakt som er opp til NOK 250 000,-. KPMG har i innledende dokumentasjonsinnhenting bedt å få tilsendt eventuelle fullmaktsregimer for Uni-K. KPMG har mottatt en innkjøpsprosedyre, der det står beløpsgrenser i kroner for innkjøp uten videre godkjenning for ulike stillingsnivåer. Daglig leder står oppført med fullmakt på NOK 250 000,-. Etter Wilhelmsens forståelse er ikke denne fullmakten begrenset til innkjøp i ordlyd.

Tidligere styremedlemmer i Uni-K fortalte i intervjuene at de ikke var informert om lånet Uni-K hadde gitt til Adell Group. Dette var en beslutning daglig leder gjorde uten å konsultere styret, og styremedlemmene fikk først informasjon om lånet da det ble omtalt i media.

Leieavtaler

På styremøte 20. september 2013 viser styrereferat til en sak om "Overtakelse av Adell Group AS". Styrevedtak ble at saken utsettes inntil Adell Group AS har avklart egen situasjon. På spørsmål fra KPMG oppklarer Jansen at saken kun gjaldt spørsmål vedrørende leieavtaler, og at det aldri har vært snakk om at Uni-K skulle overta Adell Group.

Som en forutsetning for kjøp av aksjer i Adell Group, var det en avtale om at Adell Group skulle leie lokaler av K-16 av Uni-K. Kolstø og Wilhelmsen bekrefter at det var et krav fra Uni-K om samlokalisering for å kunne tilrettelegge for arbeidsplasser for tiltaksdeltakerne. I starten leide Adell K-16, et av nabobyggene Uni-Ks hovedkontor, men det viste seg likevel å være noe problematisk for noen av tiltaksdeltakerne. Adell Group har fra januar 2014 derfor flyttet inn i Uni-Ks hovedbygg. Kolstø forklarte at dette også var en økonomisk fordel for Adell Group siden selskapet ikke lenger hadde behov for like store lokaler som de hadde i nabobygget. Staben var redusert etter nedgangen i 2011/2012.

Kolstø informerte at det på et tidspunkt ble diskutert om man skulle slippe å betale husleie fra nyttår 2014, som en form for bytte av tjenester/kompensasjon for tiltaksdeltakere. Dette kom ikke i stand da man ønsket å opprettholde klare forretningsmessige linjer. Det ble derfor utarbeidet en leieavtale og en avtale om kompensasjon til Adell Group for tiltaksplasser separat³⁵.

Ved gjennomgang av hovedbok har KPMG identifisert manglende innbetalinger på husleie sammenhengende fra og med faktura 1. juli 2012 og ut 2013, tilsvarende totalt NOK 515 000,-.³⁶ Det er i 2014 gjort avtale om nedbetaling av dette beløpet.³⁷ KPMG har ikke funnet at manglende innbetaling har vært gjort til tema i styremøter. Vi vil påpeke at en stilltiende aksept av slike manglende innbetalinger i realiteten kan anses å være et usikret og rentefritt lån fra Uni-K til Adell.

³⁵ 150 - Uni-K - 22 13 - Adell - 37

³⁶ 173 - Åpne poster Adell Group AS

³⁷ 174 - Sak-17-14-betalingsplan-Adell

5.1.6 Informasjon til generalforsamlingen

I intervju med ordfører Steen som representerer generalforsamlingen i Uni-K forklarte Steen at han ikke hadde noen kjennskap til Adell Group før Deloittes selskapskontroll. Adell Group er ikke nevnt i årsberetningene fra 2010-2012, men fremkommer i notene i årsregnskapene for 2011 og 2012. På spørsmål om han ikke fanget opp investeringen i Adell Group gjennom notene i årsregnskapet forklarte Steen at han hadde to sjekkpunkter ved gjennomgang av årsregnskap: at revisorberetning er uten anmerkninger, og forklaring på eventuelt driftsunderskudd. Han går ikke videre detaljert inn i regnskapet. For ytterligere forståelse av årsregnskapet forklarte Steen at han opplever at han trenger faglig bistand til gjennomlesing av sakspapirene. Steen opplyste at han ikke har noen direkte dialog med revisor.

I intervju med rådmann Dahle bekreftet Dahle at han ikke har blitt informert om Uni-Ks investeringer i IKT-selskaper.

5.2 Fastline

5.2.1 Dokumentert prosess

Basert på mottatt og innhentet dokumentasjon vedrørende Uni-Ks oppkjøp av Fastline, har KPMG utarbeidet en tidslinje som beskriver hvilken dokumentasjon, både formell og uformell som ligger til grunn for saksbehandlingen i forbindelse med investeringen, og videre forvaltning etter oppkjøp.

9. januar 2013: Signert intensjonsavtale³⁸ mellom _____ og Jansen, Huseby og Wilhelmsen om Uni-Ks kjøp/overtakelse av Fastline. I avtalen står det at "*Avtalen inngås med forebehold om styrets samtykke ved styremøte 240113, kl.15.30.*"

I intensjonsavtalen står det at "*En vil legge til grunn nedenfornevnte modell i beregningsgrunnlaget. Evt. andre forhold som kan ha innvirkning på fastsettelsen vil en etter en selskapsgjennomgang (due dilligence) enes om i egen, endelig avtale.*"

10. januar 2013: Referat fra samarbeidsmøte mellom Uni-K og NAV³⁹. I referatet står det at "*Uni-K har inngått avtale om å overta datafirmaet Fastline. De ønsker å få til et prosjekt der de med diagnosen Asberger som ønsker å jobbe med data, kan få prøve seg ut. Det er mye rutinepreget arbeid som kan utføres her.*"

24. januar 2013: Styrevedtak om oppkjøp av Fastline AS⁴⁰. "*Styret gir sin tilslutning til inngått intensjonsavtale, og gir styreleder og daglig leder fullmakt til å inngå sluttavtale, samt foreta vurdering av oppkjøpet med finansiering inntil kr. 1.000.000.*"

Følgende var fremlagt for styret som saksvedlegg for ovennevnte sak⁴¹:

- Én sides notat med beskrivelse av historikk for innledende kontakt med Fastline. Beskrivelse av årsak til at eier vil selge, samt eiers beskrivelse av Fastlines regnskapsinformasjon, og en vurdering av hvilke utgifter som vil kunne kuttes ved overtakelse.
- Intensjonsavtalen av 10. januar 2013
- Resultatregnskap for Fastline fra 2007-2011 med håndskrevne notater

³⁸ 146 - Uni-K - 03 13 - Fastline – 35 (090113 Intensjonsavtale)

³⁹ 99 - Referat-NAV-Uni-K-100113

⁴⁰ 38 - 1-Referat-240113-unik

⁴¹ 52 - 240113-sak-2-Fastline

7. februar 2013: E-postutveksling med advokat Thor Harald Eike i Advokatfirmaet Eurojuris Haugesund AS vedrørende punkter i kontrakten som ønsker at skal spesifiseres⁴².

8. februar 2013: Kontrakt om Uni-K overtakelse av Fastline AS signert av og Wilhelmsen⁴³. I kontrakten står det at *"Kjøpesummen er fastsatt etter forhandlinger mellom partene med utgangspunkt i bud fra ekstern tredjepart."* Utbetaling av NOK 900 000,- fra Uni-K til ⁴⁴

2. april 2013: Overtakelse av kausjonsansvar for Fastline⁴⁵. Styrevedtak om at "kausjonsansvar til Haugesund Sparebank overtas."

19. april 2013: Lån nr 3240.82.42613 opprettet pålydende NOK 1 000 000,- for Fastline-aksjer

25. april 2013: I Uni-K årsberetning⁴⁶ omtales Fastline som følger: *"I årets siste uke ble også en intensjonsavtale av Fastline AS (IKT-selskap) inngått, og med dette håper vi tilretteleggingen for nye arbeidsoppgaver og –oppdrag innen dette feltet vil bli styrket inn i det nye året."*

3. mai 2013: E-postutveksling med Advokatfirmaet Eurojuris Haugesund AS, vedrørende skattemessige sider i forbindelse med en eventuell fortsatt opprettholdelse av selskapet Fastline⁴⁷.

10. juni 2013: Steinar David Jansen, Svein Inge Huseby og Kjell Arne Wilhelmsen blir registrert som henholdsvis styreleder, nestleder og styremedlem i Fastline.⁴⁸

13. juni 2013: Forespørsel om Uni-K kan komme på et bedriftsbesøk hos et eksternt dansk IKT-selskap, Specialisterne⁴⁹. I e-posten informerer Wilhelmsen om at Uni-K har ervervet Fastline med ønske om å legge til rette for flere arbeidsplasser for våre arbeidstakere.

10. september 2013: Fastline endrer forretningsadresse fra Strandgata 172 til Uni-Ks hovedbygg Kvalamarka 20.⁵⁰

5.2.2 Nettverksanalyse

Innledningsvis gjennomførte KPMG nettverksanalyser mellom sentrale personer i Uni-K og Fastline. For en detaljert beskrivelse av gjennomførte søk, se vedlegg 1. For nærmere beskrivelse av metode for søkene, se kapittel 2.1.

Det er gjort søk på følgende personer i Uni-K;

- Kjell Arne Wilhelmsen
- Steinar Jansen
- Svein Inge Huseby

⁴² 149 - Uni-K - Fastline email - 44

⁴³ 146 - Uni-K - 03 13 - Fastline - 35

⁴⁴ 172 - Bilag Fastline

⁴⁵ 39 - 2-Referat-020413-unik

⁴⁶ 9 - 1-2012-Uni-K-ÅRS-ALT

⁴⁷ 148 - Uni-K - Fastline - email - 43

⁴⁸ 3 - Kunngjøringer Brønnøysund - Fastline

⁴⁹ 149 - Uni-K - Fastline email - 44

⁵⁰ 3 - Kunngjøringer Brønnøysund - Fastline

Det er gjort søk på følgende personer i Fastline;

Basert på de kilder som ligger til grunn for søkene, fant KPMG ingen relasjoner mellom de ovennevnte personene. Samtlige personer i styret, samt Wilhelmsen og [redacted] bekrefter at de ikke hadde kjennskap til eller en privat relasjon til involverte parter i det andre selskapet i forkant av oppkjøpet av Fastline.

5.2.3 Formålet med investering i Fastline

For beskrivelse av Uni-Ks generelle vurdering av investering i IKT-selskaper og vurdering av tilknytningsform, se kapittel 5.1.3.

Samtlige styremedlemmer og daglig leder understrekte at formålet med oppkjøp av Fastline var å skaffe tiltaksplasser. Dette formålet ble også formidlet til NAV i deres faste samarbeidsmøter, der Uni-K informerte om at de *"ønsker å få til et prosjekt tiltaksdeltakere med diagnosen Asberger kan jobbe med data, og at de derfor har inngått en intensjonsavtale med Fastline vedrørende oppkjøp"*⁵¹. I intervju forklarte Wilhelmsen at han forventet inntil to, kanskje tre, tiltaksplasser i Fastline. Tanken var da at drift og vedlikehold etter hvert kunne overføres fra tidligere eier [redacted] til tiltaksdeltakerne, mens [redacted] kunne fokusere på videreutvikling innen andre områder som Exchange.

5.2.4 Saksbehandling før oppkjøp

Innledende kontakt

Uni-K hadde tidligere gjort en vurdering av Fastline i sammenheng med prosessen i 2010-2011 som endte med investering i Adell Group, men Fastline ønsket ikke å selge på daværende tidspunkt. Uni-K har også kjøpt tjenester av Fastline og hadde derfor kjennskap til selskapet. Jansen bekreftet at Wilhelmsen som styrets saksbehandler igangsatte prosessen. De hadde diskutert alternative selskaper og ble enige om at Wilhelmsen skulle ta kontakt med eier av Fastline, siden de hadde fått kjennskap til at [redacted] var blitt syk, og at han var interessert i å selge.

[redacted] fortalte da Wilhelmsen at han var i dialog med andre interessenter, men at disse var utenbys fra. [redacted] hadde ytret ønske å fortsette med livsverket sitt, noe han oppfattet ville være mulig med Uni-K som eier. Avtalen var at [redacted] skulle bli arbeidsleder og bli med selskapet videre etter en avtale om lønn på 1G. Ovennevnte forklaring samstemmer med saksvedlegget som ble fremlagt for styret 24. januar 2013⁵², samt [redacted] egen beskrivelse.

Styrevedtak om oppkjøp av Fastline

Huseby forklarte at han deltok i et arbeidsmøte med Wilhelmsen der de forberedte saken for styret. De andre styremedlemmene oppga at de ikke hadde vært involvert i forkant av styremøtet.

Det ble laget en intensjonsavtale med Fastline i begynnelsen av januar, og endelig styrevedtak om oppkjøp ble vedtatt i styremøte 24. januar 2013⁵³. Som saksvedlegg til styremøtet hadde Wilhelmsen utarbeidet én sides notat om saken, intensjonsavtalen, og resultatregnskap for Fastline fra 2007-2011 fra Proff.no. Wilhelmsen forklarer at det etter styrevedtak ble utarbeidet en formell avtale med

⁵¹ 99 - Referat-NAV-Uni-K-100113

⁵² 38 - 1-Referat-240113-unik

⁵³ 38 - 1-Referat-240113-unik

bistand fra Advokatfirmaet Eurojuris Haugesund AS, noe som bekreftes av dokumentert e-postkorrespondanse.

Verdifastsettelse av aksjer

Wilhelmsen forklarte at han baserte verdifastsettelsen på følgende: hadde drevet Fastline i 10-12 år med noenlunde jevn og stabil kundemasse. Basert på uthentet regnskapstall fra Proff.no, så Wilhelmsen at Fastline de siste 5-6 årene hadde ligget på mellom NOK 800 000,- og NOK 1 million i omsetning.

KPMG noterer at det i offentlig tilgjengelig regnskapsinformasjon på Fastline fremkommer en rekke sentrale observasjoner som burde medføre skepsis og krav om ytterligere innsikt i regnskapet. Blant annet hadde Fastline allerede i 2005 tapt sin egenkapital, og selskapet hadde negativt resultat i tre av de fire siste driftsårene. Det foreligger også en rekke presiseringer til årsregnskapene, som utover ulovlige lån til aksjonær (behandles under) inkluderer forhold som for sent avleverte årsoppgjør, svakheter i internkontroll, rutiner og dokumentasjon, og feil behandling av skattetrekk. Det fremkommer også av årsregnskapet for 2012 – som riktignok ikke var offentlig tilgjengelig på kjøpstidspunktet, men som kunne blitt etterspurt – at egenkapitalen per 31. desember 2012 var negativ med NOK 253 000,-. Selskapets hovedeiendel består av nevnte lån til aksjonær. På gjeldssiden er det i overkant av en halv million i kortsiktig gjeld, derunder skyldige offentlige avgifter på rundt NOK 116 000,-.

Wilhelmsen forklarte videre at han fant kostnadsreducerende tiltak når det gjaldt husleie, strøm, regnskap og bredbånd, samt noen andre småposter, som totalt utgjorde rundt NOK 250 000,- i besparelser pr år. Utover dette så Wilhelmsen at Fastline hadde ca NOK 100 000,- i supportkostnader fra Nederland. Han anså at disse etter hvert kanskje kunne bli overført til Adell, men presiserte at dette er tiltak de ikke har hatt anledning til å realisere enda.

KPMG har videre identifisert at Fastline har en kassakreditt som ved utgangen av 2013 var akkumulert til ca NOK 135 000,-. På spørsmål fra KPMG om hvordan denne er planlagt håndtert forklarte Wilhelmsen at de håper besparelser i driftskostnader vil gi dem frigjort kapital til å nedbetale denne. KPMG noterer at Wilhelmsen erkjente ikke å ha gjennomgått balanseregnskapet, og kan ikke finne at kassakreditt er adressert spesielt i forbindelse med overtakelsen.

Wilhelmsen opplyste at det ikke var andre eksterne involvert for å vurdere regnskapet eller for å verdsette selskapet. Det ble heller ikke i dette tilfellet laget noen nåverdianalyse eller en business case, og de fikk heller ingen innspill fra revisor. Wilhelmsen fokuserte på at topplinjen var noenlunde konsistent, samt forklaringer fra på hva som lå i driftskostnader. Wilhelmsen vurderte at det burde kunne være god lønnsomhet i investeringen når de kjøpte for en pris som var lik et års omsetning, samt at det var innsparingspotensial på kostnadssiden. På spørsmål fra KPMG forklarte Wilhelmsen at han ikke gjorde store vurderinger av balansen, men at han så på revisjonsberetningene og noterte seg at det var blitt gitt et ulovlig lån til aksjonær. Kjøpsavtale utarbeidet i samarbeid med Eurojuris fokuserte på at disse tingene skulle være oppgjort. Kjøpesummen var basert på at de fikk vite av at han hadde fått et "syvsifret" tilbud fra utenbys interessenter. På spørsmål fra KPMG forklarte Wilhelmsen at han ikke vet hvem den andre tilbyderer var, og at han ikke har sett dokumentasjon på budet.

bekreftet i intervju at han var i kontakt med en annen investor som la inn bud på kjøp av Fastline, i tillegg til Uni-K. Den andre tilbyderer gav litt høyere bud enn Uni-K, men valgte likevel å selge til Uni-K fordi han ville at et lokalt selskap skulle overta. forklarte at de andre investorene baserte sitt tilbud på oversendte kundelister, og at han ikke sendte fra seg fullstendig regnskap for gjennomgang verken til dem eller til Uni-K i forkant av oppkjøp. Wilhelmsen forklarte at Uni-Ks pristilbud baserte seg på budet fra den andre tilbyderer, men la seg noe lavere, da hadde forklart at det gjensvarende å føre regnskap for foregående år, samt at selskapet hadde utestående moms som måtte betales.

På spørsmål fra KPMG hvordan verdifastsettelsen av Fastline ble vurdert i styret, fortalte styremedlemmene at daglig leder presenterte en fremstilling, og at de stolte på at det hadde vært en grundig gjennomgang av daglig leder og styreformann. I fremstillingen ble det lagt frem at Uni-K

hadde muligheter for kostnadsbesparelser på leiekostnader ved å flytte Fastline inn i Uni-Ks lokaler. Styremedlemmene kan ikke redegjøre nærmere for hvilke vurderinger som lå til grunn for verdifastsettelsen av aksjene. Jansen understrekte at hovedformålet med kjøpet var at Uni-K var interessert i mulighet for arbeidsoppgaver til tiltaksplasser, og at styret følte at det var en korrekt pris og en grei investering på sikt.

5.2.5 Fordringer til eier

Vurdering av fordringer ved oppkjøp

I Fastlines revisorberetning fra 2010 og 2011, står det en presisering om at Fastline hadde "Ulovlig lån til aksjonær". I 2013-regnskapet for Fastline etter overtakelse av Uni-K fremkommer det at Fastline hadde cirka NOK 213 000,- i inngående fordring på ⁵⁴.

Wilhelmsen forklarte at det ulovlige lånet var på omkring NOK 130 000,-, men hvor forklarte at dette i all hovedsak gjaldt kvitteringer de manglet og som skulle ordne opp i. Wilhelmsen mottok i den forbindelse en detaljert oversikt over hvilke transaksjoner dette gjaldt. Wilhelmsen forklarte at det ulovlige lånet i etterkant av oppkjøpet har fortsatt å øke, men at Uni-K har vært litt varsomme med å kreve dette tilbake etter at ble alvorlig syk. Wilhelmsen sa at de likevel har fått noe "tynnslett" tålmodighet etter hvert, og i lys av granskingen har de sendt ut to betalingsanmodninger nå for å få avklart dette – en for mellomværende fra før oppkjøp, og en for fordringer som har oppstått i 2013 (se utdypning nedenfor). Han forklarte at de vil ta et møte med , , Advis og dem selv hvor de går gjennom alle poster for å identifisere dem de må innhente dokumentasjon på.

forklarte i intervjuet at det ulovlige lånet gjaldt utgifter han ikke hadde kvittering på fordi kvitteringene lå på en datamaskin som ble ødelagt. kunne ikke redegjøre for hvor store beløp det var snakk om. Han fortalte at han forstod at han måtte fremskaffe kvitteringene for at beløpene skulle omgjøres fra å være et lån på ham.

KPMG spurte styret og daglig leder i Uni-K om de hadde kjennskap til fordringene til , hvorpå kun Wilhelmsen erkjente kjennskap til dette. Wilhelmsen påpekte at de benyttet Advokatfirmaet Eurojuris Haugesund AS til å utforme en kjøpekontrakt som skulle sikre oppgjør av dette mellomværendet.⁵⁵ KPMG noterer at e-postkorrespondanse knyttet til kjøpsavtalen medførte at Uni-K utelot punkt hvor påtok seg objektivt ansvar for å holde Uni-K skjodesløs for ethvert økonomisk krav tilknyttet handlinger i Fastline, da dette var noe ikke ville akseptere⁵⁶. I stor grad vil likevel garantikatalogen i punkt 6 i avtalen omfatte de forhold som er relevante.

Revisor har i kommunikasjon med KPMG bekreftet at de var informert om intensjonsavtalen 15. januar 2013 og at saken skulle styrebehandles 24. januar, men bekreftet at de ikke har foretatt noen vurdering av Fastlines regnskap i forkant av oppkjøpet.

Utgifter etter oppkjøp

Etter overtakelse flyttet Fastline inn i Uni-Ks lokaler. og Wilhelmsen bekreftet at har bundet seg til å styre selskapet og lede avdelingen i noen år fremover. I følge Wilhelmsen har ingen definerte fullmakter eller innkjøpsgrense. Han har også vært lite til stede siden han ble mer alvorlig syk rundt september 2013, en har likevel en viss rolle gjennom arbeid som gjøres hjemmefra via egen PC. KPMG har blitt kjent med at forvalter et kredittkort tilknyttet Fastline for betaling av løpende driftsutgifter, slik som domener og reklame på nett. Per utgangen av 2013 fremkommer det å være cirka NOK 196 000,- i ulegitimerte kostnader tilknyttet dette kortet. har selv forklart at han ikke har fått levert kvitteringer siden september, men KPMG har identifisert kostnader fra januar og gjennom hele året tilknyttet kortet som fremdeles står som åpne poster.

⁵⁴ Fastline Saldobalanse, konto 1575 "Mellomregning"

⁵⁵ 146 - Uni-K - 03 13 - Fastline - 35

⁵⁶ 179 - VS Uni-K - avtaleutkast - Fastline

Wilhelmsen pekte på at de ikke har rukket å få på plass nødvendige rutiner og fullmakter ettersom selve overtakelsen ble forsinket som følge av utfordringer med nødvendige registreringer i Altinn og Brønnøysund, og at ble fraværende kort tid etter dette.

KPMG understreker at dersom skulle lykkes med å fremskaffe dokumentasjon på reelle forretningsrelaterte utlegg, så vil det medføre en kostnadsføring og en tilsvarende forverring av Fastlines resultatregnskap.

5.2.6 Informasjon til generalforsamlingen

Steen forklarte at han ikke har hatt noen kjennskap til investeringen i Fastline før de siste ukene før jul 2013. Som beskrevet i kapittelet om Adell Group, forklarte Steen at han i årsregnskapet hadde to sjekkpunkter ved gjennomgang av årsregnskap: at revisorberetning er uten anmerkninger, og forklaring på eventuelt underskudd. Han går ikke videre detaljert inn i regnskapet eller årsberetning. For ytterligere forståelse av årsregnskapet forklarte Steen at han opplever at han trenger faglig bistand til gjennomlesing av sakspapirene. Steen forklarte at han ikke har noen direkte dialog med revisor.

I intervju med rådmann Dahle bekreftet Dahle at han ikke har blitt informert om Uni-Ks investeringer i IKT-selskaper.

Jansen bekreftet at generalforsamlingen ikke var spesifikt involvert eller orientert om overtakelse av Fastline, men påpeker at denne intensjonen står åpent beskrevet i årsberetning for 2012. I årsberetningen, som ble behandlet i generalforsamlingen 25. april 2013⁵⁷ omtales Fastline som følger: *"I årets siste uke ble også en intensjonsavtale med Fastline AS (IKT-selskap) inngått, og med dette håper vi tilretteleggingen for nye arbeidsoppgaver og –oppdrag innen dette feltet vil bli styrket inn i det nye året"*.

5.3 Vurdering av investeringer i IKT-selskaper

5.3.1 Forskrift om arbeidsrettede tiltak mv.

I "Forskrift om arbeidsrettede tiltak mv" § 11 er den klare hovedregelen at *"Virksomheten kan ikke eie eller kontrollere annen forretningsvirksomhet"*. En VTA-bedrift skal i med andre ord i utgangspunktet ikke eie annen forretningsvirksomhet. Unntaket " § 11 har denne ordlyden: *"Begrensningen gjelder ikke etablering og drift av salgsvirksomhet for å fremme bedriftens produkter"*.

Wilhelmsen har i intervju pekt på at det er andre VTA-bedrifter som eier og kontrollerer annen forretningsvirksomhet uten at dette er direkte tilknyttet salgsvirksomhet for å fremme bedriftens produkter. Det er likevel basert på dokumentasjonen og intervjuene vist at det ikke er gjort vurderinger av om investeringene i IKT-bedriftene er i henhold til de juridiske begrensningene de er bundet av som en VTA-bedrift, verken i styret eller i generalforsamlingen. Det er grunn til å stille spørsmål ved om ledelsen i Uni-K er tilstrekkelig oppmerksom på hvilke rettslige rammer en VTA-bedrift skal forholde seg til, særskilt vedrørende ovennevnte paragraf. Det er etter KPMGs vurdering sannsynlig at en slik investering er utenfor de rettslige rammene for hva en VTA-bedrift på lovlig måte kan drive med.

Hensynet bak § 11 er bl.a. at en VTA-bedrift mottar betydelige statlige tilskudd til sin virksomhet. En sammenblanding av virksomhet som delvis er basert på tilskudd, og investeringer i andre selskaper vil føre til en uoversiktlig økonomisk situasjon. Det vil også kunne medføre konkurransevridning i forhold til bedrifter i samme marked som ikke har tilskudd. Prinsippet om at tiltaksplasser ikke skal virke konkurransevridende er nedfelt i forskrift om arbeidsrettede tiltak § 1-6.

⁵⁷ 9 - 1-2012-Uni-K-ÅRS-ALT

Adell Group

Det er et unntak fra hovedregelen om ikke å eie eller kontrollere annen forretningsdrift. Det gjelder virksomhet for å selge Uni-Ks egne produkter. Vi kan ikke se at å investere i et IKT-firma kan komme inn under dette unntaket. Investeringen i Adell medfører ikke at Adell skal selge Uni-K sine produkter. Produktene som Adell selger, vil etter vår forståelse være Adell sine produkter og ikke Uni-K sine produkter.

Fastline

Når det gjelder Fastline er situasjonen annerledes, idet Uni-K har kjøpt hele selskapet. En kan hevde at tjenestene fra Fastline er Uni-K sine produkter eller tjenester, og unntaket i § 11 må derfor vurderes. Forskriftens unntak er dog smalt definert, og det kan etter KPMGs forståelse argumenteres for at kun etableringer knyttet til salgsvirksomhet kommer inn under unntaket. Fastline skal ikke drive salgsvirksomhet. Fastline sin virksomhet er beskrevet som rutinepreget arbeid som kan passe for dem som har Aspergers syndrom.

At unntaket for annen forretningsvirksomhet er snevert følger også av § 11-5 i nevnte forskrift. Det fremgår her at hvis en har annen virksomhet, for eksempel forretningsdrift, er det et krav at *"Subsidiering skal ikke forekomme på tvers av de enkelte tiltakene eller fra utførelsesvirksomheten til annen virksomhet, eksempelvis forretningsdrift"*.

Også Uni-K sin skatteposisjon som skattefri institusjon kan endre seg ved en investering i et annet selskap, ved at Uni-K kan komme til å bli ansett som skattepliktig for deler av virksomheten. Det er NAV som godkjenner hvilke tjenester og produkter de gir støtte til. I intervju og ved tilsendt dokumentasjon fremkommer det at NAV har vært orientert om prosessen indirekte gjennom rådgivende utvalg, men Wilhelmsen bekrefter at det ikke har vært noen eksplisitt søknad til NAV om godkjenning av oppkjøp av verken Fastline eller Adell Group.

Wilhelmsen peker på at de har planer om etter hvert å innfusjonere Fastline i Uni-K slik at det ikke er organisert som egen virksomhet.

Investeringen i forhold til vedtekter om utbetaling av utbytte

En VTA-bedrift skal ikke ha overskudd som formål. Det er fastsatt i vedtektene til Uni-K at *"Selskapets virksomhet skal ikke ta sikte på overskudd for utdeling av utbytte. Eventuelt overskudd skal benyttes til å fremme selskapets formål"*.

En investering i Adell kan lett føre til at Uni-K vil få et overskudd. Adell sitt formål er å gå med overskudd. Adell har ingen begrensninger i lovverk eller vedtektsbestemmelser om at de ikke skal ta sikte på overskudd, tvert om skal Adell arbeide for at eierne får et overskudd. Det samme gjelder Fastline. Hvis selskapet likevel kommer i den situasjon at en har overskudd, heter det i vedtektene § 6 *"Eventuelt overskudd skal benyttes til å fremme selskapets formål"*. Ved investeringer i andre selskaper kan en komme i den situasjon at en får betydelige inntekter, noe som vil fremstå som utfordrende å håndtere innenfor et system hvor investor mottar store statlige tilskudd. Videre vil det å investere i andre selskaper kunne føre til tap, noen som også er utfordrende idet tap vil kunne svekke driften som VTA bedrift. Disse hensynene taler etter vår oppfatning for at unntaket i § 11-4 nr 4 i *Forskrift om arbeidsrettede tiltak mv* må tolkes snevert.

Som mindretallsaksjonær vil ikke Uni-K ha mulighet til å innlemme Adell som en del av sin virksomhet med endrede vedtekter vedrørende profittmål. Uavhengig av Uni-Ks formål med investeringen vil de de facto være med å tilføre risikokapital i forretningsvirksomhet med andre majoritetseiere som har profitt som formål.

Etter KPMGs kjennskap har heller ikke vedtektene til Fastline blitt endret etter overtakelse slik at de fortsatt har profitt som mål.

Vurdering av om formålet med investeringen kom frem i saksbehandlingen

KPMG skulle i sitt mandat vurdere på hvilken måte formålet med IKT-investeringene kom til uttrykk under saksbehandlingen.

Basert på dokumentasjon og intervjuer er det tydelig at samtlige styremedlemmer og daglig leder er klare på at formålet med investeringene i IKT-selskaper hovedsakelig handlet om å fremskaffe tiltaksplasser, særskilt for tiltaksdeltakere med Asperger syndrom. Formålet med investeringene blir også tydelig kommunisert til intervjuede personer i Adell Group og Fastline, og til NAV i deres samarbeidsmøter.

KPMGs vurdering

- Det fremstår som at styret har ikke gjort tilstrekkelige vurderinger av om investeringer i IKT-selskap var i tråd med lovverk og vedtekter, og i den sammenheng heller ikke søkt tilstrekkelig godkjenning fra NAV som tilskuddsforvalter
- Investeringene i Adell Group og Fastline fremstår ikke å være i tråd med § 11 "Forskrift om arbeidsrettede tiltak mv".
- Investering i Adell Group og Fastline fremstår ikke å være i tråd med Uni-Ks vedtekter, § 6 vedrørende overskudd for utbetaling av utbytte.
- Det er KPMGs inntrykk at intensjonene om å skape vedtaks plasser var den reelle drivkraften bak investeringene i IKT-selskaper, men at det ikke ble gjort tilstrekkelige vurderinger om dette var innenfor en VTA-bedrifts juridiske rammer.

5.3.2 Nærstående parter

I KPMGs mandatet fremkommer det at det skal vurderes i hvilken grad det er foretatt transaksjoner mellom nærstående parter. I KPMGs nettverksanalyse fant KPMG en relasjon mellom Jansen og Kolstø, med treff på felles valglistor for Haugesund Høyre. Dette ble videre adressert i intervjuene, og det fremkom at Jansen grunnet sitt kjennskap til Kolstø ba styret om ikke å være involvert i forhandlingene og styrebehandlingen knyttet til emisjon med Adell Group. Dette bekreftes også av andre intervjuede. KPMG ser derfor ikke at relasjonen mellom Jansen og Kolstø i forbindelse med emisjonen er kritikkverdig.

Basert på de kilder som ligger til grunn for søkene, fant KPMG ingen relasjoner mellom ledende personer i Uni-K og Fastline. Dette bekreftes også av de intervjuede.

KPMGs vurdering

- KPMG ser ikke at relasjonen mellom Jansen og Kolstø i forbindelse med emisjonen er kritikkverdig, da det har vært åpenhet rundt relasjonen, og at Jansen har holdt avstand til forhandlingene.

5.3.3 Saksbehandling og beslutning i styret

Det er styreleder som sammen med daglig leder skal forberede saken for styret, jf aksjeloven § 6-20. Det presiseres at en sak skal forberedes slik at styret får et tilfredsstillende behandlingsgrunnlag.

Adell Group

For Adell Group er alle saksfremlegg til styret utelukkende materiell utarbeidet av Adell Group. Daglig leder bekrefter at det ikke ble utarbeidet eller presentert ytterligere materiale for behandling i styret i Uni-K. Undersøkelsen viser at verdifastsettelsen av aksjene utelukkende er basert på Adell Group sitt forslag, og at Uni-K ikke gjorde, verken internt eller ved ekstern bistand, egne vurderinger av

verdifastsettelsen av aksjene. Saksdokumentene inneholder heller ingen risikovurderinger vedrørende oppkjøp.

Det er heller ikke presentert noen avtale med Adell som formaliserer samarbeidet vedrørende tiltaksplasser. Det foreligger planer og intensjoner om dette, men det er en klar svakhet at avtaler ikke er inngått. Adell var slik vi ser det ikke forpliktet til noe konkret i forhold til tiltaksplasser på det tidspunktet Uni-K går inn og investerer i selskapet. KPMG vil også fremheve at en eierandel på 12,6 % ikke gir tilstrekkelig kontroll til å sikre realisering av de planlagte tiltaksplassene.

Fastline

For Fastline er saksdokumentasjonen for vedtak basert på et én-sides notat om saken, intensjonsavtalen, og resultatregnskap for Fastline for 2007-2011. Det er ikke vedlagt risikovurdering for oppkjøpet.

I intervjuet med daglig leder i Uni-K fremkommer det at verdivurderingen er basert på utregninger han selv har gjort basert på regnskapstall fra Proff, og en analyse av kostnadsreduserende tiltak. Daværende eier og selger av Fastline bekrefter at det ikke ble oversendt fullstendig regnskap før oppkjøp. Kjøpesummen var basert på udokumentert informasjon fra eier av Fastline om et tilbud på et "syvsifret" beløp for selskapet fra utenbys interessenter.

Styrebehandling

Det er styrets flertall som må ta stilling til om saksforberedelsene gir styret et tilfredsstillende behandlingsgrunnlag, i forhold til investeringen. Basert på intervjuene kommer det frem at styret ikke har stilt tilstrekkelig kritiske spørsmål til saksgrunnlaget i disse to sakene. Styremedlemmene forteller at de ikke kjente til bakgrunnen for hvordan verdifastsettelsen var gjort, heller ikke utfordret styret på det at saksgrunnlag fremstår som ensidig og uten risikovurdering. Det fremkommer at styret har hatt stor tillit til daglig leder og styreleders saksforberedelse. Styret har oppfattet styreleder og daglig leder som profesjonelle, og har derfor ikke stilt ytterligere krav til saksforberedelsen i tilknytning til investeringen i Adell Group og oppkjøpet av Fastline.

Basert på dokumentasjon og intervjuer fremkommer det at det ikke er vurdert alternative tilknytningsformer enn investering i aksjer for Adell Group og oppkjøp av Fastline. Det er oppsiktsvekkende at Uni-K ikke har drøftet alternativer til investering og oppkjøp med hensyn til både juridisk og finansiell risiko som medfølger de ulike alternativene.

KPMGs vurdering

Basert på dokumentasjonsgjennomgang og intervjuer fremkommer det at saksforberedelsen for styret vedrørende investering i Adell Group og oppkjøp av Fastline har vært mangelfull.

- Det fremstår som at daglig leder og styreformann ikke har sikret styret et tilfredsstillende behandlingsgrunnlag, herunder verdifastsettelse og risikovurderinger, for styrevedtak om emisjon i Adell Group og oppkjøp av Fastline.
- Det fremstår som at styret i Uni-K har ikke vurdert ulike alternative tilknytningsformer, inkludert de risikoelementer som alternativene medfører, før endelig beslutning om kjøp av aksjer ble vedtatt.
- Det fremstår som at styret ikke har stilt tilstrekkelig kritiske spørsmål i saksbehandlingen for emisjon og oppkjøp i Adell Group og Fastline.

5.3.4 Forvaltning etter kjøp - Adell

Nedskriving på NOK 850 000,- i 2012

Nedskrivningen på Adell Group i årsregnskapet for 2012, ble ikke diskutert særskilt i styret. Det er imidlertid bekreftet av revisor at nedskrivningen er blitt gjort i dialog med revisor.

Lån til Adell Group på NOK 100 000,- i 2013

Daglig leder innvilget lån fra Uni-K til Adell Group på NOK 100 000,- i 2013 uten at saken ble forelagt styret. Styret ble heller ikke informert om lånet i etterkant. I følge aksjeloven § 6-14 skal daglig leder stå for daglig ledelse av selskapets virksomhet, men det spesifiseres i Uni-Ks styreinstruks at daglig ledelse ikke omfatter saker som etter selskapets forhold er av uvanlig art eller stor betydning.

Leieavtaler

Ved gjennomgang av hovedbok har KPMG identifisert manglende innbetalinger på husleie fra og med faktura 1. juli 2012 og ut 2013, tilsvarende totalt NOK 515 000,-.⁵⁸ Det er i 2014 gjort avtale om nedbetaling av dette beløpet.⁵⁹

KPMGS vurdering

- KPMG vurderer at nedskrivningen er basert på et tilstrekkelig grunnlag i dialog med revisor
- Beslutningen om å gi et lån på NOK 100 000,- er etter KPMGs vurdering etter Uni-Ks forhold både av usedvanlig art og av stor betydning. En slik sak kan ikke behandles av daglig leder alene. Saken skulle vært styrebehandlet, og styret skulle tatt en avgjørelse. At Uni-K har innkjøpsfullmakter der daglig leder har fullmakt til å gjøre innkjøp inntil NOK 250 000,- endrer ikke denne konklusjonen, idet saken gjelder et lån og ikke innkjøp.
- Daglig leder burde informert styret om manglende innbetaling av leie fra Adell Group, da dette i realiteten kan anses å være et usikret og rentefritt lån fra Uni-K til Adell

5.3.5 Forvaltning av fordringer - Fastline

Vurdering av fordringer ved oppkjøp og videre forvaltning

Daglig leder var ved oppkjøp klar over fordringer på tidligere eier av Fastline ved oppkjøp. Fordringene fortsatte å øke etter oppkjøp, da tidligere eier har forvaltet et kredittkort tilknyttet Fastline for betaling av løpende driftsutgifter. Det mangler kvittering og dokumentasjon på betalinger gjort fra januar 2013.

KPMGs vurdering

- Det er kritikkverdig at Uni-K ikke har gjennomgått og kontrollert detaljert regnskap for Fastline i forkant av oppkjøp.
- Det fremstår som kritikkverdig at Uni-K ikke har hatt rutiner for kontroll og godkjenning av utlegg og kostnader etter oppkjøp av Fastline.

5.3.6 Styringsdialog med generalforsamling

Basert på dokumentasjon og intervjuer fremkommer det at generalforsamlingen ikke har vært informert om emisjon og oppkjøp av Adell Group og Fastline i forkant av styrevedtak og investeringer.

Adell Group er ikke nevnt i årsberetningene fra 2010-2012, men investeringen fremkommer av notene i årsregnskapet. Intensjonsavtalen med Fastline er nevnt i årsberetning for 2012. Generalforsamlingen ved ordføreren forklarte at han ikke hadde kjennskap til Adell Group og Fastline før Deloitte's selskapskontroll høsten 2013. Han forklarte at årsregnskap og årsberetning ikke var gjenstand for detaljert kontroll i generalforsamlingene.

⁵⁸ 173 - Åpne poster Adell Group AS

⁵⁹ 174 - Sak-17-14-betalingsplan-Adell

Det følger av aksjeloven § 5-5 annet avsnitt "På den ordinære generalforsamlingen skal følgende saker behandles og avgjøres: 1. godkjenning av årsregnskapet og årsberetningen, herunder utdeling av utbytte; 2. andre saker som etter loven eller vedtektene hører under generalforsamlingen.."

Rettslig sett er det slik at generalforsamlingen ved å godkjenne årsregnskapet og årsberetningen, også har godkjent det som står i notene. Det gjelder også opplysninger om selskapsetableringer. Hvis eier ikke har fått med seg notene ved gjennomgangen av årsregnskapet og årsberetningen, og derav ikke har kunnskap om innholdet er det eier som har ansvar for det.

Det kan ha betydning i forhold til vurderingen av om Haugesund kommune burde ha reagert når Uni-K kjøpte seg inn i Adell Group AS og kjøpte selskapet Fastline AS. Vi kan konstantere at eier hadde muligheten til å oppdage disse investeringene.

KPMGs vurdering

- Det fremstår som kritikkverdig at generalforsamlingen ikke har gjennomført tilstrekkelig kontroll av årsregnskapet til Uni-K. Eier hadde mulighet til å identifisere disse investeringene på et tidligere tidspunkt.

6 Uni-X

6.1.1 Dokumentert tidslinje for saksbehandling

27. mars 2008: Konseptmøte med _____, Kjell Arne Wilhelmsen, _____ og _____ for å vurdere utvikling av et konsept rundt etablering av omsorgsboliger basert på første prosjekt på Kvalamarka. I møtet ble følgende temaer gjennomgått: behov/marked, kjøpergrupper og betalingsevne for beboere, generelle og spesielle krav til bolig. I møtet gir og Wilhelmsen uttrykk for at de er åpne for et samarbeid⁶⁰.

17. februar 2009: E-post der fra Wilhelmsen til Jansen hvor det informeres om et møte mellom Wilhelmsen og _____ der de har diskutert videre strategi for konsept om utbygging av omsorgsboliger⁶¹.

11. september 2009: E-postkorrespondanse mellom _____ i Vinjafjord kommune og Wilhelmsen vedrørende Uni-Ks konsept om utbygging av omsorgsboliger.

14. september 2009: Webhotellet/Domene "www.uni-x.no" opprettes av _____⁶².

17. september 2009: E-postkorrespondanse med _____ i Tysvær kommune og Wilhelmsen vedrørende Uni-Ks bygging av omsorgsboliger.

7. desember 2010: Styrevedtak om Stiftelse av Uni-X. *"Selskapet opprettes som 100 % datterselskap av Uni-K. Styreleder og nestleder i Uni-K settes som hhv. styreleder og nestleder i Uni-X. Nestleder i Uni-K AS settes som vararepresentant. Daglig leder av Uni-K settes som daglig leder av Uni-X. Uni-X' styre rapporterer til Uni-K' styremøter"*⁶³.

Følgende saksvedlegg ble fremlagt av daglig leder:

- Styrerepresentasjon i Power Point med beskrivelse av visjon, målsettinger, marked, risikokontroll, etc⁶⁴.
- Økonomisk beregning av overskudd fra omsorgsboliger basert på K-35⁶⁵.
- Power Point-dokument med salgspresentasjon overfor kommunene⁶⁶

11. desember 2010: Dato for vedtekter for Uni-X⁶⁷.

11. desember 2010: Eurojuris Haugesund AS oversender diverse dokumenter til Interrevisjon v/ Sigvart Jacobsen og Wilhelmsen:

- Underretning om aksjonærforhold
- Samordnet registermelding

⁶⁰ 152 - Uni-K - Uni-X - mailer - historikk - oppstart – 54 (Referat fra møte)

⁶¹ 152 - Uni-K - Uni-X - mailer - historikk - oppstart – 54 (Re: Til Kjell Arne Wilhelmsen)

⁶² 152 - Uni-K - Uni-X - mailer - historikk - oppstart – 54 (VS: Webhotellet www.uni-x.no er opprettet)

⁶³ 15 - 6-071210-ref

⁶⁴ 128 - Uni-x styrerepresentasjon

⁶⁵ 139 - Uni-K - 29 10 - Uni-X-pres - 30 ((Omsorgsboliger, K-35-økonomi)

⁶⁶ 139 - Uni-K - 29 10 - Uni-X-pres - 30 (Uni-K-pres-kommuner)

⁶⁷ 127 - Uni-X-Vedtekter

15. desember 2010: NOK 100 000,- overføres som innskutt egenkapital fra Uni-K til Uni-X

22. desember 2010: E-post fra Thor Harald Eike i Eurojuris Haugesund AS til Wilhelmsen der Eike viser til at han har endret vedtektene til Uni-X etter avtale med Sigvart Jacobsen i Interrevisjon, og det bes om tilbakemelding om at dette er godkjent.

Juridisk vurdering om Uni-Xs vedtekter harmonerer med Husbankens retningslinjer for investeringstilskudd til sykehjemsplasser og omsorgsboliger. Forslag til presisering av vedtekter⁶⁸.

Henvising i e-post om at følgende dokumenter har vært oversendt tidligere, og det bes om at dette signeres og returneres via Sigvart Jacobsen i Interrevisjon⁶⁹.

- Stiftelsesdokument
- Aksjeeiebok for Uni-X
- Åpningsbalanse for Uni-X

31. desember 2010: Ytterligere NOK 15 000,- i innskutt egenkapital fra Uni-K til Uni-X⁷⁰

1. januar 2011: Signert arbeidskontrakt for prosjektleder i Uni-X

71

7. januar 2011: Forretningsplan for Uni-X – Forslag til drøfting⁷². Beskrivelse av Uni-X visjon, komparative fordeler, posisjonering i markedet, beskrivelse av marked, salg og markedsføring, finansiering, målsetting frem mot 2014.

3. februar 2011: Styreorientering for Uni-K om Uni-Xs forretningsplan⁷³. Tatt til orientering.

1. april 2011: Styrevedtak i Uni-X. "Tomtetilbud fra OBOS. Tilbud interessant, men oversendes Uni-K for behandling. Det bes innhentet takst."⁷⁴

11. april 2011: Verdivurdering av Høgåsveien 48 gjennomført av Foss og Co Eiendomsmegling⁷⁵. Tomteverdi settes til NOK 4,72 millioner kroner.

27. april 2011: Kontraktsignering mellom Uni-K (signert av Steinar Jansen) og OBOS for kjøp av tomt i Høgåsveien⁷⁶.

3. mai 2011: Styrevedtak i Uni-K om kjøp av tomt i Høgåsveien ble enstemmig vedtatt⁷⁷. Sak 20/10 – organisasjonsendring/selskapsendring henviser til at "Utkast fra Deloitte tas opp til styrebehandling før evt. oversendelse til politisk behandling. Det er styrets forutsetning at forretningsområder som er utviklet gjennom selskapet fortsatt skal forefinnes under selskapets kontroll."

⁶⁸ 152 - Uni-K - Uni-X - mailer - historikk - oppstart - 54 (S-C451-10122208380)

⁶⁹ 152 - Uni-K - Uni-X - mailer - historikk - oppstart - 54 (Uni-X AS)

⁷⁰ Hovedbok Uni-K 2010

⁷¹ 155 - Uni-K - arbeidskontrakter - 57

⁷² 129 - UnixForretningsplan 070111 (2)

⁷³ 19 - 1-030211

⁷⁴ 118 - 1-010411-ref-unix

⁷⁵ 141 - Verdivurdering Høgåsveien 48 (2)

⁷⁶ 140 - Kjøpekontrakt-OBOS-tomt

⁷⁷ 21 - 3-030511-uni-ref

3. mai 2011: Styrevedtak i Uni-X: *"Det bes innhentet betraktninger vedrørende nye forskrifter"*⁷⁸.

11. mai 2011: Memo adressert til Uni-K v/Wilhelmsen der Deloitte Advokatfirma AS gjør en vurdering av virksomheten med bygging av omsorgsboliger og eventuell organisering av en slik virksomhet.⁷⁹ Deloitte Advokatfirma konkluderer i vurderingen med at virksomheten knyttet til omsorgsboliger bør overføres til kommunen eller et selskap direkte eid av kommunen, både av hensyn til bestemmelser om VTA-bedrift, og slik at kommunen skal kunne ta ut utbytte.

24. mai 2011: Tomten Høgåsveien 48 i Oslo blir kjøpt av OBOS for NOK 3,7 millioner⁸⁰. Etablering av lån nr 3240.81.88678 på NOK 2 200 000,-.⁸¹ Resterende beløp blir belastet bankkonto 3240.16.44066.

8. juni 2011: Juridiske vurdering av Advokatfirmaet Haavind⁸² om en kommune kan inngå en avtale om leie av eksisterende bygg eller bygg under oppføring direkte med Uni-X uten å kunngjøre en konkurranse.

9. juni 2011: Oppfølging av sak vedrørende organisasjonsendring / selskapsendring. Styrevedtak er *"Orientering tas til etterretning"*. KPMG finner ikke dokumentasjon på at verken den juridiske vurderingen til Deloitte Advokatfirma eller Haavind er medtatt som saksdokumentasjon til styret.

30. juni 2011: Årsberetning 2010 for Uni-X. Årsberetningen viser til at Selskapet ble stiftet i 2010 og at det ikke har vært drift i selskapet i inneværende år.

18. august 2011: Orientering om status for Uni-X i styremøte i Uni-K. Tatt til orientering⁸³.

15. september 2011: Orientering om status for Uni-X i styremøte i Uni-K. Opsjonsavtale for tomt godkjent⁸⁴.

15. september 2011: Styremøte i Uni-X med to vedtak: *"Sak 04/11 – Juridiske vurderinger. Nytt regelverk samt gjeldende forskrifter ses som vanskelige å overholde. Markedet for utbygging av omsorgsboliger virker også vanskelig med bakgrunn i det nye tildelingsregelverket."* I tillegg ble det vedtatt at *"Gjennomgang av driftsnivå – Utarbeidelse av anbudsdokumenter bes igangsatt"*.

23. november 2011: Uni-X utlyser tilbud på åtte leiligheter i Høgåsveien 48 som en totalentreprise⁸⁵.

26. april 2012: Uni-X' årsberetning⁸⁶. Det kommenteres at hovedårsak til utsatt drift skyldes endrede rammevilkår med hensyn til tilskudd til oppføring av omsorgsboliger pr. feb. 2011. Det står videre at praksis ble endret fra at utbygger fikk tildelt tilskuddet til at vedkommende utbyggingskommune skulle få dette. Styret bekrefter i årsberetningen at forutsetning om fortsatt drift er til stede.

7. juni 2012: Styrevedtak i Uni-X⁸⁷ med to vedtak: Byggekontrakt inngås og vurdering av driftsnivå. Grunnet lang byggesøknadstid trappes aktivitetsnivået ned til et minimum i denne perioden. Videre

⁷⁸ 119 - 2-030511-ref-unix

⁷⁹ 145 - 110511-Uni-X-Deloitte-vurdering

⁸⁰ 169 - bilag Høgåsveien Oslo

⁸¹ Hovedbok Uni-K 2011

⁸² 144 - 070611-Haavind utredning

⁸³ 23 - 5-180811-unik-ref

⁸⁴ 24 - 6-150911-unik-ref

⁸⁵ 159 - Doffin kunngjøring Uni-X

⁸⁶ 116 - 2011-Uni-X-FERDIG

⁸⁷ 122 - 2-070612-ref-unix

står det vedrørende prosjektleder
bakgrunn i tilbud om ny jobb. Han ønsker likevel å gjennomføre foreliggende prosjekt, da på redusert deltidsbasis. ”

at ”Ansatt har bedt om dette med

16. april 2013: Styrevedtak i Uni-X. Pristilbud til Oslo Boligbygg KF⁸⁸. Tilsending av pristilbud vedtas.

31. mai 2013: Årsberetning for Uni-X⁸⁹. Det står skrevet at ”Selskapet har videreutviklet tomt eiet av Uni-K i Høgåsveien, da boligbygg Oslo KF er interessert i prosjektet utefra deres ønske om boligtilskudd for mennesker med nedsatt boevne. (...) Dette samsvarer med det opprinnelige formålet med bygging av boliger, men etter evt. salg av prosjektet ønskes nok selskapet avvirket.”

17. oktober 2013: Styrevedtak Uni-X: Sak om pristilbud til Oslo Boligbygg KF – forhandlinger. Vedtak om at pristilbud opprettholdes, eventuelt forhandling på kontraktsmøte, berammet til 25. oktober 2013, forutsettes behandlet i styret i etterkant. Videre står det at etter eventuell kontraktinngåelse vil styret forbeholde seg muligheten for å vurdere salg av tomt/byggekontrakt til eventuelle andre interessenter.

10. desember 2013: Utkast til oppstilling over byggeprosjektet i Høgåsveien 48 og Uni-X sine forpliktelser⁹⁰. Videreformidlet som saksvedlegg til styremøte i Uni-K 13. desember 2013.

13. desember 2013: Styrevedtak i Uni-K der det gis fullmakt til Wilhelmsen å selge tomt i Høgåsveien 48 for NOK 3 000 000,- og salg av selskapet Uni-X til kontraktspart Ansnes Enreprenører AS, eventuelt til det selskap disse bemyndiger.⁹¹ Det presiseres at hvis foreliggende avtale ikke lykkes må saken opp til ny styrebehandling. Vedtaket var enstemmig. Vedlagt som saksvedlegg er også utkast til kontrakt med Boligbygg Oslo og Uni-X om kjøp av åtte nye boliger under oppføring.

13. februar 2014: Kjøpekontrakt på Uni-X inkludert tomt i Høgåsveien 48 i Oslo signert mellom Ansnes AS og Uni-K, pålydende NOK 6 900 000,- pluss aksjekapital NOK 100 000,-⁹²

⁸⁸ 123 - 1-160413-ref-unix

⁸⁹ 117 - 2012-ÅRSREGNSKAP-FERDIG

⁹⁰ 143 - Uni-K - 34 13 - salg av Uni-X + tomt - 33

⁹¹ 46 - 9-Referat-131213-unik

⁹² 175 - Kjøpeavtale mellom Ansnes og Uni-K

6.1.2 Kostnader og inntekter i forbindelse med investering i Oslo

Reviderte årsregnskap for perioden 2010-2012 viser følgende kostnader og inntekter

	2010	2011	2012	Totalt	2013*	Totalt
Lønnskostnader med mer	0	783 111	450 000	1 233 111	88 916	1 322 027
Annen driftskostnad	0	102 568	21270	123 838	15 200	139 038
Sum driftskostnad	0	885 679	471 270	1 356 949	104 116	1 461 065
Driftsresultat	0	-885 679	-471 270	-1 356 949	-104 116	-1 461 065
Annen Finansinntekt	11	288	206	494	174	668
Rentekostnad til foretak i samme konsern	0	18 000	47 051	65 051	63 500	128 551
Resultat før skatt	11	-903 391	-518 115	-1 421 506	-167 442	-1 588 948
Årsoverskudd	11	-903 391	-518 115	-1 421 506	-167 442	-1 588 948
Sum Gjeld til morselskap	15 000	918 679	1 437 000		1 721 099	

*Foreløpig utkast pr 5. februar 2014

På forespørsel fra KPMG har prosjektleder resultat etter salg av Uni-X februar 2014:

utarbeidet følgende oppstilling av

Gjeld morselskap (inkluderer alle kostnader til utgangen av 2013 (iht foreløpig årsregnskap for 2013)	1 721 099
Kjøpesum tomt	3 600 000
Totale kostnader for Uni-K / Uni-X (ikke inkludert honorar til vedtatt av styret 7.2.2014)	5 321 099
Kjøpesum for Uni-X inkludert tomt og gjeld til Uni-K (v/Ansnes AS)	7 000 000
Omtrentlig honorar til sosiale avgifter vedtatt av Uni-Ks styre 7.2.2014, inkludert	260 000
Omtrentlig resultat	1 418 901

KPMG legger til grunn at årsregnskapene allerede er revidert, og har dermed ikke etterprøvd disse. Gitt en kjøpesum på NOK 7 million og ca NOK 260 000,- i slutthonorar til prosjektleder fremstår det dermed som investeringen i Uni-X gir et netto sluttresultat til Uni-K på ca NOK 1,4 million.

Lønnsutbetalinger til prosjektleder

Kontrakten regulerer årslønn til NOK 620 000,- for en 100 % stilling, og henviser ellers til bedriftens tariffavtale og arbeidsreglement for andre betingelser.

KPMGs gjennomgang av detaljerte lønnsutbetalinger⁹³ viser at har fått utbetalt en månedslønn på NOK 51 667,- i perioden januar 2011 til mai 2012. Fra mai til oktober 2012 har fått utbetalt NOK 10 333,- som tilsvarer 20 % av fastlønn. I 2013 fikk utbetalt NOK 38 750,- den 12. april 2013 som en engangsutbetaling.

6.1.3 Beskrivelse av prosess

Relasjoner mellom involverte parter

Innledende vurderinger av konseptet rundt bygging av omsorgsboliger kan dokumenteres til e-postutveksling mellom Wilhelmsen, og personer i selskapet Arealutvikling – se tidslinjen over for detaljer. I intervjuene har KPMG spurt styremedlemmene i Uni-K om de har kjennskap til ovennevnte person eller selskap. Samtlige avkreftet dette. KPMG har gjennom egne søk ikke identifisert formelle bindinger.

Både Wilhelmsen og informerte KPMG om at de var bekjente fra barndommen. Basert på informasjon fremkommet i intervju med Wilhelmsen fremstår både ansettelsen og lønnsfastsettelsen av som prosjektleder å være en direkteansettelse foretatt av Wilhelmsen selv, uten ytterligere involvering av styret eller andre ansatte. Wilhelmsen påpeker at det er mulig han drøftet ansettelsen med styreleder, og mener at han bevisst forklarte at var en barndomsvenn, men at det like fullt var han som stod for ansettelsen. Både Wilhelmsen og selv pekte på hans kompetanse som avgjørende for ansettelsen. hadde kjennskap til omsorgsboliger og boliger for vanskeligstilte gjennom sitt tidligere engasjement som politiker i Arbeiderpartiet i Oslo. I tillegg ble det pekt på at han hadde vært involvert i kjøp av svært mange tomter i forbindelse med jobben i Trygge Barnehager, og at han derfor kjente mange grunneiere i Oslo, inkludert OBOS. Som utgangspunkt for lønnsfastsettelse forklarte Wilhelmsen at han fikk vite hva hadde i lønn hos forrige arbeidsgiver, og valgte så å være "litt tilbakeholden" og satte til slutt lønnen til NOK 620 000,-⁹⁴. Basert på bakgrunn, erfaring og kompetanse vurderte Wilhelmsen det til at det ikke var en urimelig lønn.

På spørsmål fra KPMG forklarer Wilhelmsen at han ikke er kjent med at det er krav om utlysning av slike stillinger, men at Uni-K som offentlig eid selskap bør utlyse slike stillinger. Wilhelmsen mener at udiskutabelt var en svært god profil, og det var behov for å komme i gang raskt. Han ser likevel i etterkant at det ville vært hensiktsmessig å lyse ut stillingen for ryddighetens skyld, med tanke på deres forutgående relasjon.

Bakgrunn for oppstart med etablering av omsorgsboliger

KPMG ble gjennom intervjuer forklart at bakteppet for å opprette Uni-X, lå begrunnet i Uni-Ks positive erfaring med bygging av omsorgsboliger på Kvalamarka 35.

Wilhelmsen forklarte at de i forbindelse med flytting i 2005/2006 fikk kommunen til å gå inn med en tomt på ni mål som aksjekapital, hvorpå de hadde en diskusjon om de skulle skille denne ut i mindre deler. De skilte så ut en del av tomten, og i prosessen med å diskutere hva de skulle gjøre med tomten kom temaet omsorgsboliger opp. Haugesund Kommune hadde behov for omsorgsboliger, men hadde lite likviditet til å bygge i kjølvannet av Terra-skandalen, og spurte om Uni-K kunne stå for finansiering og bygging.

⁹³ 73 - 2011 lønnsjournaler, 75 - 2012 lønnsjournaler

⁹⁴ 155 - Uni-K - arbeidskontrakter - 57

Wilhelmsen forklarte at invitasjonen kom fra assisterende rådmann, og at de så hadde samtaler med ordfører i januar 2009 hvor de diskuterte tilskuddsordningene og MVA-refusjonen som gjorde saken interessant fra et finansielt perspektiv.

Omsorgsboligene ble påbegynt i 2009 med ferdigstillelse desember 2010. Etter at beboerne hadde flyttet inn i romjulen 2010, og de så at alle tilskuddene faktisk ble utbetalt, gikk de videre med etablering av Uni-X. Samtidig med dette ansatte de prosjektleder , og startet både søk etter tomter parallelt med at de foretok juridiske vurderinger knyttet til organisering av Uni-X.

Ordfører Steen forklarte at han hadde inntrykk av at det var god kjennskap i kommunen til omsorgsboligene som ble bygd på Kvalamarka, og han opplevde personlig disse omsorgsboligene som en god idé. Han syntes det var praktisk for kommunen at Uni-K bygde disse boligene ettersom de hadde økonomi til å gjennomføre byggingen. Rådmann Dahle informerte også om at for å få støtte fra Husbanken måtte fylkesmannen behandle og godkjenne søknaden om bygging av omsorgsboliger.

Vurdering av om bygging av omsorgsboliger var forenlig med Uni-Ks formål som VTA-bedrift

Steen forklarte at selve saksgangen for bygging av omsorgsboliger på Kvalamarka i stor grad ble håndtert av daværende rådmann, som hadde vide fullmakter. Steen var ikke videre kjent med hvilke vurderinger som ble gjort rundt hvorvidt omsorgsboliger lå innenfor Uni-Ks formål og vedtekter, men sa at han tok for gitt at nødvendige vurderinger var gjort.

Rådmann Dahle forklarte at den statlige lederen i NAV Haugesund i søknadsprosessen stilte spørsmål ved om Uni-K gikk utover handlingsrommet de har i sitt mandat som VTA-bedrift. NAV Rogaland ble derfor kontaktet og på Wilhelmsens initiativ ble det arrangert et møte mellom NAV Rogaland, NAV Haugesund, Haugesund kommune og Uni-K i Stavanger der dette ble diskutert. Det ble gjort en vurdering av NAV om dette var i strid med regelverk for VTA-bedrifter. Dahle mente at det ikke ble skrevet et referat fra dette møtet, men hans forståelse var at NAV ikke ønsket å problematisere bygging av omsorgsboliger ytterligere. Han oppfattet ikke at det har vært noen konflikter knyttet til omsorgsboligene på Kvalamarka, siden dette ble avklart med NAV Rogaland. Han forklarte at Haugesund kommune ikke gjorde noen ytterligere vurderinger av om bygging av omsorgsboliger på Kvalamarka var i tråd med Uni-K sitt formål og vedtekter.

Jansen forklarte i intervju at det ble diskutert i styret hvorvidt bygging av omsorgsboliger var innenfor vedtektene til Uni-K. Styrets vurdering var at dette var innenfor på daværende tidspunkt. I kjølvannet av selskapskontrollen til Deloitte ble det i styremøte 28. november 2013 vedtatt endring i formålsparagrafen i selskapet vedtekter. Det ble da lagt til en ny setning i formålsparagraf 3:

"Selskapets formål er gjennom produksjon, handel og tjenesteytende virksomhet å skape varige arbeidsplasser for yrkesvalghemmede med lav arbeidsevne. Selskapet kan besitte eierposisjoner i andre selskap, så lenge dette er forenlig, og samsvarer med, selskapets non-profit innretning."

Det var ingen av de andre styremedlemmene som kunne huske om dette var spesifikt adressert og diskutert i styremøter før slutten av 2013.

Memo fra Deloitte

KPMG har mottatt et memo laget av Deloitte Advokatfirma datert 11. mai 2011 adressert til Wilhelmsen. I memoet gjør Deloitte Advokatfirma en vurdering av virksomheten med bygging av omsorgsboliger og eventuell organisering av en slik virksomhet. Deloitte Advokatfirma konkluderer i vurderingen med at virksomheten knyttet til omsorgsboliger bør overføres til kommunen eller et

selskap direkte eid av kommunen. I Deloitte's selskapskontroll fra 2013⁹⁵ står det oppsummert memoets hovedkonklusjoner:

- Virksomheten har et økonomisk formål og er velegnet til å gi overskudd. Basert på Uni-K AS' vedtekter er det ikke mulig for Haugesund kommune å "få ut" dette eventuelle overskuddet.
- Bygging/drift av omsorgsboliger vil raskt kunne komme i strid med forskriftens § 11-4. Dette gjelder både omsorgsboligvirksomhet i Uni-K AS og i det "kontrollerte" datterselskapet Uni-X AS.
- Det kan reises spørsmål om konkurransevidning. Tilskuddsmidler skal ikke kunne benyttes for å kunne subsidiere annen virksomhet i konkurranse med næringslivet for øvrig.
- Selskapet må vurdere forholdet til skatteplikten. Selskapet er en skattefri institusjon og økonomisk virksomhet vil kunne bli ansett som skattepliktig, selv om den øvrige virksomheten ikke er det.

KPMG har mottatt dokumentasjon på at rapporten er videreformidlet av Wilhelmsen til styreleder Jansen. Vi har ikke sett dokumentasjon på at den er formidlet videre til styret eller prosjektleder. Verken styremedlemmer eller prosjektleder har i intervju med KPMG bekjent kjennskap til dokumentet, i likhet med ordfører og rådmann.

Wilhelmsen forklarte at bestillingen egentlig var hvordan Uni-X kunne organisere seg for å bygge omsorgsboliger i andre kommuner i Norge. Han uttrykker at Deloitte etter hans oppfatning besvarte med en rapport som fokuserte på hvordan Haugesund Kommune kunne ta ut utbytte, og han syntes den var tendensiøs.

Saksbehandling

Opprettelse av Uni-X

Styrevedtaket om opprettelsen av Uni-X kom i desember 2010, basert på forslag fra daglig leder og styreformann. Senere utgjorde Wilhelmsen, Jansen og Huseby et arbeidsutvalg som jobbet med opprettelse av selskapet.

I etterkant av styrevedtaket ble vedtekter og andre formelle registreringer gjort med bistand fra Eurojuris Haugesund AS og Interrevisjon. Prosjektleder ble ansatt i januar 2011.

Kjøp av tomt i Oslo

forklarte at han, som en del av jobben i Uni-X, gjorde en vurdering av hvilket geografisk nedslagsfelt selskapet burde ha når det gjaldt kjøp av tomter. Han satte seg inn i Haugesund kommunes planer og forklarte at han opplevde at kommunen var uklar med hensyn til hva de ønsket. Derfor mente han at Uni-Xs operative virksomhet i starten måtte skje utenfor kommunen. De var på dette tidspunktet blant annet i kontakt med OBOS angående tomten i Høgåsveien 48 i Oslo, og bestemte seg til slutt for å kjøpe denne.

Dokumentasjonen KPMG har mottatt viser at kontrakten mellom OBOS og Uni-K⁹⁶ ble signert av Steinar Jansen én uke før dette ble formelt vedtatt i styremøte 3. mai 2011⁹⁷. Både Wilhelmsen og Jansen forklarte at kjøp av tomt var tatt opp muntlig i styret i forkant, men at det er korrekt at kjøpet rent formelt ble signert før den formelle styrebeslutningen. Wilhelmsen mente likevel det var avklart muntlig blant alle styremedlemmene, fra forutgående styremøte, og at Jansen dermed hadde fullmakt til å kjøpe tomten. Jansen påpekte at han aldri ville underskrevet en kontrakt av denne størrelsesorden dersom ikke styret var informert og hadde godkjent det. Wilhelmsen presiserte at alle detaljer knyttet til pris og slikt allerede var avklart.

⁹⁵ 6 - Rapport Deloitte - Arbeidsmarkedsbedriftene

⁹⁶ 140 - Kjøpekontrakt-OBOS-tomt

⁹⁷ 21 - 3-030511-uni-ref

Verdifastsettelse av tomt

informerte om at de kjøpte tomten i Høgåsveien av OBOS uten budrunder, men at de hentet inn verddivurdering fra to eksterne parter i forkant av kontraktsignering; Byggmesteren AS (5. april 2011) og Foss & Co (12. april 2011). Sistnevnte estimerte en verdi på NOK 4,7 millioner⁹⁸, mens førstnevnte estimerte en verdi som lå omkring 10 prosent høyere enn kjøpesummen på ca NOK 3,7 millioner. KPMG har ikke mottatt dokumentasjon på sistnevnte verddivurdering. Uni-X og OBOS forhandlet om prisen og inngikk så kontrakt 27. april 2011.

Vurdering av endringer i forskrifter

I styrevedtak i Uni-X 3. mai 2011 fremkommer det at *“Det bes innhentet betraktninger vedrørende nye forskrifter⁹⁹”*. Også i Uni-X sitt styremøte i oktober 2011 fremkommer det i styremøtereferatet at *“Nytt regelverk samt gjeldende forskrifter ses som vanskelige å overholde. Markedet for utbygging av omsorgsboliger virker også vanskelig med bakgrunn i det nye tildelingsregelverket.”* I samme styremøte ble det besluttet at arbeidet med å utarbeide anbudsdokumenter skulle settes i gang.

Wilhelmsen forklarte at etter varsel om forskriftsendring tidlig 2011 rådet det stor usikkerhet om hvilke konsekvenser dette innebar, og at derfor fortsatte å jobbe med hovedideen bak Uni-X også etter varslingen om forskriftsendring. Det pekes på at konsekvensene ble tydelige først på våren 2012. Det var i kjølvannet av dette at stillingsprosenten til prosjektleder ble redusert og de siktet seg inn mot avvikling av prosjektet og Uni-X.

forklarte at den sentrale forskriftsendringen innebar at Husbanken ikke lenger kunne gi tilskudd til private utbyggere som ville bygge omsorgsboliger, og hvor selv et kommunaleid aksjeselskap som Uni-K/Uni-X blir definert som privat.

Avvikling av tomt i Oslo

Uni-X gjennomførte en anbudsrunde på tomten i november 2011¹⁰⁰, med bistand fra byggingeniør Rolf Harald Bogshamn i RHJ Prosjekt & Byggeledelse AS, mens de fortsatt trodde Uni-X' forretningsidé kunne realiseres.

forklarte at da man forstod at grunnlaget for Uni-X ble borte med forskriftsendringen i 2012 var planen å bygge boligene og selge eiendommen. Uni-X søkte derfor om forhåndsgodkjenning for grunnlån fra Husbanken, og gjennomførte forhandlinger med meglere som var interessert i oppdraget.

Han forklarte videre at styret i Uni-X ble presentert for den endelige løsningen for utbygging av boliger på tomten 11. mars 2012, utarbeidet av Foldnes og Straum AS. Avtalen med entreprenørselskapet ble senere signert 7. juni 2012, med forbehold om endelig finansiering.

opplyste videre at Uni-X i juni 2012 søkte om rammetillatelse, og påpekte at dersom søknaden hadde gått gjennom på maksimalt 3 måneder, så kunne Uni-X ha solgt boligene i september samme år. På grunn av totalentreprenørens problemer med å få godkjent søknadene forsøkte Uni-X å legge ut tomten for salg i slutten av 2012 / begynnelsen av 2013 med de reguleringene som fulgte med tomten. Denne aktiviteten ble utført noe anonymisert for ikke å vekke bekymring hos valgt entreprenør og for å *“teste markedet”*. Det ble vurdert som et alternativ å droppe utbyggingen og heller bare selge tomten med fortjeneste.

⁹⁸ 141 - Verddivurdering Høgåsveien 48 (2)

⁹⁹ 119 - 2-030511-ref-unix

¹⁰⁰ 159 - Doffin kunngjøring Uni-X

Uni-X mottok et tilbud på i overkant av 4 millioner for tomten. Samtidig, i februar 2013, kom så anbudet fra Boligbygg Oslo KF slik at vurdering av salg av kun eiendommen uten prosjektet ikke lenger ble vurdert som aktuelt.

10. februar 2013 ble det første uformelle tilbudet til Boligbygg Oslo KF sendt. Med i tilbudet var samme entreprenør som tidligere slet med søknaden om rammetillatelsene, men denne gang var de supplert med et nytt arkitektfirma som skulle stå som ansvarlig søker. Senere i prosessen ble ansvarlig søker endret nok en gang til Ansnes Entreprenør AS.

forklarte at det i løpet av det siste året har vært jobbet mye med å bearbeide Plan- og bygningsetaten i Oslo kommune for å oppnå ønskede dispensasjoner i byggesaken. Plan- og bygningsetaten kom også med nye krav mot slutten, noe som forsinket tildelingen av rammetillatelse slik at den først ble gitt 4. desember 2013. Parallelt med dette hadde han forhandlinger med Boligbygg Oslo KF om salg av ferdige boliger.

Salget ble til slutt avsluttet 14. februar 2014 med Ansnes AS som kjøper, med endelig pris basert på forhandling. Det var ingen objektiv verdivurdering av Uni-X eller tomt med rammeavtale før salg. Se kapittel 6.1.2 for detaljer rundt pris og fortjeneste. Både og Wilhelmsen pekte på at Ansnes kjente prosjektet svært godt, og ble sett på som en naturlig kjøper. Wilhelmsen kommenterte at dersom Uni-X skulle ut i markedet og finne andre kjøpere ville de måtte begynne på nytt.

Wilhelmsen forklarte at han har problemer med å forstå at de kunne ha avviklet Uni-X raskere, for eksempel umiddelbart etter forskriftsendring. Han pekte på at det er en viss treghet i prosessen både når det gjelder å forstå konsekvensene av forskriftsendringen og rundt avvikling av økonomiske forpliktelser.

Informasjon til generalforsamlingen og Haugesund kommune

Kommunikasjon med generalforsamlingen

Opprettelse av Uni-X og kjøp av tomt i Oslo er ikke eksplisitt tatt opp på generalforsamlingene. Det er heller ikke beskrevet i årsberetningene fra 2010-2012. Jansen påpeker likevel at dette var transparent i årsregnskap som ble gjennomgått i generalforsamling. KPMG observerer at både innskutt aksjekapital i Uni-X og tomt i Oslo fremkommer av notene i årsregnskap.¹⁰¹

Steen forklarte at han fikk informasjon om opprettelsen av Uni-X i et orienteringsmøte med Jansen og Wilhelmsen våren 2011. Han presiserte at eiersiden ikke var involvert i selve opprettelsen av selskapet, og at tomten var kjøpt på tidspunktet da de hadde møtet. Dette ble bekreftet av Jansen og Wilhelmsen.

Steen forklarte at han ikke hadde noen store betenkeligheter med at Uni-K eide en tomt i Oslo i seg selv, da han ikke så stor fare for å tape penger på dette. Steen gav uttrykk for at han var positiv til ideen. Neste steg, derimot, ville innebære en realisering som ville kreve en kommunal garanti, noe Steen oppfattet å være en mye større sak, og poengterte overfor Uni-K at de i et slikt tilfelle måtte melde dette inn som en egen sak slik at de kunne foreta en vurdering av om dette var innenfor vedtekter og formål. Jansen bekrefter overfor KPMG at ordføreren var veldig spesifikk på at de måtte melde det inn som en sak for generalforsamling før en eventuell byggeprosess ble påbegynt. Etter orienteringsmøtet forklarer Steen at han ikke hørte noe mer om saken.

KPMG noterer at det ikke ble fremlagt en sak for generalforsamlingen verken i forbindelse med anbudsrunden november/desember 2011, eller ved inngåelse av kontrakt med Foldnes og Straum AS signert 7. juni 2012. Wilhelmsen presiserte at avtalen ble signert med entreprenør under forutsetning

¹⁰¹ 8 - 1-Uni-2011-ÅRS-ALT

om finansiering. Han vedkjente likevel at dersom finansiering kom i orden ville Uni-X kunne anses å være bundet av avtalen.

Jansen forklarte at det var meningen å forberede en sak for generalforsamlingen før byggingen startet, men siden rammebetingelsene endret seg og det ble besluttet at Uni-K skulle avvikle Uni-X, ble det vurdert at det ikke var nødvendig å lage en spesifikk sak for generalforsamlingen.

Kommunikasjon med Haugesund kommune

Både [redacted] og Wilhelmsen forklarte at de underveis i prosessen hadde kommunikasjon med kommunen vedrørende Uni-X og tomt i Oslo, men at dette ikke var formalisert. [redacted] pekte i den sammenheng spesielt til [redacted], henholdsvis assisterende rådmann og konsulent på rådmannens kontor.

I samtale med én av Uni-Ks kontaktpersoner i kommunen, [redacted], ble KPMG forklart at kommunen hadde jevnlige møter med Uni-K vedrørende Uni-Ks drift. På spørsmål fra KPMG om det i disse møtene ble diskutert eller informert om forhold vedrørende Uni-X eller tomt kjøp i Oslo, svarte [redacted] at dette ikke ble tatt formelt opp i møtene. [redacted] forklarte videre at forhold vedrørende Uni-X og tomt kjøp i noen grad har blitt kommentert i uformelle settinger i forbindelse med møtene, men at kommunen ikke på noen måte har vært involvert eller informert i forkant.

Lønn til prosjektleder [redacted] og omfang av arbeid

[redacted] forklarte at han sa ja til prosjektet til tross for at dette innebar at han gikk ned 30-35 prosent i lønn fra sin tidligere jobb. Han ønsket å sette selskapet i gang i løpet av et par år, og deretter overlate driften til andre.

[redacted] kan på et detaljert nivå redegjøre for prosessen over hele ansettelsesperioden, og indikerer et omfattende arbeidsomfang. I tillegg til arbeidet med tomten i Høgåsveien i Oslo som beskrevet over, som utgjorde majoriteten av hans arbeid, oppgir [redacted] blant annet følgende oppgaver:

- Fremforhandlet opsjonsavtale på kjøp av tomt i Oslo fra OBOS, som ikke ble et realisert prosjekt da vedtak om regulering av tomten til barnehager ikke ble omgjort. Uni-X bestemte seg da for å la tomten ligge.
- Forhandlinger om potensielle prosjekter på Stord og i Skien.

[redacted] forklarer at han etter endringene i rammevilkårene mai 2012 kun fortsatte i en 20 % stilling frem til oktober 2012, med arbeid for å avvikle Uni-X og eiendommen i Oslo.

I februar 2013 rettet han også et krav til Uni-K om honorar for de siste fire månedene, og fikk utbetalt ¾ av en månedslønn. Fra februar 2013 til februar 2014 fikk ikke [redacted] utbetalt lønn eller honorarer, ei heller refusjon for utlegg i forbindelse med reiser. Han fortalte imidlertid at han nå i februar 2014 mottok en kompensasjon fra sittende styre for innsatsen det siste året. Siste utbetaling faller utenfor perioden for KPMGs mandat og har ikke blitt verifisert i forbindelse med granskingen, men er oppgitt til å være ca NOK 260 000,-.

6.2 Vurdering av etablering og forvaltning av Uni-X

Etablering av Uni-X i lys av Uni-Ks formål og forskrift

Som i tilfellet med IKT-investeringene legger KPMG til grunn relevant forskrift som regulerer hvilke krav virksomheten må oppfylle for å være godkjent tiltaksarrangør:

"Forskrift om arbeidsrettede tiltak mv." av 11. desember 2008 nr 1320

"§ 11-4 Krav til virksomheten.

Tiltaksarrangør skal organiseres som aksjeselskap med kommunal/fylkeskommunal aksjemajoritet. Arbeids- og velferdsetaten kan godta annen organisering dersom det anses hensiktsmessig ut fra hensynet til gjennomføringen av tiltaket i det enkelte tilfellet.

For å bli godkjent som tiltaksarrangør for varig tilrettelagt arbeid må virksomheten i tillegg oppfylle følgende krav:

- 1) Varig tilrettelagt arbeid skal være tiltaksarrangørens primære virksomhet.*
- 2) Overskudd skal forbli i virksomheten og komme formålet og deltakerne til gode.*
- 3) Det skal ikke utbetales utbytte.*
- 4) Virksomheten kan ikke eie eller kontrollere annen forretningsvirksomhet. Begrensningen gjelder ikke etablering og drift av salgsvirksomhet for å fremme omsetning av bedriftens produkter.*

Kravene i foregående ledd gjelder ikke for enkeltplasser i ordinære virksomheter".

På samme måte som investeringen i Adell Group AS og oppkjøpet av Fastline AS, er etableringen av Uni-X utfordrende sett i lys av det regulatoriske rammeverket for en arbeidsmarkedsbedrift. Det gjelder selv om Uni-X er et datterselskap av en arbeidsmarkedsbedrift.

De samme hensyn som fremkommer i *Forskrift om arbeidsrettede tiltak mv.* § 11, 4 ledd vedrørende at en arbeidsmarkedsbedrift ikke kan eie eller kontrollere annen forretningsvirksomhet gjelder tilsvarende etableringen og virksomheten i Uni-X. Det vises til vår vurdering av tema under Adell Group og Fastline.

Vedtektene til Uni-X lyder:

"Selskapet skal innrette og utøve sin virksomhet på non-profit basis, hvor formålet er gjennom samarbeid med kommuner, offentlige organer og/eller andre frivillige, ideelle organisasjoner/stiftelser å oppføre og/eller erverve tilrettelagte boliger for primært personer med nedsatt funksjonsevne.

Selskapet kan innenfor sitt formål også erverve og besitte andre posisjoner i fast eiendom. Hertil kan selskapet delta i aktiviteter og/eller selskaper som har næringsutvikling som oppgave eller formål, samt besitte eierposisjoner i andre selskap, så lenge dette er forenlig med selskapets non-profit innretning".

Selv om det er fastslått at Uni-X skal ha en "non-profit innretning" er virksomheten velegnet til å gi overskudd. Det vil ha en skattemessig side som burde ha vært utredet. Videre vil etableringen kunne virke konkurransevridende i relasjon til andre aktører i dette markedet, og således er den problematisk i forhold til *Forskrift om arbeidsrettede tiltak mv.* som bl.a. har bestemmelser som tar sikte på at konkurransevridning ikke skal oppstå.

6.2.1 Saksbehandling og beslutning i styret om opprettelse av Uni-X

I saksbehandlingen vedrørende opprettelsen av Uni-X ble det utarbeidet en presentasjon til styret som viser visjon, målsettinger, marked, risikokontroll etc.

Det er imidlertid ingen vurdering av om dette er en type virksomhet Uni-K som en VTA-bedrift og underlagt *Forskrift om arbeidsrettede tiltak mv.* kan drive med. Dette sentrale og helt grunnleggende spørsmålet er ikke med i saksvedlegget.

I etterkant av opprettelsen av Uni-X ba daglig leder i Uni-K om en juridisk vurdering. I notat datert 11. mai 2011 fra Deloitte Advokatfirma til Uni-K AS v/ daglig leder påpekes at utvidelsen av Uni-K sin virksomhet er problematisk.

I nevnte notat fremkommer *"Vi vil anta at bygging/ drift av omsorgsboliger raskt vil kunne komme i strid med forskriftens § 11-4 annet ledd nr 4"*. Det er her referert til *"Forskrift om arbeidsrettede tiltak mv."*.

I notatet fra Deloitte blir daglig leder tydelig gjort oppmerksom på at et selskap som Uni-K ikke kan eie eller kontrollere forretningsvirksomhet, med mindre det er salgsvirksomhet for å fremme salg av bedriftens egne produkter. Selv om ledelsen i Uni-K ikke hadde notatet fra Deloitte av 11. mai 2011 da Uni-X ble etablert, viser notatet hva som er aktuelle tema ledelsen burde ha vurdert før en slik selskapsetablering. KPMG har kun funnet dokumentasjon på at disse vurderingene er formidlet videre til styreleder, og finner ikke at styret som helhet har blitt presentert rapporten fra Deloitte.

Det fremkommer at det har vært uformell kontakt mellom ledelsen i Haugesund kommune som eier og ledelsen i Uni-K vedrørende opprettelsen av Uni-X. Det er slik vi vurderer det ikke noe rettslig bindende i disse rådene eller føringene. Eier av Uni-K har bare myndighet til å instruere ledelsen i generalforsamlingen. Uformelle råd eller innspill er det opp til ledelsen i Uni-K å vurdere på selvstendig grunnlag. Ledelsen har ansvar for at selskapet er innenfor aktuelle lover og regler.

Saksforberedelsen vedrørende etableringen av Uni-X fremstår for KPMG som mangelfull.

KPMGs vurdering

- KPMG anser etableringen av Uni-X å være i strid med Uni-Ks vedtekter og relevant forskrift. Sett i lys av at Haugesund Kommune hadde bedt Uni-K om å bygge omsorgsboliger på Kvalamarka, og ved at NAV skal ha gitt sin uformelle tilslutning til at Uni-K gjennomførte dette prosjektet, kan det synes noe forståelig at Uni-K oppfattet at de hadde de nødvendige tillatelser til å gjennomføre ytterligere byggeprosjekter knyttet til omsorgsboliger. Dette fritar likevel ikke Uni-Ks styre deres ansvar når det gjelder å gjennomføre nødvendige juridiske avklaringer i forbindelse med opprettelse av Uni-X og deres planer om å gjennomføre byggeprosjekter i større skala.
- KPMG finner det underlig at styret vedtok endring av Uni-Ks vedtekter i 2013, da dette er en oppgave som tilfaller selskapets generalforsamling.

6.2.2 Ansettelse av prosjektleder

Det pekes på at prosjektleder ble ansatt på bakgrunn av hans sterke erfaring og kompetanse, samt hans kjennskap til relevante aktører i Oslo. Wilhelmsen skal ha informert styreleder Jansen om kandidaten og Wilhelmsens forutgående relasjon med ham, men likevel ha stått for ansettelsen selv. Ansettelsen fremstår som direkteansettelse uten utlysning. Som kommunaleid selskap foreligger det etter KPMGs vurdering ikke direkte lovkrav om utlysning, men vil likevel henvise til generelle krav til uhildet avgjørelse. Det fremstår ikke som at Wilhelmsen har gjort en vurdering av sin egen habilitet i forbindelse med ansettelse av

pekte selv på at lønnen han mottok var en kraftig nedgang i lønn fra hans forrige jobb. Wilhelmsen bekrefter også at han nedjusterte lønnen i forhold til tidligere lønn. KPMG finner ikke grunn til å betvile at lønn reflekterer hans kompetanse og bakgrunn, men vil på lik linje med vurderingen ovenfor henvise til at lønnsfastsettelsen burde blitt vurdert gjennomført med andre aktører involvert – og Wilhelmsens relasjon tatt i betraktning.

Som nevnt i kapittel 6.1.3 fremstår arbeidsoppgavene knyttet til å være omfattende, og KPMG finner ikke grunn til å betvile at stillingsprosenten fullt ut reflekterer reell arbeidsmengde.

KPMGs vurdering

- KPMG finner det kritikkverdig at Wilhelmsen ikke vurderte seg inhabil i forbindelse med direkteansettelses av , og videre i forbindelse med lønnsfastsettelsen.
- Basert på informasjon fremkommet i intervjuer med og Wilhelmsen, samt verifiserende underdokumentasjon, ser ikke KPMG grunn til å betvile at arbeidsomfang innebærer en fulltidsstilling for perioden.

6.2.3 Saksbehandling ved oppkjøp av tomt

Det fremkommer i intervju med daglig leder at kjøp av tomt i Oslo ble tatt opp muntlig med styret i Uni-X.

Tomtekjøpet ble imidlertid signert i forkant av den formelle styrebeslutningen. Det var etter KPMGs kjennskap ingen forbehold i kjøpskontrakten vedrørende styregodkjennelse.

Både daglig leder og styreleder i Uni-K har i intervju uttalt at siden det var muntlig avklart blant alle styremedlemmene, fra forutgående styremøte, hadde styreleder fullmakt til å kjøpe tomten. Daglig leder sier også at alle detaljer knyttet til pris med videre var avklart.

En muntlig saksfremstilling av en sak med betydelige verdier involvert, og hvor selskapet investerer i en annen og mer ukjent kant av landet fremstår som ufullstendig og lite betryggende. Selv om tomtekjøpet var muntlig avklart, er det risiko for en ufullstendig presentasjon og diskusjon av saken når formell styrebehandling mangler. Styremedlemmene svarer i intervju at de ikke kjente til detaljene rundt hvordan verdifastsettelsen av tomten i Oslo var satt, men viste til at det var prosjektleder i Uni-X som organiserte dette.

Det er styreleder som har ansvar for at saker forberedes for styret, jf aksjeloven § 6-20. Det er et krav at styret får til behandling saker som er av en slik viktighet at de hører under styret, og det må skje så raskt at styrebehandlingen ikke fremstår som en sandpåstrøing av beslutninger som allerede er truffet av administrasjonen. KPMG ser risiko for at styrebehandlingen i dette tilfellet nettopp har preg av å være en formell beslutning av en sak som allerede er truffet av administrasjonen.

Det er imidlertid styret som har myndighet til å kreve at saken skal behandles i styremøte, og det er styret som selv må vurdere om en sak har et tilfredsstillende behandlingsgrunnlag. Hvis et flertall i styret mener den muntlige saksbehandlingen med etterfølgende skriftlig behandling er tilfredsstillende, er det opp til styret å fatte vedtak i saken. Dersom styret avstår fra å be om ytterligere informasjon eller styrebehandling i møtet vil dette kunne ansees som implisitt aksept av styrebehandlingen.

KPMG vil påpeke at styret løper en risiko for å fatte uheldige vedtak når muntlig saksforberedelse aksepteres på denne måten, uten at relevant fakta er presentert i saken. Styreleders ansvar for å forberede saker fremstår heller ikke som godt ivaretatt.

KPMGs vurdering

- KPMG finner det kritikkverdig at kjøp av Høgsveien i Oslo har blitt gjennomført før formell styrebehandling. Basert på intervjuer med KPMG fremstår det som om styremedlemmene i Uni-K ikke har besittet tilstrekkelig informasjon til å foreta en kvalifisert avgjørelse, spesielt med hensyn til hvilken pris tomten burde ha.

6.2.4 Styringsdialog med kommune / generalforsamling

Det følger av aksjeloven § 5-5 annet avsnitt *"På den ordinære generalforsamlingen skal følgende saker behandles og avgjøres: 1. godkjenning av årsregnskapet og årsberetningen, herunder utdeling av utbytte; 2. andre saker som etter loven eller vedtektene hører under generalforsamlingen.."*

Rettslig sett er det slik at generalforsamlingen ved å godkjenne årsregnskapet og årsberetningen, også har godkjent det som står i notene. Det gjelder også opplysninger om selskapsetableringer. Hvis eier ikke har fått med seg notene ved gjennomgangen av årsregnskapet og årsberetningen, og derav ikke har kunnskap om innholdet er det eier som har ansvar for det.

Det fremkommer i intervju at det har vært kontakt mellom Haugesund kommune som eier og ledelsen i Uni-K. Det er et spørsmål hvilken betydning denne kontakten har.

Kommunikasjon mellom ledelsen i et selskap og eier utenfor generalforsamling vil kun være retningsgivende for ledelsen. Slik kommunikasjon er juridisk sett ikke forpliktende. At det kan være gode grunner til å følge uformelle innspill fra eierhold fritar ikke ledelsen for på selvstendig grunnlag å vurdere om virksomheten i selskapet skjer i henhold til vedtatte mål, strategier og gjeldende lover og regler. Hvis eier av Uni-K skal instruere hvordan selskapet skal opptre i enkeltsaker, må det fattes en beslutning av generalforsamlingen. Det foreligger ikke opplysninger om at eier har instruert Uni-K på denne måten.

Det henvises i intervju til at ordfører hadde bedt Uni-K komme tilbake med sak til generalforsamling før realisering av bygingsprosjekt. KPMG legger en slik anmodning lite vekt da det ansees å være eiers ansvar å innkalle til generalforsamling for formelt å instruere selskapet.

KPMGs vurdering

- Det fremstår i saken som at det er foretatt beslutninger basert på uformell styringsdialog mellom administrasjon og styret i Uni-K/Uni-X på den ene siden, og administrasjon/ordfører i Haugesund Kommune på den annen side. KPMG finner det kritikkverdig at generalforsamling ikke har innkalt til ekstraordinær generalforsamling for å foreta en formell instruksjon av Uni-K vedrørende etableringen av Uni-X, kjøp av tomt i Oslo og deres planer om å bygge omsorgsboliger.

6.2.5 Salg av tomt og Uni-X

Det fremkommer videre av intervju at da Uni-K ønsket å selge Uni-X og tomt med tilhørende prosjekt valgte de å henvende seg til entreprenørselskapet Ansnes AS med begrunnelsen at disse kjente prosjektet best, og at alternativet ville være å "starte på nytt". KPMG finner ikke at det er lovstridig for et kommunaleid selskap å foreta et slikt direktesalg, men anser det å inneholde en stor risiko for at man ikke oppnår markedspris. Etter KPMGs kjennskap ble det heller ikke foretatt en objektiv verddivurdering av tomt med rammeavtale, samt av Uni-X i forbindelse med salg.

KPMGs vurdering

- KPMG finner det kritikkverdig at salg av Uni-X inkludert tomt i Oslo ikke ble lagt ut på det åpne markedet slik at Uni-K kunne dokumentere markedspris.
- I sammenheng med ovennevnte punkt finner KPMG det videre kritikkverdig at det ikke ble foretatt en objektiv verddivurdering av Uni-X og tomt.

7 Goder og ytelser til styret og ledelsen

7.1 Honorar til styret

Styrets honorarer for fjoråret blir fastsatt i de årlige generalforsamlingene for Uni-K. I de årlige vedtakene i generalforsamlingene står det at:

*"Styreleder godtgjøres med 8 % av daglig leders ordinære årslønn, nestleder med 5 % av daglig leders ordinære årslønn, styremedlemmer med 3 % av daglig leders ordinære årslønn og varamedlemmer med kr. 1.500 pr. møte."*¹⁰²

Basert på detaljert regnskapsinformasjon KPMG har mottatt fremkommer styrehonorar å ha blitt utbetalt til følgende personer i perioden 2010-2013:

Figur 2 – oversikt over årlig utbetalt styrehonorar for 2010-2013

	Vedtatt 2010 (for 2009)	Vedtatt 2011 (for 2010)	Vedtatt 2012 (for 2011)	Vedtatt 2013 (for 2012)
Jansen, Steinar D.	54 313	61 600	64 680	66 944
Huseby, Svein Inge	33 946	38 500	40 425	41 840
Haukeland Håland, Gro K.	20 367	23 100	24 255	0
Lyngholm, Bent Johan	20 367	23 100	24 255	25 104
Mæland, Karen Louise	20 367	23 100	24 255	25 104
Solstrand, Sigrid	20 367	23 100	24 255	0
Tveisme, Nils Helge	0	1 500	0	0
Bjerkvik, Ragnhild	0	0	0	25 104
Sjursen, Arne	0	0	0	25 104
Totalt	169 727	194 000	202 125	209 199

KPMG har gjort følgende kontroller av utbetalte styrehonorarer:

- Personene det er utbetalt styrehonorarer til samstemmer med de personer som er vedtatt som styremedlemmer i generalforsamlingen.
- En kontroll av styrehonorarenes prosentsats av daglig leders ordinære årslønn bekrefter at styremedlemmene har fått de prosentvise styrehonorarer som følger av vedtak i generalforsamling.
- I følge de detaljerte lønnsutbetalingene for de aktuelle årene, er det ikke utbetalt ytterligere lønn eller goder til styremedlemmene. Unntaket er for ansattrepresentant Bent Johan Lyngholm og vararepresentant Nils Helge Tveisme som også har fått vanlige lønninger som ansatte.

Styreverv i Uni-K har blitt omtalt som attraktive på grunn av selskapets uttalte målsetninger, men enkelte fremhever også honorarene som langt bedre enn andre politisk utnevnte posisjoner.

¹⁰² 153 - Uni-K - Generalforsamling - 2010 - 2013 - 55

7.1.1 Andre utbetalinger

KPMG har også ved kontroll av hovedbok avdekket utbetaling på NOK 22 173,- til restauranten To Kokker i Bergen fra april 2012¹⁰³. Wilhelmsen forklarte i intervju at dette knytter seg til deres årlige styreseminar, hvor de denne gangen også hadde med nye styrerepresentanter. Han forklarte at de har et årlig budsjett på ca NOK 80-90 000,- hvor Uni-K betaler for reise, overnatting og restaurant for styrerepresentanter med følge, daglig leder, faglig leder, nestleder og økonomileder. De siste årene skal disse turene ha gått til Oslo, Bergen og Stavanger.

På spørsmål fra KPMG forklarer han at det er han selv og økonomileder som godkjenner betalingene.

7.2 Andre styreverv for ledelse og styret

I KPMG innledende nettverksanalyser ble det avdekket at flere sentrale personer i Uni-Ks styre og ledelse hadde styreverv i Uni-Ks datterselskaper eller selskaper Uni-K hadde investert i. KPMG har gjennom tilgjengeliggjort regnskapsdata og intervjuer undersøkt om ytterligere styreverv har medført ytterligere styrehonorar for enkelte medlemmer.

Styreverv til Wilhelmsen i Adell Group

Wilhelmsen gikk juni 2011 inn i styret til Adell Group. I forkant av Uni-Ks investering i Adell Group ble styrevervet adressert i en e-post fra Kolstø til Wilhelmsen, der Kolstø spurte Wilhelmsen om Uni-K ønsket en styreplass i forbindelsen med emisjonen¹⁰⁴.

I intervjuene har KPMG spurt styremedlemmene i Uni-K om Wilhelmsens styreverv ble diskutert i styret, og om de hadde kjennskap til eventuelle styrehonorarer tilknyttet dette vervet. Jansen informerte at det ble besluttet i styret at Wilhelmsen skulle påta seg vervet. De andre styremedlemmene svarte at de ikke kan huske om det aktuelle styrevervet ble diskutert i styremøtet. KPMG finner ingen dokumentasjon på at styrevervet i Adell ble diskutert i styremøter.

Kolstø forklarte at Adell Group mente at det kunne vært lurt å ha inn Wilhelmsen i styret, og at det på dette tidspunktet normalt ble utbetalt cirka NOK 30 000,- årlig til styremedlemmene. Kolstø var usikker på hvorvidt Wilhelmsen i denne prosessen ble informert om styrehonorarer, men trodde at det ikke ble diskutert i denne forbindelsen.

KPMG har for dette oppdraget ikke hatt tilgang på Adell Groups regnskap, og har derfor ikke kontrollert om det er foretatt utbetalinger til Wilhelmsen for hans styreverv. I intervjuer informerte både Wilhelmsen og Kolstø at det grunnet den økonomiske situasjonen i Adell Group de siste årene ikke har blitt utbetalt styrehonorar til noen styremedlemmer i Adell Group siden Wilhelmsens inntreden i 2011. Begge bekreftet derfor at Wilhelmsen ikke har mottatt styrehonorarer fra Adell Group.

Styreverv i Fastline

Styret i Fastline består av følgende styremedlemmer:

- Steinar Jansen (styreleder)
- Kjell Arne Wilhelmsen (styremedlem)
- Svein Inge Huseby (styremedlem)

¹⁰³ 180 - Bilag faktura 2012

¹⁰⁴ 151 - Uni-K - Adell - mailer - 45

I intervjuene bekreftet ovennevnte at det ikke er utbetalt styrehonorarer til styremedlemmer i Fastline. KPMG har heller ikke funnet utbetalinger i regnskapet til Fastline som tyder på at det er utbetalt styrehonorarer etter oppkjøp i 2013.

Styreverv i Uni-X

Styret i Uni-X består av følgende styremedlemmer:

- Steinar Jansen (styreleder)
- Svein Inge Huseby (styremedlem)

I intervjuene bekreftet ovennevnte at det ikke er betalt ut styrehonorarer til styremedlemmer i Uni-X. KPMG har heller ikke funnet utbetalinger som tyder på at det er utbetalt styrehonorarer i årsregnskap for Uni-X eller regnskapet til Uni-K.

7.3 Lønn til ledelsen

7.3.1 Kort beskrivelse av daglig leders kontrakt

Daglig leders gjeldende arbeidsavtale er fra 2. januar 2004¹⁰⁵, underskrevet av Kjell Arne Wilhelmsen og daværende styreleder i Kronå Verksted (som fusjonerte med Asvo i 2006 og deretter ble Uni-K), Ove Risanger. Avtalen spesifiserer en ukentlig arbeidstid på 37,5 timer. Felter i kontrakten som omhandler gjeldende tariffavtaler, samt overtids-, natt- og helgetillegg står markert med "-", som KPMG forstår som enten "ikke relevante" (fordi det ikke er overtidsbetalt) eller "null" (ved at overtid ikke betales med overtidstillegg).

I intervjuene med styreleder og daglig leder kommer det frem at de har hatt en noe ulik tolkning av Wilhelmsens kontrakt.

- Jansen understrekte at det var forventet at det ikke skal utbetales overtid til daglig leder for samtlige overtidstimer utover 37,5 timer i uken. Han mente at det er forventet at man jobber noe overtid med en ledende stilling som daglig leder og med tilhørende årslønn. Det var likevel Jansens forståelse at daglig leder skulle ha kompensasjon hvis han jobbet uforholdsmessig mye overtid. Jansen gav ingen nærmere definisjon av hva uforholdsmessig mye overtid innebærer.
- Wilhelmsen forklarte at hans forståelse var at han i tillegg til grunnlønn også skal ha overtidsbetalt, og at han ikke ville godtatt en avtale uten overtidsbetaling. Han pekte på at de innførte timelister i 2004 og at han dermed har ført alle sine timer inn i en timebank.

7.3.2 Styrevedtak om lønn til daglig leder

Lønn til daglig leder fastsettes årlig av styret i Uni-K. I perioden 2010-2013 har styret i Uni-K gjort følgende vedtak vedrørende daglig leders lønn¹⁰⁶ - kolonnen til høyre er KPMG kalkulatoriske beregning av ny årslønn:

¹⁰⁵ 156 - Uni-K as - lønn daglig leder

¹⁰⁶ 10 - 1-090310-ref, 15 - 6-071210-ref, 28 - 1-Referat-260112-unik, 34 - 7-Referat-061212-unik

Figur 3 – Styrevedtak av daglig leders lønn, 2010:2013

Dato	Vedtak	Grunnlønn NOK
9. mars 2010	<u>Sak 07/10 Lønn daglig leder:</u> Vedtak: Lønn settes til NOK 770 000,- inkl. feriepenger gjeldende f.o.m. 1. januar 2010.	770 000,-
7. desember 2010	<u>Sak 30/10 Lønn til daglig leder:</u> Vedtak: Lønn settes til 5 % lønnstigning fra 1. januar 2011. Daglig leder gis en tilleggslønn på NOK 100 000,-/år som skal utbetales 5 ganger. Utbetaling forutsetter at bedriften opprettholder overskudd i utbetalingsåret, og dekker ubekvem arbeidstid, møtgodtgjørelse, m.v. Første utbetaling pr. desember 2010.	808 500,-
26. januar 2012	<u>Sak 06/12 Lønn daglig leder:</u> Vedtak: Lønn justeres opp med 3,5 % med virkning fra 1. januar 2012.	836 798,-
6. desember 2012	<u>Sak 27/12 Lønn daglig leder:</u> Vedtak: Lønn justeres opp med 4,1 % fra og med 1. januar 2013	871 106,-

7.3.3 Utbetalt lønn til daglig leder

I årsregnskapet står det spesifisert daglig leders utbetalt lønn for gjeldende år. Nedenfor vises en sammenstilling av utbetalt lønn i årsregnskap, og en spesifisering av utvalgte poster fra detaljerte lønnsutbetalinger. Videre kommenteres de ulike postene separat, basert på informasjon fra intervjuene.

Figur 4 - Lønn utbetalt til daglig leder i perioden 2010-2013¹⁰⁷:

	2010	2011	2012	2013
Årsregnskap	887 770	866 152	1 117 045	NA
Månedslønn faste ansatte	770 000	808 500	836 798	868 247
Timelønn faste ansatte	0	25 025	117 218	0
Detaljerte lønnsutbetalinger				
Tilleggslønn	100 000	0	100 000	100 000
Diverse tillegg	4 800	4 800	9 700	10 000
Tilleggslønn (Bømlo)	0	0	37 500	0
Annet	12 970	27 827	15 830	NA

Månedslønn

KPMG finner at fast månedslønn samsvarer med styrevedtakene referert til i kapittel 7.3.2. Wilhelmsen forklarte at han ikke har bedt om å få lønnsforhøyelse, men at han har blitt tilbudt dette fra styret – Mæland på sin side forklarte at det var Wilhelmsen som ba om å få justert lønnen, hvorpå styreleder gjorde en undersøkelse for å finne lønn til sammenliknbare stillinger. Lyngholm pekte på at det var styreleder som gjennomførte forhandlingene med daglig leder, men at endelig lønn ble vedtatt av styret.

I Wilhelmsen sin kontrakt fra 2004¹⁰⁸ er det skrevet at feriepenger kommer i tillegg i henhold til tariffavtale. I styrevedtaket fra 2010 er det spesifisert at vedtatt lønn er inkludert feriepenger. KPMG har kun kontrollert lønnsutbetalinger i perioden 2010-2013, og finner at lønn er inkludert feriepenger i henhold til styrevedtak.

¹⁰⁷ 72 - 2010 utbetaling pr ansatt-lønnsart, 74 - 2011 utbetaling pr ansatt-lønnsart, 76 - 2012 utbetaling pr ansatt-lønnsart, 78 - 2013 utbetaling pr ansatt-lønnsart,

¹⁰⁸ 156 - Uni-K as - lønn daglig leder

KPMGs kontroll viser at Wilhelmsen har fått utbetalt fastlønn i henhold til styrevedtak for 2010-2012. I 2013 har daglig leder mottatt NOK 2 859,- mindre enn det som ble vedtatt i styrevedtak.

Tilleggslønn

I 2010 vedtok styret at daglig leder skulle gis en tilleggslønn på NOK 100 000,-/år som skulle utbetales fem ganger. Det ble satt som forutsetning for utbetalingen at bedriften opprettholdt overskudd i utbetalingsåret, og dette beløpet skulle dekke ubekvem arbeidstid, møtegodtgjørelse, m.v.¹⁰⁹.

Wilhelmsen forklarte at han i forbindelse med omsorgsboligene ba om en bonus på NOK 250 000,-. Størrelsen på prosjektet var på totalt cirka NOK 25 millioner-, og han syntes 1 % av dette fremstod som en rimelig kompensasjon for et vellykket prosjekt. På spørsmål fra KPMG forklarte han at årlige leieinntekter for omsorgsboligene er totalt cirka NOK 1,1 millioner. Han forklarte at styret tok med seg argumentene hans og diskuterte mens han ventet utenfor styrerommet. Styret landet da på at de ville gi ham NOK 500 000,- brutto over fem år slik at han netto etter skatt ville motta cirka NOK 250 000,-.

I intervjuet bekreftet Jansen at ovennevnte tilleggslønn var en bonus som Wilhelmsen skulle få grunnet arbeidet han hadde gjort ved byggingen av omsorgsboligene på Kvalamarka. Jansen forklarte at Uni-K kom svært gunstig ut av dette prosjektet, og styret mente at daglig leder hadde gjort en meget god jobb. På spørsmål fra KPMG om setningene i styrevedtaket om at tilleggslønnen skulle dekke "*ubekvem arbeidstid, møtegodtgjørelser m.v.*" fortalte Jansen at dette ble "hengt på" for at vedtaket skulle "ta seg bedre ut". Dette bekreftet også Wilhelmsen¹¹⁰. De andre styremedlemmene bekreftet at deres inntrykk var at tilleggslønnen var ment som en bonus for arbeidet gjort i forbindelse med omsorgsboligene på Kvalamarka siden dette hadde medført betydelig merarbeid for Wilhelmsen.

På spørsmål fra KPMG forklarte Wilhelmsen at det ikke er angitt noen nødvendig størrelse på driftsoverskuddet for at bonus skal bli utbetalt. Wilhelmsen forklarte at han har fått utbetalt bonus for samtlige år siden vedtaket i 2010. Utbetaling av bonus er skjedd etterskuddsvis. Det er kun utbetaling i 2010 som ble utbetalt inneværende år, noe som ble spesifisert i styrevedtak. Dette bekreftes av gjennomgang av lønnsjournaler for den aktuelle perioden. Dette forklarer hvorfor det ikke er utbetalt tilleggslønn/bonus i 2011, da denne er etterskuddsbetalt i 2012.

I styrevedtaket står det at utbetaling av tilleggslønn forutsetter opprettholdt overskudd i utbetalingsåret. I 2011 hadde Uni-K et driftsunderskudd på NOK -25 697,-. Det er likevel utbetalt tilleggslønn til Wilhelmsen i april 2012, som basert på Wilhelmsens forklaring over gjelder for 2011.

Det fremkommer av intervjuene å være noe diskrepans mellom forklaringene knyttet til utbetaling av bonus for 2011. Wilhelmsen viste til at Jansen i medarbeidersamtalen i januar 2012 eksplisitt gav godkjenning til Wilhelmsen om at bonus kunne bli utbetalt. Jansen på sin side forklarte at han i medarbeidersamtalen henvist til vedtaket generelt; at dersom bedriften hadde driftsoverskudd kunne Wilhelmsen ta ut bonusen.

Timelønn

Daglig leder har i tillegg til grunnlønn fått utbetalt timebasert lønn i 2011 og 2012. I 2011 er det utbetalt NOK 25 025,-, som i de spesifiserte lønnsutbetalingene viser til 60 timer til en timepris på NOK 417,-. Utbetalt timelønn for 2012 var NOK 117 218,- basert på 270 timer, noe som tilsvarer en timelønn på NOK 434,-.

¹⁰⁹ 10 - 1-090310-ref

¹¹⁰ 156 - Uni-K as - lønn daglig leder

Som nevnt innledningsvis i kapittelet kom det frem i intervjuet at Wilhelmsen og styremedlemmene har hatt ulik oppfatning av hvordan hans kontrakt skal forstås vedrørende overtidsbetaling. Wilhelmsen mente at han skal ha overtidsbetalt, og at han derfor fra 2004 har ført timelister. Styreleder har ifølge både Jansen og Wilhelmsen ikke vært involvert i godkjenning av Wilhelmsens overtidsutbetaling. Selve utbetaling blir forstått av økonomileder. Wilhelmsen forklarte at han har prøvd å holde styret noenlunde orientert om hvor mange timer han har i timebanken, men at dette ikke er tatt opp som egne saker på styremøtene.

I intervjuet innrømmet Jansen at godkjenning av merarbeid eller tilleggslønn formelt skulle vært godkjent av styret, men at de ikke har gjort dette i perioden. Det har derfor ikke blitt godkjent timelister for Wilhelmsen for ekstra timearbeid i 2011 og 2012, men Jansen understrekte at hans forståelse var at daglig leder skulle ha kompensasjon hvis han jobbet uforholdsmessig mye overtid.

De andre styremedlemmene som ble intervjuet fortalte at de ikke hadde kjennskap til at daglig leder har fått utbetalt ekstra timelønn utover grunnlønn og tilleggslønn. Det hadde slik de husket det ikke vært behandlet i styret hvorvidt daglig leder skal ha timebetalt for overtid, og deres inntrykk var at det ikke var utbetalt ytterligere lønn enn det som var besluttet i styrevedtakene – med unntak av bonusen fra 2010.

Diverse tillegg

Daglig leder har i perioden fått utbetalt mellom NOK 4800,- og NOK 10 000,- under posten "Diverse tillegg". Wilhelmsen fortalte at dette er et ansiennitetstillegg. I samtaler med nåværende regnskapsansvarlig for Uni-K, blir KPMG fortalt at det for vanlige ansatte som følger virksomhetens tariffavtale, utbetales et ansiennitetstillegg. Regnskapsansvarlig kontrollerte summene som var utbetalt til daglig leder, og basert på daglig leders ansiennitet i selskapet, stemmer beløpene utbetalt for posten "diverse tillegg" med tariffavtalens ansiennitetstillegg.

7.3.4 Tilleggslønn for arbeid på Bømlo Industrier for daglig leder og nestleder

26. januar 2012 gjorde styret et vedtak¹¹¹ der det ble bestemt at *"daglig leder og nestleder i Uni-K leies ut 40 % for å administrere Bømlo industrier inntil ny daglig leder er ansatt"*. I intervjuene med styremedlemmene og daglig leder ble det beskrevet at bakgrunnen for vedtaket var at daglig leder i Bømlo Industrier sluttet og selskapet hadde store utfordringer med driften. Bistanden fra Uni-K skulle som beskrevet i styrevedtaket vedvare i en overgangsperiode til ny daglig leder var ansatt. Wilhelmsen forklarte at de tok dette ansvaret delvis fordi de hadde eierinteresser i Bømlo Industrier, men viktigst fordi Bømlo Industrier var en søsterbedrift som Wilhelmsen ønsket å gi nødvendig bistand. Målet for hans og nestleders engasjement i Bømlo Industrier var:

- Få godkjenning fra EQUAS
- Kjøre gjennom en revisjon
- Avvikle en del personalstillinger
- Etablere datanettverk for hele bedriften.

Wilhelmsen forklarte at det ikke forelå noe engasjementsbrev eller avtale mellom Uni-K og Bømlo Industrier, og forklarte det med at de ikke er så formelle av seg. Avtalen var at dette skulle være fakturert arbeid fra Uni-K, og ikke en bijobb for Wilhelmsen og nestleder. Uni-K fakturerte en rund sum hver måned til Bømlo Industrier.

Wilhelmsen opplyste at han forstod på forhånd at det ville ta mye mer tid enn avtalt stillingsprosent, og at for å unngå for stor belastning på ansvaret i Uni-K ble det en del arbeid i helg og på kveldstid. KPMGs gjennomgang av lønnsjournaler viser at daglig leder i 2012 fikk utbetalt NOK 37 500,- i

¹¹¹ 28 - 1-Referat-260112-unik

tilleggslønn for sitt arbeid ved Bømlo industrier. Nestleder Rune Troland fikk utbetalt NOK 50 000,- i 2012, og NOK 3 000,- i 2013.

Intervju med styremedlemmer synliggjorde en uklarhet knyttet til om daglig leder og nestleder skulle få ekstra kompensasjon for sitt arbeid for Bømlo Industrier. Styremedlemmenes generelle svar var at det i utgangspunktet ikke skulle medføre ekstra lønn til daglig leder og nestleder, men at de åpner for noe ekstra lønn dersom oppdraget innebar betraktelig merarbeid utover normal arbeidstid. Det var imidlertid ingen konkret avtale eller aktiv godkjenning av slik overtid fra styrets side, og heller ikke fra styreleder.

Gjennomgang av utgående faktura til Bømlo Industrier

KPMG har innhentet utgående fakturaer for 2012 til Bømlo Industrier. Det faktureres for runde beløp (mellom NOK 20 000 - 40 000,-). Det er ikke vedlagt timelister for utført arbeid for daglig leder og nestleder.

Vedlagt fakturaene ligger e-post fra Wilhelmsen til _____, med kopi til nestleder Rune Troland, der det står at Bømlo industrier skal faktureres for et angitt beløp for arbeidet som er utført. I e-posten beskriver så Wilhelmsen hvordan det skal utbetales mellom NOK 5 000-7 500,- til Troland og ham selv for utførte arbeider. Nedenfor vises et eksempel på hvordan slike e-poster var utformet (e-post fra Wilhelmsen av 2. mars 2012):

"Fakturer BI for NOK 40 000,- + mva. Utbetal deretter NOK 7 500,- til hhv. Rune og meg for utførte arbeider. I all hovedsak utført på kvelds og helgetid".

I bilag for april og november står det spesifisert at kun Troland skal ha utbetalt tilleggslønn. Faktura for juni har ikke vedlagt e-post fra Wilhelmsen.

KPMGs kontroll viser at faktiske utbetalinger til Wilhelmsen og Troland samstemmer med krav fremsatt i fakturaene.

7.4 Andre transaksjoner

Basert på funn fra innledende analyser av inngående og utgående fakturaer, ble det avdekket fakturaer som er knyttet til personer i Uni-Ks styre og ledelse. I den sammenheng har KPMG innhentet utvalgte bilag for å kontrollere om transaksjonene er i henhold til normale betingelser.

7.4.1 Utgående fakturaer til selskap eid av styret og ledelsens

Ved gjennomgang av leverandørregisteret fremkom to leverandører som hadde tilknytning til personer i styret og ledelsen.

N.R. Brannsikring

N.R. Brannsikring er 100 % eid av styreformann Jansen. Det er totalt utbetalt NOK 85 393,- til Brannsikring i 2010-2013. Jansen forklarte at styret var godt informert om arbeidet selskapet gjorde for Uni-K og at ingen hadde noe i mot dette så lenge det hadde blitt belyst. Daglig leder bekreftet at det er han som har gjort bestillingene til N.R. Brannsikring. KPMG har ikke hatt mulighet innenfor oppdragets tidsrammer å gjøre nærmere analyser av om transaksjoner med N.R. Brannsikring er gjort i henhold til konkurransemessige vilkår og betingelser. Det er likevel viktig å påpeke at det fremstår som at Jansen har hatt åpenhet rundt disse transaksjonene i styret, og at han selv ikke har vært involvert i bestillinger eller godkjent egne fakturaer for N.R. Brannsikrings leveranser til Uni-K.

KAW brøyteservice

KAW brøyteservice har fakturert Uni-K for totalt NOK 193 042,- i perioden 2010-2013. I intervju bekreftet Wilhelmsen at KAW brøyteservice i praksis er ham selv som har fakturert som privatperson,

og at han har mottatt kompensasjon for brøytearbeid. Han forklarte at han har benyttet en ATV som han selv eier og brøytet foran omsorgsboligene og arbeidsstedene på Kvalamarka. Det ligger ikke noen avtale til grunn, men han forklarer at han muntlig har orientert styret og avdelingsledermøtet. Wilhelmsen har dog ikke avtalt detaljer knyttet til prisnivå og -komponenter (se nedenfor). Jansen bekreftet at han har avtalt med Wilhelmsen om at han skulle utføre og fakturere for brøytetjenester, og at styret ble informert.

Wilhelmsen tar betalt for bruk av maskin, samt en timelønn som tar utgangspunkt i hans opprinnelige timelønn. Han fakturerer da Uni-K fra ham selv som privatperson. Han utfører hovedsakelig brøytearbeidet selv, men det har hendt at han har lånt ut ATV'en til arbeidsledere slik at de kunne forestå brøytingen og føre egne timer på selve arbeidet.

Wilhelmsen forklarte at han forsøkte å finne andre aktører, men at han opplevde det som vanskelig. Han opplevde også at andre offentlige aktører ofte prioriterte andre steder først slik at det kunne snø i et par dager før det ble brøytet på tomtene i Kvalamarka.

Wilhelmsen erkjente på spørsmål fra KPMG at han stiller seg selv i et kritisk lys når han som daglig leder har tildelt seg selv en slik oppgave, uten dokumentasjon på anbudsrunder og uten at en annen part bekrefter omfang av utført arbeid. Han peker på at det er økonomileder som har godkjent faktura, og at hun ser alle byggene på vei til jobb og slik sett kan kontrollere at arbeidet faktisk er utført.

I fakturaene fra KAW brøyteservice fremkommer det hvilke bygg brøytingen gjelder for, samt dato og tidspunkt da tjenesten er levert, og er spesifisert i følgende komponenter:

- **Timearbeid:** Fakturaen spesifiserer timepris for utført arbeid (eksempelvis NOK 362,- per time i 2010), samt tillegg på henholdsvis 50 % og 100 % for arbeid som er utført utenfor normal arbeidstid. Med et mulig unntak av timer ført for onsdag 29. desember 2010 kl 13-16¹¹² har samtlige timer KPMG har observert vært ført utenfor normal arbeidstid, eller i normal arbeidstid uten å ta betalt for timearbeid (da kun utstyrsleie pr time).
- **Utstyrsleie:** Fakturaen spesifiserer timepris på utstyrsleie (NOK 500,- per time) for samme periode som timearbeid er utført.
- **Abb. avgift:** Det er årlig fakturert en abonnementsavgift på NOK 2 500,- per bygg det er utført arbeid på. Wilhelmsen har forklart i intervju at dette er en betaling han tar for å kontrollere at snøen til enhver tid er måket foran bygningene før arbeidsdagen starter.

I fakturaen står det spesifisert hvis det er andre personer som brøytet enn Wilhelmsen. I de tilfeller er det ikke fakturert for timearbeid, men kun fakturert for utstyrsleie.

Haugesund Herrers Gastronomiske Selskab

Ved gjennomgang av leverandørregisteret avdekket KPMG utbetalinger på NOK 40 000,- i perioden 2010-2013 til en leverandør definert som HHGS. Leverandøren er ikke oppført i Brønnøysundregisteret, og utgjør en lukket forening ved navn Haugesund Herrers Gastronomiske Selskab. Wilhelmsen erkjente kjennskap til foreningen og forklarte at han selv og fire andre personer er medlemmer. Foreningen har som formål å hedre hverdagshelter, hvor pengene stort sett går til den årlige prisen, inkludert plakett, restaurantbesøk, med mer.

NOK 5 000,- er en sponsorgave fra Uni-K til HHGS som Wilhelmsen forklarer var oppe til styrebehandling. KPMG har identifisert styrevedtaket i referat datert 7. desember 2010¹¹³. Resterende NOK 35 000,- var fakturaer for malingsarbeider utført av medlemmene i HHGS for

¹¹² 176 - IF KAW Brøyteservice 2010 Batch 4

¹¹³ 15 - 6-071210-ref

inntjening til foreningens kasse. Wilhelmsen forklarte at dette var hans forslag i forbindelse med at det var noe arbeid som en arbeidsleder i Uni-K ikke kunne gjøre grunnet løsemiddelskader.

7.4.2 Kjøp av Uni-Ks tjenester til privat bruk

KPMG har foretatt en overordnet gjennomgang av kunderegisteret for 2010-2013 for å kartlegge om styret og ledelsen har gjort private kjøp fra Uni-K. Det er tatt utgangspunkt i styremedlemmer som fremkommer fra tabell i kapittel 7.1. I tillegg er det gjort søk på daglig leder og nestleder i Uni-K. KPMG fikk følgende treff i leverandørregisteret.

Figur 5 – Oversikt over personer i styret og ledelsen i kunderegister for 2010-2013

Navn	Beløp NOK
Nils Helge Tveisme	300,00
Kari Lovise Mæland	497,50
Svein Inge Huseby	1 300,00
Rune Troland	2 950,26
Steinar Jansen	11 666,00
Kjell Arne Wilhelmsen	239 520,73

Det er viktig å understreke at det i utgangspunktet ikke kan betraktes som uregelmessig at personer i styret eller ledelsen benytter seg av Uni-Ks tjenester, men at det er viktig at det er gitt like vilkår og betingelser som til andre kunder. Basert på oppdragets omfang har KPMG ikke hatt mulighet til å gjøre en vurdering av hvorvidt betingelser og omfang av ovennevnte tjenester er i henhold til vanlig praksis for salg av tjenester. Det ville innebære en langt mer detaljert kartlegging av oppdragenes art og omfang enn dette mandatet legger opp til. Det er også hovedsaklig snakk om forholdsvis små beløp for tjenestene som er kjøpt. Tjenester kjøpt av daglig leder er derimot av et større omfang, og har derfor blitt gjenstand for nærmere undersøkelser.

Daglig leders kjøp av tjenester til privat bruk

KPMG ble informert under engasjementet om at daglig leder har kjøpt tjenester av Uni-K for oppussing av sin private bolig. Wilhelmsen bekreftet at han har benyttet personal i Uni-K til ombygging av egen bolig i 2011-2012. Han forklarte at bakteppet for dette var at han i en lengre periode hadde forsøkt få i gang en snekkergruppe i Uni-K, og at etter noen få jobber stod disse tiltaksdeltakerne uten tilgjengelig arbeid. Wilhelmsen avtalte da med styreleder at han kunne tilby innvendig arbeid på boligen i stedet for å gå ut på det private markedet. Jansen bekreftet overfor KPMG at det var enighet om dette forholdet.

Wilhelmsen forklarte at det ikke lå noen avtale til grunn, annet enn at det ble fakturert for timer medgått. Disse ble fakturert på ordinær måte fra Uni-K. Det var to tiltaksdeltakere og en arbeidsleder involvert i arbeidet. Wilhelmsen mente at de tok utgangspunkt i en vanlig tømrerpris pr time, pluss litt bistand fra arbeidsleder – satt til den timepris som de bruker på andre oppdrag. Wilhelmsen presiserer at han forsøkte å finne annet snekkerarbeid til tiltaksdeltakerne i perioden de arbeidet på huset hans, men at det var svært krevende.

Beskrivelse av fakturaer

Utgående fakturaer fra Uni-K til Wilhelmsen spesifiserer i all hovedsak følgende momenter:

- Majoriteten av fakturaene har følgende betegnelse på tjenesten som er levert: "Utleie av personal".
 - Det er i noen tilfeller spesifisert ved navn hvem som er utleid. Basert på informasjon fra ansvarlig avdelingsleder tilhører navnet en av arbeidslederne. Det fremkommer ikke av fakturaen med spesifisert navn om det kun er arbeidslederen som er utleid, eller om det også er tiltaksdeltakere som har deltatt i arbeidet

Det er også eksempel på fakturaer som har andre spesifikasjoner:

- "Hage felling av trær og opprydding"
- "Tømrerarbeid – veiviseren"

- Antall dager og timer det faktureres for, eksempelvis "8 dager av 5 timer", med spesifisering av perioden arbeidet er utført.
- Timepris/enhetspris: NOK 200,-

Samtlige fakturaer baserer seg på et vedlegg i form av et vanlig papir med håndskrevne notater fra Wilhelmsen som angir fakturagrunnlag: periode for arbeidet, antall timer og pris med utregning av merverdiavgift og totalpris. Det er ikke vedlagt timelister eller annen informasjon som dokumenterer arbeidet.

KPMG har innhentet informasjon fra ansvarlig avdelingsleder i Uni-K for de tjenester som Wilhelm har benyttet. I samtale med avdelingsleder får KPMG opplyst at Uni-Ks tjenester både kan tilbys som timearbeid eller fastpris. Ved fastpris gjøres det en vurdering av omfang for jobben. Ved timepris er det normalt at det koster ca NOK 500-600,- per time for en arbeidsleder med 4-6 tiltaksdeltakere. Avdelingsleder for de aktuelle arbeiderne forklarte at han ikke har vært involvert i selve arbeidet, prissetting eller fakturering av jobben.

I utgående fakturaene til Wilhelmsen er det spesifisert en timepris på NOK 200,-. Siden det hovedsakelig kun står "utleie av personalet", fremkommer det ikke hvor mange personer denne timeprisen gjelder for. Avdelingsleder fortalte at utleid personell til Wilhelmsen hovedsakelig bestod av en arbeidsleder med to arbeidsdeltakere. Dette ble bekreftet av Wilhelmsen.

Dersom man fordeler prisen lineært på antall personer kan en timepris på NOK 200,- per time for to tiltaksdeltakere forsvares som rimelig. På den annen siden kan det argumenteres at den objektive arbeidsverdien ligger hos arbeidslederen. På den bakgrunnen fremstår timeprisen som lav for en faglært ressurs. Arbeidslederen vil dessuten med kun to tiltaksdeltakere ventelig kunne bruke et større tidsomfang på eget arbeid i stedet for oppfølging. KPMG vil først og fremst henvise til at prosessen rundt prisfastsettelsen, både timepris og timeomfang, fremstår som mangelfull og mangler nødvendig armlengdes avstand.

Innenfor det mandat og de økonomiske rammer oppdraget er omfattet av, har KPMG ikke gjennomført undersøkelser av om omfanget av Uni-Ks leveranse står i forhold til de som er fakturert Wilhelmsen. Dette vil kreve detaljerte analyser av timelister og intervjuer med involverte parter. KPMG registrerer at timeføringen er gjort som et antatt gjennomsnitt i etterkant av utført arbeid, med gjennomgående fem timer per dag. Wilhelmsen bekreftet overfor KPMG at dette snittet ble tatt i muntlig dialog med arbeidsleder. Mangel på detaljerte timelister, samt at mottaker av faktura sender inn sitt eget fakturagrunnlag i forkant, fremhever dette som et rødt flagg med høy risiko for feilfakturering.

7.5 Vurderinger av goder og ytelser

7.5.1 Honorar til styret

Styremedlemmene har i 2010-2012 fått utbetalt styrehonorarer i henhold til generalforsamlingens vedtak. Det er foreløpig ikke utbetalt styrehonorarer for 2013. Det fremkommer ikke at styret har fått utbetalt andre goder eller ytelser av Uni-Ks lønnsutbetalinger.

Gjennom intervju har KPMG forstått at Wilhelmsen foreslo den relative styrelønnen (8 %, 5 % og 3 % av daglig leders lønn) overfor generalforsamling for å frigjøre styret fra å måtte ta opp temaet selv for årlige justeringer. KPMG bemerker at en slik ordning kan gi incentiv til styret om å gi daglig leder høyere lønn.

Det fremkommer også at styret har budsjettert årlige styreseminar med reise, overnatting og bevertning for styret med følge, samt den administrative ledelsen i Uni-K. To av deltakerne, daglig

leder og økonomileder, godkjenner selv utgiftene knyttet til styreseminaret. KPMG kan ikke se at informasjon om disse kostnadene fremkommer i årsregnskap.

Andre styreverv for ledelse og styret

Basert på KPMGs undersøkelser av tilgjengelige regnskapsdata, samt intervjuer, fremkommer det at det ikke er utbetalt styrehonorarer for styreverv som daglig leder, styreleder eller styrenestleder har innehatt i Fastline eller Uni-X. KPMG har for dette oppdraget ikke hatt tilgang til Adell Groups regnskapsdata, men har fått bekreftet av daglig leder for Adell Group at det ikke er utbetalt styrehonorarer til Wilhelmsen for hans styreverv i Adell Group.

KPMGs vurdering

- KPMG ser at kommunaleide selskaper opererer med **ulik praksis knyttet til utforming av styrehonorar**, og noterer også at det er en pågående diskusjon om slike verv skal være betalt. Alternativet kunne være å betale per møte slik som er praksis i andre politiske utvalg. Styrehonoraret i Uni-K beskrives av flere intervjuobjekter som høyt og attraktivt. KPMG ser ikke grunnlag for å vurdere honorarnivået til styret og enkelte styremedlemmer i Uni-K spesielt, men vil henstille til at det behandles i bystyret for å sikre bred forankring for den praksis som blir benyttet. KPMG finner på generelt grunnlag en praksis med styrehonorar rimelig og korrekt, forutsatt at styret bemannes av medlemmer med høy og relevant kompetanse innen forvaltning og forretningsvirksomhet.
- KPMG ser at det kan fremstå som uheldig at det brukes et relativt betydelig beløp på et arrangement som av offentligheten kan bli betraktet som mer sosialt enn faglig orientert. Dette inntrykket forsterkes av at ledsagere inviteres med. Det er allerede beskrevet over at enkelte beskriver styregodtgjørelsen som "romslig". KPMG vil anbefale at slike tiltak har en klar nøktern karakter og er primært faglig forankret, og at det gjennomføres med størst mulig grad av åpenhet og forutgående aksept fra eier.

7.5.2 Lønn til ledelsen

Årslønn til daglig leder

Daglig leder har fått utbetalt ordinær årslønn i henhold til styrevedtak i perioden 2010-2013.

Andre lønnstillegg

- I henhold til arbeidsmiljøloven § 14-6 skal en arbeidsavtale bl.a. inneholde den gjeldende eller avtalte lønn ved arbeidsforholdets begynnelse, eventuelle tillegg og andre godtgjøringer som ikke inngår i lønnen, for eksempel pensjonsinnbetalinger og kost- eller nattgodtgjørelse, utbetalingsmåte og tidspunkt for lønnsutbetaling
- Opplysninger om eventuelle tariffavtaler som regulerer arbeidsforholdet. Dersom avtale er inngått av parter utenfor virksomheten skal arbeidsavtalen inneholde opplysninger om hvem tariffpartene er.

Videre skal en arbeidsavtale inneholde andre opplysninger om forhold av vesentlig betydning.

Tilleggslønn

I 2010 vedtok styret at daglig leder skulle motta NOK 100 000,- per år i fem år som en bonus for arbeidet utført med omsorgsboliger i Haugesund kommune. Det er avvik mellom begrunnelsen for tilleggslønnen i styrevedtaket og den begrunnelsen KPMG får oppgitt i intervjuene. I styrevedtaket står det at tilleggslønnen skulle dekke ubekvem arbeidstid, møtegodtgjørelse mv., men det blir innrømmet at dette kun ble "hengt på" for at det ikke skulle se ut som en ren bonus. Det er også etterskuddsvis utbetalt tilleggslønn for 2011, selv om Uni-K dette året gikk med driftsunderskudd.

Dette er ikke i tråd med styrevedtak om tilleggslønn i 2010. Det fremstår i den sammenheng som uklart hvilken eksplisitt godkjenning Wilhelmsen fikk, og skulle ha, av styreleder Jansen for utbetaling av bonusen.

Timelønn

Det fremkommer av intervjuene at det har vært ulike tolkning mellom styreleder og daglig leder av daglig leders kontrakt vedrørende overtidsbetaling for merarbeid utover normal arbeidstid på 37,5 timer i uken. Daglig leder har fått utbetalt timelønn i tillegg til årslønn i 2011 og 2012. Utbetaling av timelønn har ikke vært godkjent av styreleder i forkant av utbetalinger. Det er heller ingen interne kontrollrutiner som krever en slik godkjenning av en overordnet part før utbetaling.

Etter Arbeidsmiljøloven (AML) § 14-6 skal lønn skal angis i arbeidsavtalen, samt eventuelt tillegg og andre godtgjøringer som ikke inngår i lønnen. I aktuelle arbeidsavtale for daglig leder er det oppgitt under "Lønn" følgende: *"NOK 400.000 pr år. Pensjonstrekk 2%".* Videre er det angitt under *"Andre tillegg"* følgende *"Fri telefon. Avis etter avtale. Reisegodtgjørelse etter statens regulativ"*

I henhold til AML § 14-6 skal eventuelle tillegg til lønn tas med. Det er ikke bestemt noe vedrørende overtid i arbeidsavtalen. Det er derfor ikke grunnlag for å gi overtidsbetaling ut fra de opplysningene vi har.

Det foreligger etter KPMGs oppfatning ikke grunnlag for utbetalinger basert på *"uforholdsmessig mye overtid"* eller det at daglig leder fører timer i en timebank. Det gjøres oppmerksom på at eventuelle endringer skal tas skriftlig inn i arbeidsavtalen tidligst mulig, og senest en måned etter at endringen trådte i kraft.

Diverse tillegg

I arbeidsavtalen inngått 2. januar 2004, som er gjeldende for Wilhelmsen som daglig leder for Uni-K, er det ikke krysset av for *"Følgende tariffavtale(r) gjelder"*.

Det er etter KPMGs oppfatning slik at arbeidsavtale ikke inneholder noen henvisning til tariffavtale. Hvis en tariffavtale er gjeldende for arbeidsforholdet skal dette fremkomme skriftlig. Det må derfor legges til grunn at arbeidstaker ikke skal ha tillegg som gis med grunnlag i en tariffavtale, slik som ansiennitetstillegg.

Tillegg for Bømlo Industrier

Daglig leder har godkjent utbetaling av egen tilleggslønn for arbeid tilknyttet Bømlo Industrier. Utbetaling er ikke diskutert med styret, eller aktivt godkjent av styreleder.

KPMGs vurdering

- Det fremstår som kritikkverdig at det i styrereferatet er oppgitt en annen begrunnelse for tilleggslønnen til daglig leder enn det som reelt var tilfellet
- Det er brudd på styrevedtak om at tilleggslønn forutsettes opprettholdt overskudd i utbetalingsåret, da daglig leder fikk utbetalt tilleggslønn for 2011 til tross for at Uni-K gikk med underskudd det året.
- KPMG reagerer på at styret vedtar å gi daglig leder en betydelig bonus, øyensynlig basert på omsorgsboligprosjektets overskudd, sett i lys av Uni-Ks vedtekter § 6 hvor det står følgende *"Eventuelt overskudd skal benyttes til fremme av selskapets formål"*. Det fremstår som underlig at styret i en *"non-profit"* bedrift legger til grunn overskudd som vilkår for bonusutbetaling. Utgangspunktet er at Uni-K som en skattefri institusjon ikke skal ha virksomhet som genererer betydelige inntekter.
- Det fremstår som om det ikke har vært en omforent forståelse av daglig leders lønnsbetingelser vedrørende overtidsbetaling. KPMG finner det også unaturlig at en daglig leder vil innrømmes en

overtidsbetaling da en daglig leder-stilling normalt er å anse som "særskilt uavhengig stilling" i henhold til Arbeidsmiljølovens kapittel 10, og lønnsnivået fremstår å være justert deretter.

- Det fremstår kritikkverdig at Uni-K ikke har hatt rutiner for godkjenning av utbetalinger av tilleggslønn av en overordnet til daglig leder, herunder tilleggslønn/bonus, timelønn eller tilleggslønn for Bømlo Industrier.
- Daglig leder har fått utbetalt ansiennitetstillegg, selv om det etter KPMGs tolkning ikke følger av hans kontrakt.

7.5.3 Andre transaksjoner

KPMG har grunnet oppdragets ressurser og tidsrammer kun gjort overordnede analyser av leverandør- og kunderegistre. To transaksjoner utpekte seg og ble gjenstand for videre analyser.

KAWs brøyteservice

Uni-K har kjøpt tjenester av KAW brøyteservice som eies av daglig leder. Det fremkommer av intervjuene at det er daglig leder som selv har tildelt dette oppdraget til sitt firma, og etter KPMGs forståelse bestemt kompensasjon for tjenestene. Det foreligger ingen avtale eller kontrakt for disse tjenestene, men styreleder har gitt sin godkjenning for at daglig leder skulle levere disse tjenestene. Økonomiansvarlig har godkjent fakturaene.

KAWs brøyteservice utgjør ikke et reelt registrert selskap. Det må derfor stilles spørsmål ved rapportering og innberetning av godtgjørelser. Dersom dette skattemessig blir korrigert til å representere lønn, så vil Uni-K bli belastet med tilhørende sosiale kostnader.

Haugesund Herrers Gastronomiske Selskab

Det fremkommer at det har blitt gjort betalinger på totalt NOK 35 000,- til foreningen HHGS, hvor Wilhelmsen er en av fem medlemmer, uten at styret i Uni-K har blitt informert eller konsultert. Hensikten med utbetalingene og arbeidet bak dette fremstår som gode, men det kan stilles spørsmålstegn ved saksgangen knyttet til et slikt avtaleforhold ettersom daglig leder selv har både foreslått og tildelt tjenesten til HHGS.

Daglig leders kjøp av tjenester til privat bruk

Daglig leder har benyttet Uni-Ks tjenester til privat bruk. Det foreligger ingen skriftlig avtale for tjenestene. Videre fremkommer det at fakturagrunnlag baserer seg på gjennomsnittsvurderinger innsendt av Wilhelmsen selv.

KPMGs vurdering

- KPMG finner det kritikkverdig at det tilsynelatende ikke foreligger noen avtale eller kontrakt for leverte tjenester fra KAW brøyteservice og at daglig leder selv har utarbeidet prisbetingelser for egne leveranser til Uni-K. Videre fremkommer det som svært alvorlig at det synes å innebære unndragelse av skatt og merverdiavgift.
- Ved et omfang på ca NOK 200 000,- mener KPMG at det burde foreligget en skriftlig avtale for tjenestene daglig leder har kjøpt av Uni-K for bygging av privat bolig. Dette må sees uavhengig av angitte motivasjonsgrunner i forhold til å sikre aktivitet for tiltaksdeltakere.
- KPMG finner det kritikkverdig at daglig leder har sendt inn fakturagrunnlag før fakturering til seg selv for Uni-Ks arbeid på hans bolig, kombinert med at timerapportering av tiltaksdeltakerne fremkommer å være gjort muntlig
- Basert på informasjonen KPMG har mottatt synes det å være manglende armlengdes avstand ved fastsettelse av timeforbruk og timesats for arbeidet ved daglig leders private bolig. KPMG har ikke

hatt mulighet til å foreta ytterligere undersøkelser for å vurdere objektiv verdi og faktisk omfang av arbeidet utført.

- KPMG finner det kritikkverdig at daglig leder har tildelt betalt arbeid til en forening hvor han selv er ett av fem medlemmer

8 Vurderinger og anbefalinger

8.1 Innledning

Funn, vurderinger og bemerkninger er i hovedsak behandlet i kapitlene foran. KPMG vil i det følgende presentere overordnede vurderinger og komme med anbefalinger for videre oppfølging innen utvalgte områder.

8.2 Anbefalinger

8.2.1 Styrets sammensetning og kompetanse

Basert på KPMGs undersøkelser fremstår det som at styrets sammensetning primært er politisk begrunnet. Styret som helhetlig organ viser ikke nødvendig kompetanse og innsikt i den type problemstillinger virksomheten behandler. Dette gjelder eksempelvis spørsmål rundt investeringer og spesielt de juridiske rammene som Uni-K omfattes av som en VTA-bedrift.

I forhold til rådene i Kommunesektorens organisasjon (KS) anbefalinger og Eierskapsmeldingen utarbeidet av Haugesund kommune kan det virke som om styret i Uni-K AS ikke har nødvendig kompetanse om relevante lover, forskrifter og avtaler som har betydning for selskapets drift.

Dette understøttes av Deloittes selskapsrapport fra 2013¹¹⁴ der det fremkommer at:

"Det blir opplyst at kommunen ikke nedsetter en valgkomité som nominerer kandidater til styrerepresentanter, men at gruppelederne fordeler vervene som en del av den politiske kabalen etter kommunevalget. (...) I intervju blir det opplyst at bystyret har fokus på både kjønn og kompetanse i alle oppnevninger, men at det i hovedsak er en partimessig vurdering som ligger til grunn for valget av styrerepresentanter."

Dette underbygger at styrets sammensetning ikke nødvendigvis er valgt ut i fra at styret skal inneha konkret kompetanse innenfor relevant lovverk og forretningsdrift. KPMG understreker at dette er en kollektiv betraktning av styresammensetningen og vi ønsker ikke og har ikke grunnlag for å avgi en vurdering av enkeltpersoners egnethet eller innsats.

KPMG vil anbefale Haugesund Kommune å innføre en praksis der utnevning av styremedlemmer til Uni-K i større grad baserer seg på å sikre relevant kompetanse enn partipolitiske vurderinger.

8.2.2 Strategi sammenliknet med formål og vedtekter

KPMG oppfatter Uni-Ks investering i IKT-selskaper og deres midlertidige satsning på omsorgsboliger som å ha gode intensjoner og formål. Det fremstår like fullt som at det har vært gjennomgående mangelfulle vurderinger knyttet til deres juridiske handlingsrom og strategiske alternativer. Uni-K er som VTA-bedrift under strengere reguleringer enn andre selskaper, og KPMG finner det uryddig at de nødvendige godkjenninger og juridiske avklaringer ikke har blitt adressert tilstrekkelig før man realiserte planene. Videre savner KPMG risikovurderinger og handlingsalternativer, så vel som objektive verdsettelse, i forbindelse med oppkjøp av IKT-selskaper.

KPMG vil anbefale Uni-K å foreta nødvendige juridiske vurderinger, innhente godkjenninger og utarbeide en begrunnet og forankret strategi i forkant av fremtidige utviklingstiltak.

¹¹⁴ 6 - Rapport Deloitte - Arbeidsmarkedsbedriftene

8.2.3 Internkontroll

KPMGs undersøkelser viser at Uni-K har hatt gjennomgående mangelfulle rutiner for internkontroll og virksomhetsstyring når det gjelder blant annet:

- Arbeids- og ansvarsdeling
- Inngåelse av kontrakter og avtaler som forplikter selskapet
- Fullmaktsregimer utenom vanlige innkjøp
- Kontrollmekanismer ved utbetaling av lønn
- Kvalifisering av leverandører
- Retningslinjer for handel (kjøp eller salg) med ansatte eller andre nærstående parter
- Habilitetsvurderinger, m.v.

KPMG vil anbefale Uni-K at det foretas en gjennomgang av selskapets internkontrollsystem.

8.2.4 Oppfølging av daglig leders lønn

KPMG har gjennom undersøkelsene notert at det finnes uklarhet og motstridende oppfatninger knyttet til daglig leders lønns- og arbeidsvilkår. KPMG vil anbefale styret i Uni-K å gjennomgå disse og sørge for klare rammer knyttet til overtidsbetaling, ansiennitetstillegg, og godkjenning av tilleggslønn. I den sammenheng vil vi også anbefale administrasjonen i Uni-K å oppdatere arbeidskontrakt til daglig leder slik at denne reflekterer faktiske lønns- og arbeidsvilkår.

8.3 Videre undersøkelser

Et utvalg punkter befinner seg tematisk innenfor eller opptil mandatet for KPMGs gjennomgang, men videre analyser har ikke latt seg fullføre innenfor den avtalte tidsrammen. Det anbefales videre undersøkelser for å avklare omstendigheter rundt:

- KPMG anbefaler en kontroll av faktiske timer benyttet i forbindelse med oppussing av daglig leders bolig for å avdekke om fakturert beløp reflekterer faktisk arbeidsinnsats
- KPMG anbefaler en nærmere vurdering av omfang og godtgjørelser for brøyteservicetjenester utført av daglig leder. Samtidig bør skatte- og avgiftsbehandlingen tas opp med myndighetene for eventuelle korreksjoner.
- KPMG anbefaler en kontroll av innkjøpsrutinene og betingelsene knyttet til leverandør N.R. Brannsikring eid av styreleder Steinar Jansen for å sikre at disse er foretatt til markedsbetingelser og på armlengdes avstand

9 Sluttbemerkninger

KPMG takker Haugesund Kommune ved kontrollkomiteen for tilliten ved å gi oss mandatet til å utføre dette oppdraget, og håper vår rapport og arbeid samsvarer med Deres forventninger.

Med vennlig hilsen

KPMG AS

Per A. Sundbye
Partner

Kontakt oss:

Per A. Sundbye
Partner Forensic

T +47 40 63 93 43

E per.sundbye@kpmg.no

kpmg.no

© 2014 KPMG AS, a Norwegian member firm of the KPMG network of independent member firms affiliated with KPMG International Cooperative ("KPMG International"), a Swiss entity. All rights reserved.

The information contained herein is of a general nature and is not intended to address the circumstances of any particular individual or entity. Although we endeavour to provide accurate and timely information, there can be no guarantee that such information is accurate as of the date it is received or that it will continue to be accurate in the future. No one should act on such information without appropriate professional advice after a thorough examination of the particular situation.

The KPMG name, logo and "cutting through complexity" are registered trademarks or trademarks of KPMG International Cooperative ("KPMG International").

